192. Perjantaina 18 päivänä joulukuuta 1992

kello 21.35

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laiksi ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 5687

Hallituksen esitys n:o 120
Lakivaliokunnan mietintö n:o 16

2) Ehdotus laiksi oppisopimuskoulutuksesta 5690

Hallituksen esitys n:o 311
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 20

3) Ehdotus laiksi valtion eläkelain muuttamisesta 5691

Hallituksen esitys n:o 110
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 53

4) Ehdotus laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain muuttamisesta 5692

Hallituksen esitys n:o 242
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 54

5) Ehdotus laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain 2 ja 3 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 316
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 56

S.

6) Ehdotus laiksi valtion eläkelain muuttamisesta 5693

Hallituksen esitys n:o 343
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 57

7) Ehdotus laiksi koulutus- ja erorahastosta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 336
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 55

8) Ehdotukset laiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

Hallituksen esitys n:o 324
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 58

Kolmas käsittely:

9) Ehdotus laiksi työllisyyslain muuttamisesta 5694

Hallituksen esitys n:o 305
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 15

10) Ehdotukset tuloverolaiksi sekä laiksi eräiden yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksista annetun lain 1 ja 6 §:n muuttamisesta 5728

Hallituksen esitys n:o 200
Lakialoitteet n:ot 8, 26 ja 41
Toivomusaloitteet n:ot 26, 29, 38 ja 39
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 74

S.

11) Ehdotus varallisuusverolaiksi 5743

Hallituksen esitys n:o 201
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 75

12) Ehdotukset laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja konserniavustuksista verotuksessa annetun lain muuttamisesta 5744

Hallituksen esitys n:o 203
Lakialoitteet n:ot 35/1991 vp ja 42
Toivomusaloite n:o 107/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 76
Suuren valiokunnan mietintö n:o 8

13) Ehdotukset laiksi maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 204
Lakialoite n:o 44
Toivomusaloitteet n:ot 74, 96, 134 ja 142/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 77

14) Ehdotukset laeiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain ja merenkulun veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta 5745

Hallituksen esitys n:o 205
Lakialoite n:o 43
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 78

15) Ehdotus laiksi rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 206
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 79

16) Ehdotus laiksi veronhyvityslain 1 §:n muuttamisesta 5746

Hallituksen esitys n:o 207
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 80

17) Ehdotukset laiksi verotuslain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 208
Lakialoite n:o 45
Toivomusaloite n:o 146/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 81

S.

18) Ehdotukset laiksi veronkantolain muuttamisesta 5746

Hallituksen esitys n:o 209
Lakialoite n:o 37
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 82

19) Ehdotus laiksi ennakkoperintälain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 244
Toivomusaloite n:o 135/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 83

20) Ehdotus laiksi korkotulon lähdeverosta annetun lain muuttamisesta 5747

Hallituksen esitys n:o 281
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 84

21) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1993 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta, eläketuloa saavan henkilön korotetusta sosiaaliturvamaksusta sekä työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1993 ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 288
Lakialoite n:o 51
Toivomusaloitteet n:ot 64/1991 vp sekä 31 ja 41
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 85

22) Ehdotukset vuoden 1993 veroasteikkolaiksi 5749

Hallituksen esitys n:o 202
Lakialoite n:o 34
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 86

23) Ehdotukset laeiksi laintarkastuskunnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta, Korkeimmasta oikeudesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta ja Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 123
Lakivaliokunnan mietintö n:o 11

S.

24) Ehdotus laiksi ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta 5749

Hallituksen esitys n:o 263
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 11

25) Ehdotus laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta 5750

Hallituksen esitys n:o 161
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 120
Lakivaliokunnan mietintö n:o 16

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 16. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! En nyt tahallani halua pitkittää tämän vaikean asian käsittelyä, mutta samalla, kun ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan se ehdotus, joka on I vastalauseessa, joka on sosialidemokraattien ja vihreiden yhteinen ja johon myös kristillisten ed. Vesa Laukkanen on yhtynyt, haluan vielä korostaa vastalauseessa tehtyjen pykäläehdotusten harkittua muotoilua. Toisen lakiehdotuksen osalta, joka koskee kiinteistöhankintojen valvontaa, muutokset on tehty 1 ja 5 §:ään siinä muodossa, missä Tanskassa tällä hetkellä voimassa oleva lainsäädäntö ulkomaalaisomistusten seurannassa ja rajoittamisessa on. Tämä on lainsäädäntöä, joka voidaan pitää voimassa myös silloin, kun Eta-sopimus tulee voimaan. Tällaisia pykäliä ei voida säätää enää sen jälkeen, joten tämä on eduskunnalle viimeinen mahdollisuus ottaa käyttöön ns. Tanskan malli, joka on siis Eta-neuvotteluissa saavutettu poikkeusetu.

Herra puhemies! Teen pohjaa koskevan ehdotuksen, että I vastalauseen pykälät otettaisiin käsittelyn pohjaksi.

Ed. Halonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Haaviston ehdotusta sen vuoksi, että se on erinomaisella tavalla Suomen edut säilyttävä.

Toinen varapuhemies: Koska I vastalauseen ehdotukset eivät täytä niitä vaatimuksia, jotka käsittelyn pohjaksi esitettävälle lakiehdotukselle on asetettava, ei vastalauseeseen sisältyviä ehdotuksia voida ehdottaa käsittelyn pohjaksi. Muutosehdotukset on tehtävä yksityiskohtaisessa käsittelyssä asianomaisten pykälien kohdalla.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy 1. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 ja 2 § hyväksytään keskustelutta.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Haavisto: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Ed. Halonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Haaviston ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Haavisto ed. Halosen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Haaviston ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 71 ei-ääntä, 8 tyhjää; poissa 28. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4 §, 1 luvun otsikko sekä 5—11 § ja 2 luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

12 §.

Keskustelu:

Ed. V. Laukkanen: Arvoisa herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen sanamuodon, joka II vastalauseessa on, mikä tarkoittaa sitä, että pelkästään asetuksella ei voida lakkauttaa valvontaa Etan ulkopuolisten valtioiden osalta, vaan se vaatii lain.

Ed. Moilanen: Herra puhemies! Kannatan ed. V. Laukkasen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. V. Laukkanen ed. Moilasen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. V. Laukkasen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 67 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 26. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

3 luvun otsikko ja 13—16 § hyväksytään keskustelutta.

17 §.

Keskustelu:

Ed. Polvi: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälän sijasta hyväksyttäisiin III vastalauseen mukainen voimaantulosäännös.

Ed. O. Ojala: Herra puhemies! Kannatan ed. Polven ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Polvi ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että pykälän sijasta hyväksyttäisiin III vastalauseen mukainen voimaantulosäännös.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Polven ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 95 jaa- ja 69 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 28. (Koneään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4 luvun otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta ryhtyy 2. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Haavisto: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen sanamuodon, joka on I vastalauseessa.

Ed. Halonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Haaviston tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Haavisto ed. Halosen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Haaviston ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 72 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 23. (Koneään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

2 §, 1 luvun otsikko sekä 3 ja 4 § hyväksytään keskustelutta.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! 5 § on tämän lain osalta aivan keskeinen. I vastalauseessa ehdotetussa muodossa 1 momenttiin lisätään "erityiset syyt". Lisäksi tässä tulee uusi 3 momentti, jossa myös yritysten maanhankintaa ranta-alueilla tullaan seuraamaan. Ehdotan, että 5 § saa sen sanamuodon, joka on I vastalauseessa.

Ed. Halonen: Herra puhemies! Kannatan tätä ed. Haaviston erinomaista ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Haavisto ed. Halosen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Haaviston ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 72 ei-ääntä, 8 tyhjää; poissa 25. (Koneään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

6—10 §, 2 luvun otsikko, 11—13 §, 3 luvun otsikko ja 14—18 § hyväksytään keskustelutta.

19 §.

Keskustelu:

Ed. Polvi: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälän sijasta hyväksytään se voimaantulosäännös, jota valiokunnan mietintöön liitetyssä III vastalauseessa on ehdotettu.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Polven tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Polvi ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että pykälän sijasta hyväksyttäisiin III vastalauseen mukainen voimaantulosäännös.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Polven ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 95 jaa- ja 73 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 24. (Koneään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4 luvun otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

3. lakiehdotuksen 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
4. lakiehdotuksen 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
5. lakiehdotuksen 5 ja 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
6. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,
7. lakiehdotuksen 3 luvun 2 ja 10 § ja luvun otsikko sekä 3 a luvun 6 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
8. lakiehdotuksen 20 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
9. lakiehdotuksen 27 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
10. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,
11. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,
12. lakiehdotuksen 2 luvun 2 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
13. lakiehdotuksen 3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

14. lakiehdotuksen 1, 2, 6, 8, 10, 17, 20, 21 ja 49 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
15. lakiehdotuksen 15 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
16. lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
17. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike sekä
18. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi oppisopimuskoulutuksesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 311
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 20

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 20. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—3 § hyväksytään keskustelutta.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 4 §:n 1 momentti saa sen sanamuodon, joka on I vastalauseessa.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Gustafssonin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Gustafsson ed. Astalan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Gustafssonin ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5—8 §, 1 luvun otsikko sekä 9 ja 10 § sekä 2 luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

11 §.

Keskustelu:

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 11 §:n 6 momentti saa sen sanamuodon, joka on esitetty I vastalauseessa.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Gustafssonin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Gustafsson ed. Astalan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Gustafssonin ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 23. (Koneään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

12 §, 3 luvun otsikko ja 13 § hyväksytään keskustelutta.

14 §.

Keskustelu:

Ed. Gustafsson: Herra puhemies! Ehdotan, että 14 § saa sen sanamuodon, joka on I vastalauseessa.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Gustafssonin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Gustafsson ed. Astalan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Gustafssonin ehdotus "ei".

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 26. (Koneään. 18)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4 luvun otsikko, 15—18 §, 5 luvun otsikko, 19 — 23 §, 6 luvun otsikko sekä 24 ja 25 § ja 7 luvun otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi valtion eläkelain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 110
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 53

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 53. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Hallitus on tuonut eduskunnalle kolme eri lakiesitystä julkisen sektorin eläkkeiden muuttamisesta vastaamaan työeläkelakijärjestelmää siten, että täysi eläke saavutetaan 40 vuoden työrupeaman jälkeen ja eläkettä karttuisi 1,5 prosenttia vuodessa.

Kuten ensimmäisessä käsittelyssä puheenvuorossani toin esille, oppositio piti näitten esitysten tuomista tässä vaiheessa liian kiireisenä ja hätiköitynä ja näki parempana sen, että nämä esitykset olisi käsitelty vasta keväällä, jolloin olisimme voineet käsitellä kokonaisuudessaan laajempia eläkepoliittisia ratkaisuja. Valitettavasti hallituspuolueet pitävät tästä kiireestä kiinni.

Kuitenkin haluan todeta sen, että meillä on tiedossa se, että sosiaalipoliittisessa ministerivaliokunnassa on päädytty eläkekomitea 90:n ehdotusten osalta sellaiseen menettelyyn, että eläkekomitean ehdotukset pyritään toteuttamaan koordinoidusti myös julkisen sektorin eläkejärjestelmissä. Näin meille on ministeriön taholta lähetetyssä kirjeessä todettu. Olisi tietysti toivonut, että myös nämä uudistukset olisivat olleet mukana tässä koordinoidussa valmistelussa.

Eläkekomitean ehdotukset, siis muut osat, ovat tulossa ensi keväänä käsittelyyn, ja nimenomaan esitetyt heikennykset halutaan suorittaa tämän istuntokauden aikana. Tulevia muutoksia ovat mm., että yksilöllisen varhaiseläkkeen ikää tullaan nostamaan 55 vuodesta 60 vuoteen tai esittämään sen nostamista, osa-aikaeläkeikää ollaan laskemassa 60 vuodesta 58 vuoteen ja ollaan tekemässä muutos siitä, että eläkettä on mahdollista ansaita myös osa-aikaeläkkeellä ollessa. On myös eräitä muita muutoksia odotettavissa sieltä. Mutta on todella valitettavaa, että hallitus haluaa nimenomaan ne paremmat etuudet, joita julkisella sektorilla on, uusien työntekijöitten osalta leikata jo vuoden alusta lähtien.

Kuten ensimmäisessä käsittelyssä kävi ilmi, lakiesityksiin sisältyy erittäin paljon ongelmia nimenomaan niin valtion kuin kuntienkin puolella määräaikaisten työntekijöitten ja viranhaltijoitten osalta. Näitä viranhaltijoita ja työntekijöitä on tuhansia, jollei kymmeniätuhansia, valtion ja kuntien palveluksessa, joille on ensi vuonna ja lähivuosina odotettavissa vähintään yhden kuukauden katkos palvelussuhteeseen, jolloin he tulevat uuden ja heikomman eläkejärjestelmän piiriin.

Arvoisa puhemies! Mutta en nyt halua pitkittää keskustelua omalta osaltamme. Totean vain sen, että me emme nyt tehneet vastalauseeseen pykäläkohtaisia muutoksia, vaikkakin valiokunnassa esitimme muutokset ja niistä siellä äänestimme. Olisimme pitäneet vähimpänä mahdollisena sitä, että olisi voitu edes vuodella lykätä voimaantuloa ja saada edes vuoden mittainen väliaika katkokseen nähden. Mutta jottei nyt eduskunnan tarvitse turhaan monia kertoja äänestää, totean jo tässä vaiheessa, että kolmannessa käsittelyssä tulemme esittämään niin val-

tion, kuntien kuin kirkonkin eläkelakien hylkäämistä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Kuten ed. O. Ojala totesi, emme hyväksy näiden lakien sisältöä. Saattaa sieltä jokin irrallinen pykälä ehkä löytyä, jonka voisi hyväksyäkin. Mutta periaatteessa nämä ovat heikkoja esityksiä, se on päällimmäinen syy, ja toiseksi niin heikosti valmisteltuja, että me emme voi näiden sisältöä hyväksyä. Sen vuoksi, koska kolmannessa käsittelyssä on mahdollisuus esittää näiden hylkäämistä, tulemme sen tekemään.

Olen aikaisemmin moittinut kuten ed. O. Ojalakin esitysten käsittelytapaa. Yhdeltä osalta säästin nämä moitteeni tähän istuntoon, koska uskoin, että ministeri Huuhtanen olisi edes nyt tämän hetken verran malttanut olla paikalla. Mutta välittömästi, kun ed. O. Ojala kiipesi puhujakorokkeelle, ministeri Huuhtanen poistui salista. Hän ei ole osallistunut tämän syksyn aikana mihinkään keskusteluun, jota on käyty sosiaalipolitiikasta. Milloinkaan ennen ei sosiaaliturvaa ole leikattu samalla tavalla kuin tänä syksynä ja kohotettu maksuja. Minä ihmettelen, minkälainen sosiaali- ja terveysministeri meillä tällä hetkellä oikein on. Onko hän vain ministeri Viinasen käsikassara, joka laittaa nimen paperiin? (Ed. Laine: Kyllä on, kysykää vielä!) Minä todella ihmettelen hänen menettelyänsä. Kaikkein tärkeimmät lakiesitykset ovat tällä viikolla olleet käsittelyssä, mutta hän ei ole osallistunut mihinkään. Vai häpeääkö hän itse niin paljon niiden sisältöä? Valiokunnassa hän on käynyt niitä puolustelemassa ja vaatinut näiden nopeaa käsittelyä.

Tämä on mielestäni todella erikoinen tilanne. Kaikissa neljässä eläkelaissa, jotka täällä nyt ovat, on jokaisessa eri ministerin nimi, tosin ei missään ministeri Huuhtasen nimeä, mutta eläkepolitiikka kokonaisuutena kuuluu hänen alaisuuteensa. Mutta ei muistakaan ministereistä yhtään ole näkynyt paikalla, eikä myöskään valtiovarainministeri itse, joka nykyään johtaa sosiaalipolitiikkaa, vaikkei se valtiovarainministeriön alaa ole eikä siellä näitä asioita tunneta, ole osallistunut keskusteluun.

Vaikka ministeri Liikasen kanssa olin monesti eri mieltä, täytyy sanoa, että ministeri Liikasta tulee todella ikävä, kun nykyisin lakiesityksiä käsitellään.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4—6, 8, 10 ja 20 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 242
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 54

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 54. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2, 3 ja 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 316
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 56

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 56. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 ja 3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi valtion eläkelain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 343
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 57

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 57. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 5, 8 ja 10 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi koulutus- ja erorahastosta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 336
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 55

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 55. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3 a—3 e, 7 ja 7 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotukset laiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 324
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 58

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 58. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

3 ja 4 a § hyväksytään keskustelutta.

16 §.

Keskustelu:

Ed. M u t t i l a i n e n : Herra puhemies! Pykälän 2 momentissa esitetään, että tapaturmaeläkkeen enimmäismäärää lasketaan 70 prosenttiin entisen 85 prosentin asemesta asianomaisen henkilön vuosityöansiosta. Tämä heikentää etuja sellaistenkin henkilöiden osalta, joiden tapaturma tai ammattitauti on sattunut ennen lain voimaantuloa. Tämä on erittäin huolestuttavaa pään avaamista takautuvien vaikutustensa vuoksi, joten ehdotan, että 16 §:n 1 momentin 2 kohta poistetaan, jolloin 16 § saa sen muodon, joka on I vastalauseessa.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Muttilaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Muttilainen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Muttilaisen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 26. (Koneään. 19)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

16 a, 17, 17 a ja 18 § hyväksytään keskustelutta.

18 a §.

Keskustelu:

Ed. Muttilainen: Herra puhemies! Ehdotan, että 18 a § saa I vastalauseen mukaisen muodon.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Muttilaisen ehdotusta ja totean, että tämä merkitsisi sitä, että monet potilaat, jotka asbestityötä tehtyään ovat saaneet ammattiperäisen syövän, ehtisivät itse nauttia haittarahasta, koska nyt on niin, että kun he saavat sen vasta vuoden jälkeen eli päivärahakauden jälkeen, heistä puolet on kuollut eikä ehdi koskaan sitä saada.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Muttilainen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Muttilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

18 b §.

Keskustelu:

Ed. Muttilainen: Herra puhemies! Ehdotan, että 18 b § saa I vastalauseen mukaisen muodon.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Muttilaisen ehdotusta ja totean, että tämä esitys merkitsee sitä, että nimenomaan asbestipotilaat ja vastaavat saisivat haittaluokkaa 15 vastaavan haittarahan, joka ei merkitsisi mitään kohtuuttomia korvauksia, noin 200 000—300 000 markan kertakorvauksia. Kun esimerkiksi siltatöissä on laskettu, että yhden ihmishengen hinta liikennetapaturmassa on useita miljoonia markkoja, niin kai asbestisyöpää sairastaneen henkikin olisi muutaman sadantuhannen markan arvoinen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Muttilainen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Muttilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 21)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

19, 26, 28, 28 a, 41, 47 ja 60 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta
toisen lakiehdotuksen 3 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
kolmannen lakiehdotuksen 7, 11 ja 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi työllisyyslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 305
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 15

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Ehdotan, että lakiehdotus työllisyyslain muuttamisesta hylätään.

Lisäksi ehdotan, että perusteluissa lausutaan: "Työttömiä on tällä hetkellä 420 000 eli enemmän kuin minkään muun hallituksen ja minkään aikaisemman työministerin aikana. Erittäin va-

kavaa on se, että kasvussa on myös nuorten työttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys. Ensi vuonna 100 000 työtöntä ajautuu ansiosidonnaisen työttömyysturvan ulkopuolelle, kun tähän mennessä 500 päivän työttömyysaika on tullut täyteen 10 000—20 000 hengellä. Ministeri Kanerva on valtioneuvoston jäsenenä ollut kyvytön työttömyyden kasvun edessä ja on päinvastoin valmistellut työllisyyslain työttömille tarjoaman 'suojaverkon' eli velvoitetyöllistämisen poistamisen. Näillä perusteilla eduskunta katsoo, että ministeri Kanerva ei nauti eduskunnan luottamusta."

Herra puhemies! Sanon jo ennen kuin minulle siitä ehditään huomauttaa, että Ilkka Kanerva ei yksin kanna vastuuta suurtyöttömyydestä. Vastuussa ovat koko hallitus ja myös Suomen Pankki, jotka harjoittavat väärää alasajon talouspolitiikkaa.

Työministeri Kanervalle esitämme kuitenkin epäluottamuslausetta siksi, että hän on heikko työministeri. Hänestä ei yksinkertaisesti ole ollut työministerin saappaisiin tilanteessa, jossa valtiovarainministeriö ja sen lauluja lauleleva valtiovarainministeri vain supistavat ja säästävät ja ajavat alas julkista sektoria ja kotimarkkinoita suurtyöttömyyttä pahentaen. Kanerva ei ole pystynyt vastaamaan vähimmässäkään määrin tähän painostukseen, se on nähty. Ei hänestä ole ollut edes huutavaksi ääneksi korvessa. Hiljainen, tyytyväinen tai sitten alistunut hän päinvastoin on ollut. Hänen tilalleen tarvitsemme tomerampaa laatua olevan työministerin. Tarvitsemme työministerin, joka käynnistää toimet julkisen sektorin investointiohjelman laatimiseksi, suuntautuu päättäväisesti elvyttämiseen ja saa myös tuloksia aikaan kädenväännössä valtiovarainministeriön kanssa.

Herra puhemies! Meitä ollaan viemässä pitkällisen suurtyöttömyyden kurimukseen. Helsingin Sanomiin vuotaneen työministeriön, valtiovarainministeriön ja Suomen Pankin Työllisyysstrategiat 1993—1997 selvityksen mukaan nopeallakin 4,5 prosentin talouskasvulla työttömyys vähenee vain noin 100 000:lla ja viiden vuoden kuluttuakin meillä on vielä noin 300 000 työtöntä. Tavanomaisella kasvulla työttömyys jää nykytasolle. Hitaalla kasvulla työttömyys pahenee vielä tästäkin.

Tiedot tästä uudesta tutkimuksesta olivat eilisissä Helsingin Sanomissa. Pyynnöstäni huolimatta en ole saanut tutkimusta käyttööni vuodon jälkeenkään. Se on yhä vain viranomaisten käytössä, vaikka sen ydintiedot olivat eilen kaikkien Helsingin Sanomien lukijoiden käytettävissä. Oli kyllä vain hyväksi, että Helsingin Sanomat julkaisi tuon tiedotuksen siitä, mitä näköaloja työministeriön, valtiovarainministeriön ja Suomen Pankin taholla on siitä, miten työttömyys kehittyy. Senpähän tiedämme, kuinka täydellisesti kädet on nyt pystyyn nostettu suurtyöttömyyden suhteen.

Herra puhemies! Suomella ei ole varaa nykyisen laajuiseen työttömyyteen, ei nyt ja vielä vähemmän vuosikausiksi eteenpäin. Ei ole, koska työttömyys aiheuttaa välittömille uhreilleen, työttömille, taloudellisia vaikeuksia mutta myös sosiaalisten siteiden ohenemista ja psyykkisiä vammoja. Työttömyys on myös yhteiskunnan kannalta typerää. Se jos mikä on tuhlausta. Vain tekemällä jotakin uutta syntyy tavaroita, palveluksia ja muuta tarpeellista.

Meille on selitetty hallituksen taholta, että kyllä työttömyys talttuu, jahka vienti saadaan vetämään. Nyt tämä vakioselitys ei enää toimi, kun hallituksen oma tutkimuskin sen tyrmää. Jotakin siis tarttee tehdä, vaikka 84 prosenttia on yhäkin töissä, kun 16 prosenttia on työttömänä. (Ed. Luttinen: Yli 17 prosenttia!)

Herra puhemies! Devalvaation ja kellutuksen tuloksena tapahtunut kilpailukyvyn paraneminen on johtanut huikeaan viennin kasvuun. Siitä huolimatta työttömyys kasvaa eikä uskoa sen alenemiseen löydy edes ns. virallisesta optimismistakaan enää. Vienti ei työllistä, koska se on niin suurelta osaltaan bulkkitavaraa. Vientitulojen kasvu ei ole myöskään johtanut investointien elpymiseen, vaan kansantalous on ajautumassa vähenevän tuotantokapasiteetin noidankehään, jossa edes kapasiteetin täyskäyttö ei takaa täystyöllisyyttä.

Ensi vuonna kaikki muut kysynnän erät vientiä lukuun ottamatta supistuvat. Investointilama voidaan katkaista julkisen sektorin investointiohjelmalla. Julkisten investointien avulla voidaan parantaa työllisyyttä, estää talouden infrastruktuurin rapautumista ja saada aikaan talouden piristysruiske, josta hallituksen taholtakin on silloin tällöin puhuttu.

Julkisen investointiohjelman rahoitus on hoidettavissa vientiverolla. Kun viennin kasvu ei automaattisesti siirry koko kansantalouden siunaukseksi, on kansantaloutta autettava säätämällä vientivero. Jos vienti kohoaa ensi vuonna esimerkiksi 130 miljardiin, toisi 5 prosentin suuruinen vientivero 6,5 miljardia markkaa, millä puolestaan voitaisiin rahoittaa lähes 50 prosentin kasvu julkisiin investointeihin. Vientiveron

kertymä olisi kuitenkin vain pieni osa vientiteollisuuden saamasta devalvaatiohyödystä. Kun samainen devalvaatio on vaikeuttanut pk-yritysten asemaa, olisi vientivero tämänkin vuoksi perusteltu.

Herra puhemies! On pysäytettävä myös julkisen sektorin työntekijöiden vähentäminen, sillä eihän se johda muuhun kuin palvelutason heikkenemiseen ja samalla myös työttömyyden lisääntymiseen ja siis myös työttömyysturvakulujen lisääntymiseen. Työttömyyden pahenemiseen vaikuttaa myös kulutuskysynnän heikkeneminen, joka taas on seurausta myös erilaisten sosiaalietujen leikkauksista. Samaan suuntaan vaikuttavat asumistuen huonontaminen, oppilasmaksut, terveyskeskusmaksut ja muut lukuisat pienituloisten asemaa vaikeuttavat toimet. Odotettavissa onkin, että kaupan myynnin supistuessa työttömiä tulee yhä enemmän myös sieltä, samoin muulta yksityiseltä palvelusektorilta, ja tämä työttömyys purkautuu arvioiden mukaan juuri ensi vuonna.

Hallitus ei ole edes niin viisas kuin se hölmöläisporukka, joka jatkoi täkkiä leikkaamalla sitä toisesta päästä ja ompelemalla tämän palasen toiseen päähän. Hallitus säästää ja ajaa alas toimintoja ja tekee näin työssä olevista työttömiä työttömyysturvan saajia, mikä aiheuttaa lisäkustannuksia valtiolle.

Herra puhemies! On erittäin vakavaa, että nuorten työttömyys on rajussa kasvussa. Nyt on jo 89 000 alle 25-vuotiasta nuorta työttöminä. Tällaisessa tilanteessa puheet pelkän koulutuksen lisäämisestä eivät ole oikea ratkaisu, sillä kouluttautumiseenkin tarvitaan motivaatio, mahdollisuus päästä työhön kouluttautumisen jälkeen.

Erittäin jyrkässä kasvussa on pitkäaikaistyöttömyys. Vuoden sisällä se on viisinkertaistunut, ja yli vuoden työttöminä olleita on jo 45 000. Hallituksen työllisyyslakiin tekemän muutosesityksen perustelujen mukaan vuoden kuluttua pitkäaikaistyöttömiä on jo 100 000.

Mitä merkitsee pitkäaikaistyöttömyys? Ensinnäkin pitkäaikaistyöttömän talous romahtaa, sillä jos lyhyen työttömyysjakson vielä kestääkin taloudellisesti, niin pitkää ei kestä, sillä työttömyyspäiväraha ansiosidonnaisenakaan ei korvaa palkkaa, ei läheskään. Sitä paitsi päivät täyttyvät ja sitten on tosi hätä ja toimeentulotuen varaan joutuminen edessä. Kuten jo aluksi toin esille, ensi vuonna ansiosidonnaisen päivärahan saajista 500 päivän maksimiraja täyttyy jo 100 000 työttömällä.

Pitkäaikaistyöttömyys aiheuttaa myös muita todella vakavia ongelmia. Kun on pitemmän aikaa eristetty työelämästä, katkeavat työssäkäynnin tuomat sosiaaliset siteet, muita ei juuri tule tilalle, ja niin alkaa kierre, jonka päässä voi olla myös alkoholismia, masennusta, huumeiden käyttöä ja loppujen lopuksi jopa työkyvyn menetys ja syrjäytyminen.

On muuten hyvin vakava asia, että pitkäaikaistyöttömyyden päästäminen kasvuun johtaa työttömyyden pysyvään lisääntymiseen. Tämän osoittavat niiden maiden kokemukset, joissa työttömyys on aikaisemmin kuin Suomessa noussut pysyvästi korkealle tasolle. Pitkäaikaistyöttömistä tulee vaikeasti työllistettäviä, ja sitten käy niin, että paremmassakin työllisyystilanteessa on olemassa ryhmä, joka ei työllisty, eli pitkäaikaistyöttömyyden kautta aiheutetaan koko työttömyyden pysyvä nousu. Tämä on muiden maiden kokemuksen tuomaa selvää viestiä meille.

Herra puhemies! Työllisyyslakia on haukuttu mielestäni asiantuntemattomasti ja aiheetta. Lapissa, missä sen tuomiin mahdollisuuksiin tartuttiin halukkaasti heti 80-luvun loppupuolella, kun laki tuli voimaan, työllisyyslain ansiosta työttömyysaste on ollut selvästi alempi kuin se muutoin olisi ollut. On myös kiistattomat tilastolliset näytöt siitä, että työllisyyslaki on vähentänyt nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työttömyyttä maassamme.

Työllisyyslain velvoitepykälien alettua vaikuttaa pitkäaikaistyöttömien osuus työttömien määrästä lähti putoamaan. Kun pitkäaikaistyöttömien osuus vuoden 1987 lopussa oli 12 prosenttia kaikkien työttömien määrästä, vuotta myöhemmin tuo prosenttiluku oli 6. Alimmillaan pitkäaikaistyöttömien osuus koko työttömien määrästä oli toukokuussa 1991, jolloin pitkäaikaistyöttömien osuus koko työttömien määrästä oli enää prosentti. Olimme jo varsin hyvässä tilanteessa ja se oli velvoitepykälän ansiota. Se on kiistatonta.

Työttömyyden lähdettyä kaikkinensa kasvuun myös pitkäaikaistyöttömyys on alkanut kasvaa, mutta on yhäkin suhteellisesti alempana kuin viisi vuotta sitten, jolloin laki tuli voimaan. Työllisyyslaki on vaikuttanut, se on kiistatonta, ja se olisi vaikuttanut vielä enemmän, jollei sitä olisi jo heikennetty aiemmin ministeri Kanervan esityksillä ja jos myös etelän kunnat ja kuntainliitot olisivat olleet myönteisin asentein liikkeellä työllisyyslain toimeenpanemiseksi omalla alueellaan.

Herra puhemies! Me tarvitsemme elvytystä heti. Me tarvitsemme sitä heti, koska meillä ei ole varaa yli neljänsadantuhannen ihmisen pitämiseen työttöminä. Se on hirvittävä katastrofi. Se on hirvittävää tuhlausta.

Mutta me tarvitsemme elvytyksen ohella myös työllisyyslain velvoitepykäliä. Näin siksi, että yleisin tehostuvinkaan toimin tai valtion harkinnanvaraisia työmäärärahoja lisäämällä eivät työmarkkinoille pelastu suinkaan vaikeimmin työllistyvät eli velvoitepykälien ansiosta viime vuosina työtä saaneet, siis pitkäaikaistyöttömyyden todennäköisimmät uhrit. He eivät pelastu työmarkkinoille näillä muilla toimilla, esimerkiksi harkinnanvaraisia rahoja lisäämällä. Velvoitepykälien kumoaminen heittää heidät ja nuoret nykyistä paremminkin toimivien työmarkkinoiden ulkopuolelle syrjäytyneiksi. Sellaista karmaisevaa ratkaisua vasemmistoliitto ei ole tukemassa.

Herra puhemies! Työllisyyslain velvoittavuuden kumoaminen on säästötoimi. Kun se johtaa syrjäytymisen kasvuun, kalliiksi tällainen säästäminen tälle kansakunnalle loppujen lopuksi tulee.

Työministeri K a n e r v a : Herra puhemies! Äsken kuultu puheenvuoro kuulosti kyllä peräti historialliselta, niin monta kertaa olen sen toistettuna kuullut vasemmistoliiton taholta esitettynä, ilman että äsken kuullussa puheenvuorossa olisi ensimmäistäkään uutta, tuoretta, rakentavaa, toteuttamiskelpoista ehdotusta tuotu tähän keskusteluun. On varsin valitettavaa, että tämä puhe löytyy eduskunnan pöytäkirjoista kymmeniä ja taas kymmeniä kertoja aikaisemmin esitettynä. Siinä samassa gosplan-hengessä, jossa ed. Tennilän tämänkin kertainen puheenvuoro esitettiin.

Kaukaa historian käytäviltä olivat tuon puheenvuoron sävelet viritettyjä. On varsin valitettavaa, ettei niinkin merkittävällä puolueella kuin vasemmistoliitto Suomessa on, ole tämän päivän yhteiskuntapoliittiseen keskusteluun mitään uutta tuotavaa. Sellaisen perinteen, sellaisen kunniakkaan historian työllisyysasioiden hoidossa omaavalla puolueella kuin vasemmistoliitolla ei tänä päivänä edustajiensa kautta ole tuon kummempaa sanottavaa tähän tilanteeseen kuin pelkästään äänivolyymin ja aggressiivisen käyttäytymisen kautta tapahtuva eduskuntaryhmäpuheenvuoron käyttäminen.

Arvoisa herra puhemies! Jos Suomessa toimittaisiin niin kuin vasemmistoliitto tuossa ideologiassaan näyttää edellyttävän, se tarkoittaisi sitä, että voisimme lailla hoitaa tässä maassa kaikki taloudelliset ja inhimilliset kysymykset. Jos me tämän mukaisesti toimisimme, niin sen mukaan voimassa oleva työllisyyslaki, jota tässä nyt on asetuttu puolustamaan, olisi nämä kysymykset myös hoitanut päiväjärjestykseen.

Joku looginen ristiriita on siinä, että samalla kun sanotaan nykyisen lain, jota eduskunta on nyt muuttamassa, olevan ylivoimaisesti parhaan hoitamaan näitä asioita kaikkiin muihin verrattuna, samanaikaisesti ollaan voivottelemassa sitä, kuinka korkeiksi työttömyysluvut maassa ovat nousseet. Se vain, herra puhemies, todistaa sitä, että nykyinen työllisyyslaki ei toimi korkean työttömyyden olosuhteissa. Kun työllisyyslaki aikoinaan säädettiin, pitkäaikaistyöttömiä Suomessa oli muutama tuhat. Niin kuin ed. Tennilä puheenvuorossaan totesi, heitä on tällä hetkellä lähes 50 000. Toisin sanoen työllisyyslaki ei ole tässä maassa kyennyt poistamaan pitkäaikaistyöttömyyttä, päinvastoin: Se on lisännyt tässä maassa pitkäaikaistyöttömyyttä. (Vasemmalta: Ei! Ei!) Tämä on se vasemmiston looginen ristiriita, joka heidän esitykseensä tässäkin yhteydessä selkeästi sisältyy.

Työllisyyslain tarkoituksena on siinä muodossa kuin eduskunta on sen toisessa käsittelyssään hyväksynyt, sen sijaan käyttää huomattavasti monipuolisempia, tehokkaampia ja joustavampia mahdollisuuksia siihen, että voidaan siirtää painopistettä vaiheeseen ennen pitkäaikaistyöttömyyden toteutumista. Tavoitteena on siis lisätä sen tyyppisiä voimavaroja, toki liian niukkojen voimavarojen kyseessä ollen, joilla voidaan estää ihmisten joutuminen pitkäaikaistyöttömyyden varaan. Tärkeimpiä tekijöitä tällöin ovat tietysti ne, jotka ovat niin Suomessa liian vähän käytettyjä kuin maailmalla yleensä oikeiksi havaittuja, eli harkinnanvaraisen työllistämisen mahdollistamat keinot ja toisaalta työvoimapoliittinen koulutus.

Herra puhemies! Vaikka kuinka paljon kuuluisi välihuomautuksia ja vaikka kuinka paljon hihat palaisivat vasemmistoliitolla, sitä asiaa ei mikään muuksi muuta, että jos työllisyyslakia ei nyt muutettaisi, olisi velvoitetyöllistäminen pahimmassa tapauksessa syönyt kaikki työministeriön työllisyyteen tarkoitetut määrärahat. Sitäkö te tarkoitatte, että velvoitetyöllistäminen on ainoa autuaaksi tekevä aktiivisen työvoimapolitiikan keino? En tiedä ainuttakaan asiantuntijatahoa tässä maassa, joka, herra puhemies, yhtyisi tuohon arvioon, että aktiivinen, taloudelliset ja

työllisyysseikat huomioon ottava työllisyyspolitiikka olisi sitä, että kaikki liikenevät rahat käytettäisiin velvoitetyöllistämisrullan hoitamiseen. Raha olisi nimittäin riittänyt vain velvoitetyöllistämisen hoitamiseen, mikäli lakia ei olisi lähdetty muuttamaan. On aivan varmaa, että tehokkainta mahdollista lopputulosta ei sillä asenteella olisi missään tapauksessa ollut aikaansaatavissa. Rahaa ei olisi enää riittänyt esimerkiksi harkinnanvaraiseen työllistämiseen eikä työvoimapoliittisen koulutuksen aikaansaamiseen. Ja jos niiltä olisi loppunut raha, miten sitten olisi toimittu tässä maassa?

Työministeriön toimin on tässä maassa koetettu sillä väellä ja sillä voimalla, joka työministeriöllä on käytettävissään, tehdä katastrofaalisen korkean työttömyyden hoitamiseksi kaikki se, mikä tässä maassa suinkin on tehtävissä. (Ed. Astala: Ja työttömiä on 420 000!) Joka osoittaa, että meidän hallinnossamme olisi tältä osin asennoiduttu väärin tai tässä hallinnossa olisi tuolta osin tyhjäkäyntiä, nouskoon sen täällä nyt sitten todistamaan. Se on erinomaisen suuri epäluottamuslause niille sadoille ja tuhansille ihmisille, jotka suomalainen työtön tänä päivänä kenttätasolla kohtaa. On sydämetöntä puhetta vasemmiston suunnasta esittää tämän kaltaisia argumentteja tähän keskusteluun.

Työministeriön toimin on puolentoista vuoden kuluessa tähän maahan luotu yli 280 000 uutta koulutus- tai työpaikkaa — ja tämä totuus ei pala tulessakaan, ed. Astala. — Yli 280 000 uutta koulutus- tai työpaikkaa on tämän hallituksen aikana tähän maahan kyetty luomaan. On täysin selvää, ettei tämä ole riittävää. Ei kukaan ole sanomassa, että tämä tulos olisi jollain tavalla suomalaisessa yhteiskunnassa näin korkean työttömyyden kyseessä ollen riittävä, mutta on otettava huomioon, että tämän mittaisiin työllistämis- tai koulutustilaisuuksien tarjoamisiin ei koskaan tässä maassa kuitenkaan tällaisessa vaiheessa ole ollut aikaisemmin päästävissä, ei ainakaan silloin, kun vasemmistolaiset työvoimaministerit ovat asioista vastanneet. Tämä asia nykyluvuillaan ei tietysti ole meitä tyydyttävä, mutta vastaansanomattomasti ylivoimaisesti kovin luku, mitä koskaan aikaisemmin vastaavana aikana on kyetty aikaansaamaan.

Työmarkkinoilta on konkurssien, irtisanomisten ja lomautusten vuoksi tietysti syrjäytynyt huomattavasti enemmän kansalaisia, mikä ei tietenkään voi olla työvoimaministeriön tai työvoimaviranomaisten syytä, vaan tietysti se on sen taloudellisen kehityksen välitön seuraus, jonka johdosta maassa tänä vuonna esimerkiksi tehdään ennätysmäärä konkursseja.

Mutta minä ymmärsin, herra puhemies, että tässä puhuttiin epäluottamuslauseesta työministerille ja työministeriön toimille. Sen vuoksi pitäisi olla hieman looginen niissä syytöksissään, joita tähän keskusteluun on tuomassa.

Työllisyyslain muutos antaa toisin sanoen, herra puhemies, siinä muodossa kuin se nyt tuodaan eduskuntaan — se ei suinkaan ole lopullinen keskusteluvaihe työllisyyslain ja työvoimapolitiikan aktiivisemmaksi saattamisessa — kuitenkin on tuomassa huomattavasti enemmän mahdollisuuksia harjoittaa joustavampaa, tehokkaampaa ja keinovalikoimaltaan monipuolisempaa työllisyyspolitiikkaa. Työministeriössä on juuri tällä hetkellä tekeillä, valmistumassa aivan vuoden alkupäivinä, työllisyyden hoidon lähiajan tavoiteohjelma, ja se pyritään saamaan ulos hallituksesta aivan alkuvuoden vaiheissa. Työttömyyden syihin ja niiden poistamiseen on tämän ajatuksen mukaan, joka työministeriössä vallitsee, kyettävä pääsemään kiinni mahdollisimman varhaisessa vaiheessa niin, että työvoimapalvelut ovat aina ensisijainen toimenpide tukitoimenpiteisiin nähden. Näihin tavoitteisiin valitettavasti ei ole päästy velvoitteiden voimassa ollessa.

Työministeriössä valmistellaan tänä päivänä myöskin tämän lain jatkeeksi tulevaa uutta työllisyyslakia, tässä vaiheessa työllisyysasetusta, jonka nojalla voitaisiin nuorten työllistämiseen, pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisyyn ja pitkäaikaistyöttömyyden lieventämiseen kehittää työvoimapalvelujen, koulutuksen sekä tukityöllistämisen ja muittenkin harkinnan alla olevien toimenpiteitten avulla entistä eriytyneempi ja työttömien yksilöllisemmät tarpeet huomioon ottava palvelukokonaisuus. Vuonna 1993 on tarkoitus kohdentaa työllisyysmäärärahoja erityisesti niihin työttömiin, joiden työttömyys on jatkunut 6—12 kuukautta. Edellistä työllisyyden hoidon lähiajan tavoiteohjelmaa ei poikkeuksellisesti julkistettu hallituksen päätöksenä, mitä pidin valitettavana. Entinen, tämän vuoden alussa valmistunut työllisyyden hoidon lähiajan tavoiteohjelma on kuitenkin ollut koko tämän vuoden harjoitetun työllistämispolitiikan perusasiakirjana, eräänlaisena perusasiakirjana sekä budjetille että lukuisille lisäbudjeteille, joita sen nojalla on tehty. Tiedossa on, että siitä lähteestä on myös Relanderin mallit ammennettu. Tämä työllisyyden hoidon lähiajan tavoiteohjelma on tänä

päivänä meillä viittä vailla valmiina niin, että tarkoitukseni on tuoda se hallituksen käsittelyyn alkuvuoden vaiheessa.

Siinä mm. nuorten työllistämiseen tullaan esittämään erityistoimenpiteitä. Siinä suhteessa olen lähettänyt sen esimerkiksi tällä viikolla työmarkkinoiden johdolle, ammattiliittojen ja työnantajien johdolle, jotta he sopisivat mm. harjoittelupalkan käyttöön ottamisesta. Olen edellyttänyt, että he vastaavat tähän kysymykseen tammikuun aikana, miten he ovat keskinäisillä neuvotteluillaan kyenneet aikaansaamaan harjoittelijapalkkajärjestelmän. Suomi on ainutlaatuinen Euroopan maa tänä päivänä, joka ei käytä harjoittelijapalkan mahdollisuuksia hyväkseen nuorten työllistämiseksi, ainoa Euroopan maa, joka ei käytä tätä mahdollisuutta. En halua tässä yhteydessä sanoa, mistä tämä passiivisuus tai vastaanhangoitteleminen on tähän saakka johtunut, koska toivon, että nyt on sen kaltainen ilmapiiri, jossa kaikki asiaan vaikuttavat tahot lopettavat periaatteellisten puheenvuorojen ja kannanottojen esittämisen ja myös käytännön päätöksissä toimisivat tavalla, joka auttaa nuorten työllistymistä tässä maassa niin, että nuorten ihmisten työllistymiskynnys madaltuisi. Tässä suhteessa uskon, että suomalaisessa työmarkkinakentässä olevien järjestöjen asennoituminen ainakin käytyjen keskustelujen valossa näyttää olevan huomattavasti vastuullisempaa ja asiallisempaa kuin se asennoituminen, jolla täällä työllisyyskeskustelua tänä päivänä ja tällä viikolla on käyty.

Minusta meidän pitäisi ennakkoluulottomasti kyetä tutkimaan sen kaltaisia mahdollisuuksia, jotka meillä Suomessa ovat työvoimapoliittisessa ja työllisyyspoliittisessa keskustelussa tähän saakka olleet tabuja.

Nuorten nettopalkkamalli on eräs sellainen.

Vastaavan kaltainen asia on osa-aikatyön yleisyys tässä maassa. Suomessa osa-aikatyötä tänä päivänä tekee noin 7 prosenttia maan väestöstä. Vain Kreikassa lienee samassa kertaluokassa oleva määrä väkeä, joka on osa-aikatyössä. Esimerkiksi Ruotsissa on 25 prosenttia väestä osa-aikatyössä tänä päivänä. Tämä johtuu siitä, että Suomen työmarkkinat ovat äärimmäisen konservatiiviset, äärimmäisen kaavamaisella ja jäykällä tavalla tänä päivänä järjestetty. Tässä suhteessa osa-aikatyön lisäämismahdollisuudet siihen kuuluvilla reunaehdoilla, siis sosiaalipuolen ja turvajärjestelmien kehittyminen huomioon ottaen, on mielestäni Suomessa otettava huomattavasti yleisemmässä muodossa käyttöön kuin tänä päivänä. Työn jakamisella on mahdollisuus lisätä työtilaisuuksia maan kansalaisille, niille joiden toimeentulo ja elämisen puut ovat tänä päivänä erittäin hankalassa ja ongelmallisessa vaiheessa. Osa-aikatyön lisäämiseen liittyy monia periaatteellisia intohimoja, minkä vuoksi toivon, että eduskunnassakin olisi rohkeaa asennoitumista tämän tyyppisten uusien, joustavampien mahdollisuuksien käyttöönottoon.

Ylipäätään, herra puhemies, olen erittäin vakuuttunut siitä, että eräs meidän työllisyyspolitiikkamme perusongelmista on se, että meidän työelämämme on äärettömän joustamattomalla tavalla järjestetty. Jos joustoa löydetään työmarkkinoilla, niin sillä on oma vaikutuksensa lisätä työmahdollisuuksia, työtilaisuuksia, kansalaisten keskuudessa. Tässä suhteessa meillä on menossa työministeriössä paljon laaja-alaisempi projekti kuin entisen sinänsä hyvän sinipunahallituksen aikana työelämän uudistamiseksi. Jos me kykenemme näillä hyvin suunnatuilla täsmäaseilla saamaan aikaan oikeita osumia työelämämme joustavoittamiseksi kolmikantaisesti, mitä eri projektien yhtäaikaisella toteuttamisella nyt ollaan tekemässä, niin sekä hallitus että eduskunta kolmikantaperiaatteen parhaita perinteitä noudattaen tulevat tehneeksi historiallisen uudistuksen ja kehitysaskeleen suomalaisen työelämän saattamiseksi siihen kuntoon, jota meidän eurokuntomme sinänsä tulee meiltä edellyttämään. Me haluamme työministeriössä toimia tässä suhteessa aktiivisesti ja tiedämme, että me onnistumme vain, mikäli asiallinen, toisia kunnioittava ja valistuneeseen työmarkkinaasenteeseen perustuva asennoituminen on kautta linjan käytettävissä näitä vaikeita ja komplisoituja uudistuksia toteutettaessa.

Meillä toimii tänä päivänä useita komiteoita, joista valtaosan työ valmistuu vuodenvaihteessa ja kaikkien joka tapauksessa alkuvuoden aikana. Toisin sanoen alkuvuosi tulee tässä suhteessa olemaan meille selvästikin kypsyyskoe siinä, mitä me suomalaisessa yhteiskunnassa olemme valmiita näiden asioiden osalta tekemään. Yrityksille pitää yrittää löytää uudenlaisia mahdollisuuksia toimia kriisitilanteissa muullakin tavoin kuin vain pistämällä väkensä kilometritehtaalle, lomauttamalla tai irtisanomalla oma työvoimansa. Muitakin mahdollisuuksia tässä maassa täytyy olla kuin kilometritehdas. Siitä tässäkin on kysymys.

Kaikkia valikoivan elvyttämisen mahdollisuuksia, herra puhemies, ei tässä maassa ole vielä

käytetty. (Ed. Gustafsson: Odotamme tekoja!) Olen sitä mieltä, että siinä suunnassa meillä on käyttämättömiä mahdollisuuksia, mutta silloin pitää olla myös valmis hyväksymään säästöjä toisaalla, koska pennejä ei taivaasta sada elvytysruiskeitamme toteuttamaan. Jotta me voisimme siirtää painopistettä työllisyyttä edistävien hankkeiden suuntaan, pitää samanaikaisesti olla valmis myös sellaisten säästötoimenpiteiden aikaansaamiseen, jotka merkitsevät sitä, että yhteiskuntamme moottori, yhteiskuntamme kone, saa polttoainetta, saa elvyttäviä ruiskeita osakseen. (Ed. Tennilä: Viinanen hylännyt kaikki!) Silloin täytyy tietysti kyetä myös tekemään toisaalla johtopäätöksiä, jotta rehellisyys taloudellisella tasolla voisi myös tässä suhteessa toteutua. Tämä vaatii rohkeutta toteuttaa säästöjä, mutta myös taitoa elvyttää oikein sentapaisten hankkeiden kautta, joita on työministeriössä ollut tämän vuoden työllisyyden hoidon lähiajan tavoiteohjelmassa ja jotka ovat siirtyneet valtaosin Relanderin paperiin ja sitä kautta myös niihin lisäbudjetteihin, joita hallitus on antanut, ja jotka tulevat olemaan myös alkuvuodesta valmistuvan työllisyyden hoidon lähiajan tavoiteohjelman sisältönä ensi vuoden alkupuolella, kun tämä ohjelma tulee omalta osaltaan valmistumaan.

Herra puhemies! En tässä yhteydessä saata olla viittaamatta myös siihen puoleen, joka on mieltäni kaivertanut, sillä eduskunnan energiaratkaisu on eräs esimerkkialue, jossa rohkeutta ei käytetty oikein ainakaan työllisyyden hoidon näkökulmasta silloin, kun tässä salissa muutamia viikkoja takaperin otettiin energiapolitiikkaan kantaa. Käsitykseni mukaan perusvoimaratkaisu on tässä maassa edelleen tekemättä, ja ne, jotka eivät halua tuota ratkaisua tehdä, puhukoot sitten vähän vähemmällä äänellä työllisyyden hoidosta.

Herra puhemies! Oli valtava pettymys, kun katsoin eduskunnan äänestyskarttaa, millä tavoin ne, jotka ovat käyttäneet ansiokkaita, vilpittömästi mielestäni oivallisia ja hengeltään oikealinjaisia puheenvuoroja työttömyyden hoitamiseksi, millä tavalla nämä samat henkilöt ovat perusvoimaratkaisua täällä salissa olleet tyrmäämässä. Toivon, että tämä ratkaisu tehdään tältä pohjalta ja muistetaan, että työpaikkoja syntyy vain, kun yritystoiminnan edellytykset ovat kunnossa, ja energiaratkaisu, perusvoimaratkaisu, jos mikä on äärimmäisen tärkeä työpaikkojen syntymistä ajatellen, paitsi tässä ratkaisussa sinänsä, niin tietysti suomalaisen teollisuuden ja yritystoiminnan, kilpailuedellytyksiä ajatellen kaiken kaikkiaan. (Ed. Seppäsen välihuuto) — Ei sovi myöskään unohtaa sitä, ed. Seppänen, että myös voimalarakentaminen työllistää ei sen enempää eikä sen vähempää kuin 35 000 ihmistä tässä maassa, ja joka sanoo, että tällä ei ole merkitystä, niin nouskoon pystyyn.

Kuluneella viikolla tehty metsäteollisuuden investointipäätös entiseen Itä-Saksaan ehkä ei ollut johtumassa välttämättä pelkästään energiaratkaisusta, mutta vastaavia esimerkkejä saattaa olla nurkan takana odottamassa, elleivät tämän tyyppiset perusasiat eduskunnan voimin, poliittisen päätöksenteon voimin, tässä maassa ole asianmukaisemmassa kunnossa kuin ne ovat tällä hetkellä.

Herra puhemies! Se, mikä ed. Tennilän äskeisessä puheenvuorossa irvistää kaikkein eniten, on tietysti sen puheenvuoron talouspoliittinen puoli, sillä onhan tietysti niin, että korkojen voimakas lasku viime aikoina on nimenomainen esimerkki siitä, että hallituksen joskus tietysti vaivalloinen ja hankalakin talouspolitiikka alkaa sittenkin tuottaa tulosta. (Ed. Tennilä: Mutta työttömyys ei parane!) — Se alkaa sittenkin tuottaa tulosta siitä huolimatta, että tilanne työllisyyden hoidon kannalta, sen paraneminen, on antanut odottaa itseään, ja pahaa pelkään, että me joudumme työllisyystalkoisiin tässä maassa vähintäänkin vuoden kaksi vielä erittäin valitettavan synkkien työttömyyslukujen kanssa painien. (Ed. Stenius-Kaukonen: Teidän politiikkanne syy!) — Matalat korot ovat aina paremmat työllisyyden hoitoa ajatellen kuin korkeat korot, joihin joutuisimme ed. Tennilän talouspoliittisia linjauksia seurattaessa. Yritystoiminnan edellytykset paranevat huomattavasti rakennuskustannusten alentamisen kautta. Oikotietä parempaan talouteen ja työllistämiseen ei ole.

Herra puhemies! Mutta esitän vielä kerran toivomuksen, että on rohkeutta tehdä myös johtopäätöksiä tilanteen mukaisella tavalla myös tässä eduskuntasalissa niiden taholta, jotka tätä keskustelua nyt ovat käymässä entiseltä pohjalta, niin että ennakkoluulottomalta pohjalta, rehelliseltä pohjalta jatkossa löytyisi mahdollisuuksia keskustella.

Ed. Antvuori (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tennilän puheenvuorosta tuli sellainen tunne, että uskotaan, että työministeriö ja työllisyyslaki sinällään voisivat luoda pitkäaikaisia työpaikkoja noin vain. Siitähän ei tietenkään ole kysymys. Maassamme on 420 000

työtöntä, ja me täällä eduskunnassa säädämme näitä säästölakeja yötä päivää ja niitä saamme vääntää vastakin. Ihan oikein, säästää tietysti pitää, mutta sillä ei valitettavasti tämän maan tilannetta pitkälle kuitenkaan hoideta.

Realiteetti on se, että tämä hallitus on epäonnistunut talouspolitiikassaan ja Suomen Pankki rahapolitiikassaan. Siitä on kysymys. Tästä hallituksen olisi pitänyt jo ajat sitten vetää johtopäätökset, enkä ymmärrä, miten suuret työttömyysluvut vielä tarvitaan ja kuinka suuri kansallinen hätä, ennen kuin hallitus kykenee talouspolitiikkansa kanssa itseanalyysiin.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tennilän puheenvuorossa viitattiin vientiin. Haluaisin kyllä muistuttaa siitä, että jos on todella huolissaan työllisyydestä, ei voi suhtautua huolettomasti vientiin. Vaikka me kaikki tiedämme, että vienti ei ole meidän maamme suurimpia työllistäjiä välittömästi, sen merkitys välillisesti on tietysti massiivinen. Jos me nyt ryhdymme olettaen, että ns. viennin vetäminen olisi nyt erityisen kannattavaa näille yrityksille, perimään vientiveroa, se merkitsisi kyllä sitä, että ne työpaikat, jotka syntyvät menestyvän vientiteollisuuden erilaisiin alihankintatarpeisiin, jäävät syntymättä.

Herra puhemies! Tätä virhettä minä toivon, että Suomessa ei tehdä. Tämä ottaa hieman aikaa. Toivon, että se ei ota niin paljon kuin miltä pahimmat ennusteet näyttävät. Mutta meidän on pidettävä huoli siitä, että viennin kautta meille syntyy sellaista yritystoimintaa, joka kykenee myös kotimarkkinoilla luomaan normaaleita olosuhteita. Vientivero olisi huono vaihtoehto.

Herra puhemies! Totean samalla, että työministerin ottaminen arvostelun kohteeksi on varsin kohtuutonta siinä mielessä, että työministeriön rooli on korkeintaan polikliininen ja sitä on arvosteltava sen onnistumisessa nimenomaan ensiavun kannalta. Talouspoliittiset ratkaisut ovat keskeisiä, ja on sanottava, että mielestäni talouspolitiikassa voisi olla piirun parin verran tarkistamisen varaa.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vasemmistoliitto ja sen edeltäjät toimivat 15 vuoden ajan työllisyyslain puolesta. Kokoomus oli koko ajan vastaan, ja nyt se pääsee tulokseen. Se romuttaa sen. Huomautan ministerille, että työllisyyslaki on kokonaisuus, jossa ensin tulevat yleiset talouspoliittiset työllistävät toimet, ja niitähän me olemme jatkuvasti esittäneet eli elvyttämistä. Tässäkin puheenvuorossani ehdotin julkisen sektorin investointiohjelman käynnistämistä 5 prosentin vientiveroa keräämällä. Se ei ole kohtuuton uhraus vientiteollisuudelta, joka on saanut yhden jo varman devalvaation ja saamassa toisen kellutuksen päätteeksi.

Mutta lisäksi tarvitaan suojaverkko. Kaikki tutkimukset osoittavat — ne ovat myös, herra työministeri, työministeriön tutkimuksia, perehtykää niihin — että velvoitepykälät ovat vähentäneet nuorten työttömyyttä ja katkaisseet pitkäaikaistyöttömyyden. Kun te revitte tämän suojaverkon, pitkäaikaistyöttömyys tulee kasvamaan, ja se on kallis lasku tälle maalle. Te sen teette. Minä olen sitä mieltä, että työministeri on tyytynyt elelemään Viinasen murusilla. Tämä on hänen virheensä, ja siksi tarvitaan toinen työministeri, joka tämmöiseen mopen osaan ei suostu.

Ed. K u u s k o s k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on aivan selvä asia, että talous- ja työllisyyspolitiikka kulkevat käsi kädessä. Sen vuoksi minusta on kohtuutonta tätä koko taakkaa ministeri Kanervan päälle kaataa. Mutta on ollut aivan tosiasia se, että hallitus ei ole pitänyt työllisyyskysymystä kovin tärkeänä silloin, kun se on vetänyt tätä talouspoliittista linjaansa. Se on lähtenyt tälle uusoikeistolaiselle talouslinjalle, joka on nyt hyvin vahvasti muodissa Euroopassa. (Ed. Seppänen: Ei ole enää!) — No, se on totta, ja sen vuoksi toivoisi, että emme tekisi kaikkia samoja virheitä.

Yhdyn ministeri Kanervaan siinä, että nyt tarvitaan todella radikaaleja toimenpiteitä, aivan uutta ajattelua, mutta ei riitä, että tässä tilanteessa sanotaan, että "pitäisi". Nyt hallitus on esittämässä, että tämä laki kumotaan ja tämä suojaverkko puretaan, nyt juuri kun sitä kaikkein kipeimmin tarvittaisiin, ja sanotaan, että on tulossa jotakin. Sen pitäisi olla valmiina, ennen kuin suojaverkko voidaan minun mielestäni purkaa.

Ministeri sanoi, että investointien tekemiseksi yritysten on tiedettävä, mikä on työvoiman hinta, mikä on rahan hinta ja mikä on energian hinta. Tämä on aivan totta, mutta jos tämä koko tilanne halutaan nyt kaataa siihen, että eduskunta on ottanut kielteisen kannan ydinvoiman lisäämiseen, se on kyllä eduskunnan aliarvioimista ja näiden asioiden sekoittamista ja sellaisen — kuinka nyt sanoisi — verhon etsimistä

hallituksen politiikalle, joka ei kovin pitkään kestä.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kanervan puheenvuorossa oli kaksi positiivista kohtaa. Hän lopuksi esitti, että valikoivaa elvytystä tarvitaan. Ministeri Kanerva on varmasti joskus kuullut, vaikka hän on täysin sen unohtanut, että vasemmistoliitto on esittänyt tätä aika pitkän aikaa.

Toinen myönteinen asia oli se, että hän korosti kolmikantaperiaatetta neuvotteluissa. Tämä on vasemmistoliiton mielestä oikea tapa. Tietysti lopulliset päätökset tehdään eduskunnassa, mutta kolmikantaperiaate kuuluu neuvotteluihin.

Suurin osa muusta puheesta, varsinkin se, miten ministeri aloitti, oli täyden unohduksen vallassa menneisyydestä tehty, unohduksen siitä, mitä vasemmistoliitto ja sen edeltäjät ovat tehneet. Ed. Tennilä toisti marssijärjestyksen työllisyyslaissa. Me olemme 150 tai 300 kertaa toistaneet täällä sen, mikä on työllisyyslain marssijärjestys. Yleiset talouspoliittiset toimet ovat ensisijainen keino, toisena harkinnanvaraiset. Me olemme joka ikisessä budjetissa esittäneet lisää harkinnanvaraisia määrärahoja.

Juuri sen takia, että työllisyyslakia on vastustettu alusta alkaen, sitä ei ole haluttu noudattaa. Tässä on ongelma eikä siinä, että laki sinänsä on huono. Sitä ei vain koskaan ole haluttu noudattaa.

Pitkäaikaistyöttömyyden kasvuun työllisyyslaki on hyvin purrut. Se, mitä viime aikoina on tapahtunut lisääntymistä, osittain johtuu siitä, että tämän vuoden alusta ei ole tarvinnut ottaa velvoitetyötä pakolla vastaan, mikä on ollut järkevä toimenpide, koska silloin 55 vuotta täyttäneet ikääntyneet pitkäaikaistyöttömät, joita nyt on 36 000, ovat voineet luovuttaa tämän velvollisuutensa, jotta nuoremmat ovat sen voineet käyttää.

Olen kerta toisensa jälkeen esittänyt, että päästetään nämä ihmiset eläkkeelle, koska se tulee yhteiskunnalle halvemmaksi. Nyt on erittäin hyvä ottaa konkreettinen esimerkki, miksi se tulee halvemmaksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon työttömyys on kasvanut kaikkein eniten. Se on kasvanut 124 prosenttia. Täältä me saamme suoraan tuloksen, että kun ilman ikälisiä palkataan nuoret tilalle, saamme myös 30 prosenttia palkkamenojen pienennystä sen lisäksi, että työttömyysturvamenojen säästö on suurempi kuin eläkemenojen kasvu. Tämänkin tulen esittämään vielä ainakin 200 kertaa ja joka päivä, jos te ette usko, että tämä on halvempaa yhteiskunnan kannalta ja humaanimpaa ihmisten kannalta.

Työministeriön tutkija tänään totesi, että meillä on tapahtumassa jako kahteen erittäin voimakkaasti ja työelämässä ilmapiiri on huonontunut. Toivon, että ministeri Kanerva nyt todella paneutuu siihen, että työelämässä saadaan ilmapiiri paranemaan, että työnantajat eivät käytä tilannetta potkimalla ihmisiä pois töistä, niin kuin tähän asti on tapahtunut.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Koska tiedän, että ministeri Kanerva on poliittinen kovanahka, uskallan myöskin yhtyä näihin piiskaajiin, joskaan en erottajiin vielä tässä vaiheessa.

Siellä oli jokin hyvin lupaava ohjelma tulossa. Kuitenkin näyttää siltä, että kun julkisen sektorin puolta aletaan ajaa alas eri syistä, jotka me tiedämme, työllisyysluvut tulevat lisääntymään huomattavasti. Ei riitä ohjelma, vaan pitää tehdä rinnan myöskin päätöksiä olemassa olevien lakien pohjalta. Ei vain työllisyyslaki, vaan monet muut lait on kyllä perattava eri ministeriöissä auki. Minä toivon, että työvoimaministeri, joka on vastuussa työllisyydestä viime kädessä hallituksen sisällä, on tämmöinen sukkuloija. Uskon, että ministeri siihen ominaisuuksiltaan hyvin pystyy, kun vain ehtii ja haluaa.

Toivoisin tässä yhteydessä, että jos harjoittelijanpalkasta ruvetaan kolmikantaisesti neuvottelemaan, niin kuin oppisopimuskoulutuksen yhteydessä kovasti kaivattiin, siinä ei unohdeta vuonna 86 aloitettua nuorten naisten työllistämisasiaa eikä kotiapulaisen palkkauksen verojen verovähennysoikeutta työnantajan verotuksessa, jotta kotona tehtävä tyttöjen ja nuorten naisten työkin otetaan mukaan mukaan harjoittelijapalkkakysymykseen, samoin maataloudessa tarjottavat työt, jotka ovat nuorten koululaisten ja opiskelijoitten kannalta äärimmäisen hyvät, mutta siellä on erittäin sekava palkkatilanne. Tähän pitää ottaa kaikki eikä vain teollisuustyötä, jota perinteinen ja miehinen neuvottelumekanismi suosii.

Ed. Tennilä arvosteli tätä, että koulutus ei yksin riitä työllisyyttä hoitamaan. Olen samaa mieltä. Se on hyvä keino nostaa tietenkin yksilön koulutustasoa ja parempaa palkkatasoa sitä kautta, mutta tällä erää nämä lait ovat sillä tavalla mahot, että näyttää siltä, että työllisyyskoulutus ei pure, koska menetetään päivära-

haetuuksia. Otetaan koulutuspaikka näennäisesti käyttöön, sen vuoksi tehdään hirvittävästi suunnittelutyötä ja sen jälkeen erotaan koulusta.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä ymmärrän, että ministeri voi hermostua. Työttömiä on paljon, tehtävät eivät näytä onnistuvan, mutta kyllä me toivoisimme, ministeri Kanerva, siitä huolimatta suurempaa malttia, rauhallisuutta ja asiallisuutta, kunnioitusta eduskuntaa kohtaan.

Ministeri Kanerva, vaikka perustuslakivaliokunnan enemmistö ei ole yhtynyt siihen käsitykseen, niin minun mielestäni tämä hallituksen esitys on selvästi ristiriidassa hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin kanssa. Tulen tätä asiaa käsittelemään varsinaisessa puheenvuorossani.

Ministeri Kanerva, minusta ei ole ristiriitaa siinä, että puolustaa työllisyyslakia, joka oli eduskunnan suuren enemmistön tahto perustellusti silloin, kun se säädettiin, mutta sen sijaan ristiriitaa on siinä, että ei toimi, ei anna rahaa lain toteuttamiseen ja sitten sanotaan, ettei se toimi.

Lopuksi toteaisin, että vaikka en ole käynyt työministeriön kansliassa, minä luulisin, että siellä on oikeat tiedot pitkäaikaistyöttömyyden kehityksestä työllisyyslain alkuvuosina, jolloin se selvästi aleni, mutta nyt todella, kun työllisyyslakia on vesitetty, alkaa se vaihe olla, jolloin pitkäaikaistyöttömien määrä alkaa kasvaa.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työministeri jatkoi entisiä metkujaan ja entistä volyymiään, joihin me kyllä olemme saaneet tottua täällä jo usein, kaikissa työllisyyskeskusteluissa. Mutta puheenvuoroa kuunnellessa tuli mieleen, että työministerillä ei tunnu olevan lainkaan sydäntä. Maassa on 420 000 työtöntä, mutta ei tuntunut löytyvän sydäntä heille. Työministeri osoitti mielestäni korskealla puheellaan, että epäluottamuksen esittäminen on varsin aiheellista.

Edelleen merkillepantavaa on se, että ei hänen puheenvuorossaan ollut juuri mitään oleellisesti uutta ja uusia tekoja. (Ed. M. Laukkanen: Onko puhujalla?) Jokainen vastuullinen työministeri tuntisi varmasti jonkin asteista nöyryyttä tällaisen jättityöttömyyden edessä ja tuntisi kunnioitusta työttömiä kohtaan, mutta tämän kaltaisesta asennoitumisesta ei ollut minkäänlaista häivää tämän työministerin puheessa.

Edelleen haluaisin esittää erään seikan, kun työministeri antoi ymmärtää, että kun velvoitteet poistetaan, niin siitä työllisyysongelma alkaisi ratketa. Eihän se näin ole. Nimittäin teidän kansliapäällikkönne Sorsa ennusti tänään, että kuukauden parin kuluttua meillä on 450 000 työtöntä ja vuonna 1993 500 000 työtöntä. Entä nämä arviot ovat siitä, että kun velvoitteet poistuvat, työllisyyttä saadaan paremmin hoidettua? Tämäkin väitteenne on siis virheellinen.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun talouden pyörät eivät pyöri, niin ei työtä ole, vaikka suomalaiset tekisivät sitä palkatta ja talkoilla ja kaikesta joustaen. Nyt tarvittaisiin, ministeri Kanerva, täsmäaseita nimenomaan talouspolitiikassa. Odotamme, että hallitus nimenomaan nyt ryhtyy käyttämään niitä elvyttävän politiikan keinoja, joita ministeri sanoi vielä olevan käytettävissä. Työttömyyttä voidaan hoitaa vain talouspolitiikalla, ja ministeri on täydessä vastuussa siitä hallituksen talouspolitiikasta, jota on harjoitettu. Me olemme varoittaneet sen seurauksista, ja kaikki ne seuraukset ovat nyt nähtävissä. Nyt on säästetty, on leikattu, on kuristettu, kiristetty, sosiaaliturvan alasajo, työttömyysturvan alasajo on tapahtunut tosiasia. Kaikesta tästä, ministeri Kanerva, kaiken sen säästämisen jälkeen, mitä nyt on hallitus harjoittanut, tuloksena on, että kun valtiovarainvaliokunta laatii budjettimietinnön ja laskee sen loppusumman, budjetti tulee olemaan suurempi kuin hallituksen esitys ennen niitä kuuluisia säästöpäätöksiä ja leikkauksia, joita tässä on kaiken aikaa tehty.

Me olemme varoittaneet tästä politiikasta, sen tuhoisista seurauksista. Viimeistään nyt pitäisi nähdä, mihin se johtaa: lisävelkaantumiseen, budjetin paisumiseen ja työttömyyden kasvamiseen. Ei tällaista säästämistä, ministeri Kanerva, Suomen kansa totisesti tule kestämään.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei varmaan ole helppoa olla työministeri tällaisessa tilanteessa eikä ole helppoa joutua semmoiseen hallitukseen, joka harjoittaa talouspolitiikkaa, joka aiheuttaa pysyvän joukkotyöttömyyden.

Ministeri Kanerva ilmeisesti ajatteli, että hyökkäys on nyt paras puolustus, kun lähditte hyökkäämään vasemmistoliiton linjaa vastaan. Kuitenkin me olemme koko sen ajan, kun tämä hallitus on tässä maassa hallinnut, vaatineet, että työllisyyskysymys otettaisiin tärkeimmäksi yhteiskunnalliseksi kysymykseksi. Tästä ei hallitus ole paljon piitannut.

Ministeri Kanerva myös sanoi, että on tekeillä paljon selvityksiä ja ohjelmia. Tässä on nyt melkein kaksi vuotta ollut aikaa tehdä ohjelmia. Ministeri Kanervallahan oli yli 2 miljardin elvytyspaketti, joka mielestäni oli hyvä ja joka olisi johtanut erittäin huomattaviin tuloksiin, mikäli se olisi toteutunut. Mutta siinä taas kävi niin, että muutaman viikon kuluttua se oli pienentynyt niin, että se oli enää 300 miljoonaa, ja sitten se pieneni vielä siitä. Eli ei ole ollut voimaa, sisua vetää sitä linjaa, jota olisi pitänyt vetää.

Nyt Suomessa hallitus on jälkijunassa, kun täällä vielä puhutaan siitä, että säästämällä ja harjoittamalla sitä ainoan oikean linjan politiikkaa selvittäisiin tästä tilanteesta. On havaittu jo EY:ssäkin, että on pakko elvyttää, koska joukkotyöttömyys tulee sietämättömäksi ja kestämättömäksi yhteiskunnalle, joka murenee ja jonka infrastruktuuri hajoaa. Saadaan se kahden kolmanneksen yhteiskunta, jossa suuri osa varsinkin nuorista on koko hyvinvointiyhteiskunnan ulkopuolella, ja se on erittäin huono ja paha yhteiskunta.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen tuntenut jonkinlaista sympatiaa ministeri Kanervaa kohtaan. Hänhän on valinnut sen uuden talouspoliittisen linjan, jota edustaa presidenttiehdokas Raimo Ilaskivi kokoomuksessa ja joka on ihan erilainen kuin se, mitä hallituksessa harjoitetaan. Mutta tämän hänen puheensa jälkeen minun täytyy vähän muuttaa tyylilajia, jota olin ajatellut.

Haluan huomauttaa ministeri Kanervalle, että herra ministeri on hukannut Urpo Leppäsen perinnön. Ministeri Kanerva on epäonnistunut työssään, ja Urpo Leppänenkin oli parempi työvoimaministeri kuin Ilkka Kanerva. (Ed. Vähänäkki: Arvo Aaltokin oli parempi!) — Arvo Aaltokin oli parempi työvoimaministeri kuin ministeri Ilkka Kanerva.

Ministeri Kanerva ei ilmeisesti tiedä, että maassa on 420 000 työtöntä. Työttömien määrä on niin suuri, että jos työttömät pannaan jonoon kolmen metrin välein, niin jono ulottuu Hangosta Utsjoelle. Meillä on siis joukko työttömiä, joka jonomuodostelmassa ulottuisi Hangosta Utsjoelle. Jos vielä vähän aikaa jatketaan tällä linjalla ja työttömien määrä kasvaa siihen suuruusluokkaan, missä ovat ministeri Kanervan veroäyrit, eli 635 000:een, niin ihmiset voivat pitää toisiaan kädestä kiinni ja jono ulottuu silti Hangosta Utsjoelle.

Mutta sitä ennen tulee raja, joka on ongelma ja jossa tulee seuraava epäluottamuslause-esitys ministeri Kanervalle. Maassa on ollut 502 000 teollisuuden työpaikkaa. Ensi vuonna on 450 000. Työttömyys on ed. Lindroosin mukaan pian saavuttamassa tason, jossa se on saman suuruinen kuin on teollisia työpaikkoja. Teolliset työpaikat alenevat, ja työttömyys kasvaa, ja tämä on hallituksen politiikan syytä. Hallitus tuhoaa suomalaisen elinkeinoelämän perusteet. Hallitus deflatoi. Hallitus ei pyrikään poistamaan työttömyyttä, vaan työttömyys kuuluu hallituksen talouspoliittiseen linjaan. Ilaskivi esiin!

Ed. H ä k ä m i e s (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Eduskunnassa on hyvin harvoin käytetty niin epä-älyllisiä puheenvuoroja kuin tässä on joutunut kuuntelemaan lähinnä vasemmistoliiton toimesta mutta yllätyksekseni myös eräitten muitten ryhmien kansanedustajien puhumina.

Ainoa resepti, joka on esitetty, on ollut julkisen sektorin edelleen kasvattaminen. Sekö todella on se lääke, jolla Suomen talous ja Suomen työttömyys hoidetaan kuntoon? Niin ainakin vasemmistoliitto ja eräät muut opposition kansanedustajat haluavat. Eikö nyt olisi korkea aika katsoa totuutta silmiin, kun puhutaan esimerkiksi velvoitetyöllistämisestä? Se vie kaikki työllistämisrahat, jos sitä jatketaan, ja samaan aikaan Suomen kunnat irtisanovat, monet esimerkiksi sosialidemokraattisjohtoiset kunnat irtisanovat, vakituista henkilökuntaansa.

Eikö nyt olisi korkea aika puhua sen kaltaisista kysymyksistä, joista ministeri Kanervakin puhui, esimerkiksi harjoittelijapalkasta ja ylipäätään työelämän joustosta? Teilläkin on omat vaikutuskanavanne. Te tiedätte, että jouston lisääminen ei ole mahdollista ilman ammattiyhdistysliikkeen tukea. Käyttäkää näitä kanavia, puhukaa järkeä ja tehkää esityksiä ja lakatkaa huutamasta sellaisten mallien perään, niin kuin työllisyyslaki velvoitetyöllistämisineen on. Se rakentuu ideologialle, jossa jokaisen hotellin kerrosta vartioi joku.

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kysymys on tietysti talouspolitiikan linjavalinnasta. Se, mistä arvostelen ministeri Kanervaa, on tietysti se, että hän on niin kuin lanan painoksi tähän pussihousuvetoiseen hallitukseen suostunut, joka niittää ja lanaa kaikki pyörtänötkin lopulta tämä lana, jolla hän istuu.

Minä tietoisesti olen tutustunut kaikkiin työllisyyslain vaikutuksia koskeviin tutkimuksiin, ja yksiselitteisesti työvoimaministeriön tutkimukset osoittavat, että se on vähentänyt pitkäaikaistyöttömyyttä.

Sitten tästä logiikasta. On totta, että on tullut suuria vaikeuksia. Se on aivan selvä. Mutta emmehän voi niin ajatella esimerkiksi rikoslain osalta, että kun sattuu joitakin murhia, niin kumotaan rikoslaki. Koska tämä vähentää työttömyyttä, pitkäaikaistyöttömyyttä, nuorten syrjäytymistä, niin totta kai silloin pitää kehittää ja pitää sitä voimassa.

Mutta tässä onkin kysymys siitä, mistä myös arvostelen ministeri Kanervaa, että hän on suostunut tähän Relanderin touhuun eli siihen, että otetaan tämä tilapäinen oikeus edes joskus saada varmuudella työpaikka eli että nuorelle voi käydä niin, että hän suoraan menee koulusta, niin että jalat eivät ota ollenkaan kiinni, kansaneläkkeelle. Siis luodaan kaikille se uhka, sehän on mustan porvarin ihanteellinen tila, että kaikkien pitää pelätä ja köyhät kyykkyyn.

Ed. L a a k s o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kanerva totesi, että hän on valmistelemassa uutta työllistävää ohjelmaa, joka on tarkoitus heti keväällä tuoda eduskunnan käsiteltäväksi. Minä kyllä pelonsekaisesti odottelen tätä ohjelmaa, kun ei ole nimittäin vuottakaan siitä aikaa, kun hän samalla askareella oli liikkeellä. Hän puhui kevättalvella elvyttävästä työllisyyslisäbudjetista, ja sen aikana, kun tämä lisäbudjetti valmisteltiin ja on tähän päivään liikuttu, työttömiä tähän maahan on tullut 135 000 lisää. Herra ministeri, ei enää lisää tällaisia ohjelmia, jotka vain tuottavat 135 000 lisää työtöntä, niin kuin olette tämän vuoden aikana aikaansaanut.

Kaikkein kummallisin väite ministerin puheessa oli, että työllisyyslaki on lisännyt työttömyyttä. Ei olisi ikinä uskonut, että ministeri Kanervalta jotain tällaista voi suusta päästä.

Mitä tulee osa-aikatyöhön, on totta, että osa-aikatyön markkinoita meillä ei ole kunnolla luotu. Sekin vähä, mitä tällä hetkellä on, on lähinnä kaupan palveluksessa. Mutta ministeri Kanervan täytyy tietää, että 80—90 prosenttia kauppa-alan palveluksessa olevista työntekijöistä ei tule osa-aikapalkalla toimeen, vaan he joutuvat mahdollisesti tekemään toista työtä.

Ministeri Kanervan kanssa voi olla jossain määrin samaa mieltä siitä, että jonkin näköistä työn jakamisen tarvetta meillä tässä maassa on. Tällöin tulee kysymykseen mm. professori Paavo Seppäsen jo 60-luvulla esiin tuoma ajatus siitä, että päivittäistä kokonaistyöaikaa ja tuotannollista tehokkuutta voitaisiin lisätä kokonaistyöajan puitteissa tapahtuvan työajan lyhentämisen myötä, jolloin saataisiin kapasiteettia lisää sille kalustolle, joka on hankittu. Tässä suhteessa pitäisi päästä liikkeelle.

Minusta epäloogista on myös se, että työllisyyslaki ollaan tässä tilanteessa purkamassa, kun maassa on historian suurin työttömyys. Muistan edellisen hallituksen työvoimaministerin Matti Puhakan kertoneen eduskunnalle hallituksen selonteossa työllisyyslain toimivuudesta, että ei voi tehdä johtopäätöksiä. Vasta sitten, kun on pahempi työttömyys, voidaan tehdä johtopäätös. Nyt on paha työttömyys. Johtopäätös on työllisyyslain romuttaminen. Se on väärin.

Työministeri K a n e r v a : Herra puhemies! Erinomaisen lyhyesti ystäväni, lääninkollegani puheenvuoron johdosta haluan todeta, kun jäitte epäilemään, että näillä rahoilla tai ohjelmilla ei ole ollut tehoa. Ed. Timo Laaksonen, 300 000 työ- tai koulutuspaikkaa on kyetty luomaan tänä aikana, ja juuri tällä hetkellä on 100 000 suomalaista, 100 000 kanssaihmistämme, näitten ehdottamiemme, toimeenpanemiemme ohjelmien takia työssä tai koulutuksessa.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tennilä oli ensimmäisessä puheenvuorossaan aivan oikeassa. Työllisyyslaki on toiminut pohjoisessa hyvin, ja minulla ei ole kompetenssia arvioida, mistä johtuu, että se ei ole toiminut etelässä. Johtuuko se siitä, että laki on kerta kaikkiaan sopimaton suurtyöttömyyden tilanteeseen, vai siitä, että Etelä-Suomen kunnat eivät yksinkertaisesti halua noudattaa lakia.

Ministeri Kanerva oli väärässä, kun hän sanoi, ettei ed. Tennilän puheessa ollut yhtään ainutta keinoa, jolla työllisyyttä voidaan parantaa. Kyllä siellä oli: Ministeri Kanerva on erotettava. Se on ihan yhtä hyvä kuin hallitusmuodon määräys, että työvoima on valtiovallan erityisessä suojeluksessa.

En ole vielä päättänyt, miten äänestän, äänestänkö ministeri Kanervalle luottamusta vai epäluottamusta. Mutta jos äänestän epäluottamusta, se ei johdu siitä, mitä ministeri Kanerva on tehnyt tai jättänyt tekemättä tässä hallituksessa, vaan siitä, mitä hän teki sinipunahallituksessa.

Hän puhuu nyt, että Suomen työmarkkinat ovat jäykkiä ja kaavamaisia, ja hän itse viime hallituksessa oli luomassa työlainsäädäntöä, joka kaavoitti ja jäykisti työmarkkinoita. Tästä minä äänestän hänelle epäluottamusta, jos äänestän.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kanervan vastaus oli mielestäni osin hyökkäävä ja osin myös koko asiaan väheksyen suhtautuva. Hän toi esiin sen, että velvoitetyöllä ei olisi ollut mitään merkitystä, ja siitä puheenvuorosta sai sen käsityksen, että se on ollut osin pelkästään hankalaa.

Hän jätti mielestäni huomioimatta sen hyvin tärkeän asian, mikä velvoitetyöllä on ollut nimenomaan turvaverkkona, että ihmisen pitkäaikaistyöttömyys on voitu katkaista ja hän on päässyt kiinnittymään yhteiskuntaan normaalina kansalaisena takaisin.

Sitten te toitte esiin työministeriön ja työvoimaviranomaisten toimesta luotuja työ- ja koulutuspaikkoja. On varmasti totta, että näin on. Mutta samanaikaisesti kuitenkin hallitus, jossa olette varsin tärkeällä paikalla, on hoitanut raha-, talous- ja teollisuuspolitiikkaa sillä tavalla, että tuhannet ja tuhannet ja taas tuhannet kansalaiset ovat joutuneet nimenomaan kotimarkkinateollisuudesta ja pienestä ja keskisuuresta teollisuudesta työttömiksi. Ja miksi ovat joutuneet, on johtunut juuri siitä, että maassa on harjoitettu sen suuntaista talous- ja rahapolitiikkaa, että nämä yritykset ovat menneet konkurssiin.

Ministeri S a l o l a i n e n : Herra puhemies! Olen seurannut tätä keskustelua hyvin huolellisesti, ja minua ihmetyttää se epäreiluus ja epärehellisyys, joka tässä keskustelussa on vallinnut. Tarkoitan tällä nimenomaan sitä, että suurin osa siitä kritiikistä, jota täällä on esitetty, on kohdistunut hallituksen yleiseen talous- ja rahapolitiikkaan, ja siitä me hallituksessa vastaamme yhteisvastuullisesti. Olen kokenut erittäin epäreiluksi sen, että ministeri Kanerva on tässä yksin otettu maalitauluksi.

Toinen seikka, joka minua on ihmetyttänyt, on se, että on väitetty, että ministeri Kanervan puheenvuoro olisi ollut erityisen aggressiivinen. Kun kuuntelin ensimmäistä puheenvuoroa ja eräitä muita puheenvuoroja, voin todeta mielestäni aika objektiivisesti, että se ei ollut ainakaan yhtä aggressiivinen kuin ensimmäinen puheenvuoro ja eräät muut puheenvuorot, joita täällä on käytetty.

Ainoa lääke, jota täällä on esitetty, on elvytys, ja se on väitetty voitavan rahoittaa vientiverolla, joka kohdistuisi vientiteollisuuteen. Minun vastaväitteeni on se, että Suomen vientiteollisuus ei ole tällä hetkellä, vaikka sillä menee kohtalaisen lujaa, niin paljon viivan yläpuolella, että se pystyisi minkään näköisiä vientiveroja tällä hetkellä maksamaan. Jos haluamme, että vientiteollisuus investoi ylipäätään Suomeen, meidän pitäisi olla erittäin huolissamme, että edes se teollisuus, jolla täällä menee hyvin tai kohtalaisen hyvin, pystyisi jotain investoimaan. Ei sille jää kyllä minkään näköistä mahdollisuutta, jos sitä ryhdytään tässä tilanteessa, kun se on juuri pääsemässä viivan yläpuolelle hyvin vaikeasti, verottamaan.

Mitä elvytykseen tulee, väitän, että tässä yhteiskunnassa elvytetään tällä hetkellä hyvin monta kautta ja niin paljon, että meillä ei ole minkäänlaista mahdollisuutta ottaa enempää ulkomaista lainaa kotimaisen elvytyksen lisäämiseksi. Kaikki sellaiset taikatemput, joita on julkisuudessa esitetty, on ammuttu kyllä alas erittäin kovasti, kuten esimerkiksi setelirahoitus, jota on myöskin tässä yhteydessä väläytetty.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia! Kehotan puhujaa jatkamaan korokkeelta.

P u h u j a : Herra puhemies! Yksi pieni virke vain? (Puhemies koputtaa)

P u h u j a (korokkeelta): Herra puhemies! Olen ihmetellyt myöskin sitä, että ne, jotka täällä vuosikausia pitivät ainoana talouspoliittisena oppinaan saarnata sitä, että meidän olisi pitänyt lisätä vielä Neuvostoliiton-kauppaa, ovat nyt täällä suuna päänä pitämässä ääntä siitä, että talouspoliittinen strategia on ollut väärä. Minä muistan tässä talossa pitkään olleena, että sillä taholla, jolta nyt ministeri Kanervaa vastaan on hyökätty, oli keskeisimpänä talouspoliittisena oppina se, että kaikki talouspoliittinen aktiviteetti pitäisi suunnata Neuvostoliiton-kauppaan. Jos me olisimme vielä enemmän siihen suuntaan satsanneet, niin ajatelkaa, missä me tällä hetkellä olisimme.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yritän vastauspuheenvuorossa käsitellä joitakin niitä asioita, joita tähän mennessä ei vielä vastauspuheenvuoroissa ole käsitelty.

Mikäli ymmärsin oikein, ministeri Kanerva totesi, että työvoimaviranomaiset ovat sitä mieltä tai ainakin ministeriössä ollaan sitä mieltä, että työllisyyslaki ei ole velvoitetyöllistämisen osalta toiminut. Minä en ymmärrä sitten niitä virkamiehiä, jotka ovat ministeriön alaisia ja joka päivä työskentelevät näitten työttömien kanssa. Minä olen tänään tehnyt yhden puhelinkierroksen: Nämä henkilöt, jotka päivittäin työskentelevät työttömien kanssa ja ovat työministeriön alaisia virkamiehiä, sanovat, että he eivät voi ymmärtää tämän suuntaista työllisyyslain heikennystä, koska he pystyvät hoitamaan sitä. Tietysti ongelmia tulee, mutta he ovat nähneet myös sen, millä tavoin se vaikuttaa pitkäaikaistyöttömiin ja nuoriin, kun he pääsevät edes hetkeksi nimenomaan tekemään työtä, ettei tarvitse olla kotona.

Kun arvoisa ministeri totesi monia syitä tähän lakimuutokseen, lain perusteluissa todetaan ihan selvästi, että ensi vuonna säästötavoite 100 ja seuraavana vuonna 500 miljoonaa. Kun arvoisa ministeri totesi, että täytyy pennejä ja pennejä noukkia, meidän täytyy saada talous kuntoon jne., ainakin tv-uutisissa oli, että ilmeisesti taas kohta 1,5 miljardia veronmaksajien rahoja menee SKOPille, sieltä on anomus lähtenyt liikkeelle, että SKOPia saataisiin pyöritettyä huhtikuun loppuun tai alkuun, mikäli muistan oikein.

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi vielä, kun ministeri totesi, että meidän on saatava maamme eurokuntoon: Herra ministeri, me olemme nyt työttömyyden osalta eurokunnossa jo.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime helmikuussa täällä oli työllisyysvälikysymyskeskustelu. Silloin ministeri Kanerva ilmoitti, että työllisyystilanne on parantumassa ja siinä oli noin 4 000:n vähennys, oli tapahtunut todellinen käänne parempaan. Minä olin silloin ministeri Kanervalle antamassa hyvin selvästi jatkoaikaa. Käytin yhden niistä harvoista myönteisistä puheenvuoroista, jossa totesin, että jos todellakin näin on tapahtumassa, niin ministerille pitää antaa kaikki mahdollinen tuki. Silloin arvoisa ministeri totesi, että nyt on tulossa lisätoimenpiteitä. Hän käytti täsmälleen samaa ilmaisua nyt, tismalleen samaa ilmaisua kuin silloin kymmenen kuukautta sitten.

Kiinnitän vain arvoisan ministerin huomiota siihen, että nythän on kysymys budjettilakien käsittelystä ja budjetin käsittelystä sitten lopullisesti ensi vuoden puolella heti alkuvuodesta, tammikuun 11 päivä alkaa. Nythän on juuri oikea aika tuoda nämä esitykset eduskuntaan. Minä en ymmärrä, miten ne voivat olla taas tulossa, kun juuri nythän niitten esitysten pitäisi olla käsittelyssä.

Minusta oli kerta kaikkiaan alatyylistä vetää ydinvoimaäänestys tähän yhteyteen ja vielä kytkeä Itä-Saksaan tapahtuva tehdasinvestointi tähän keskusteluun, vuosi sitten tehty investointipäätös. Oli ajoitusten suhteen todellinen moka kerta kaikkiaan, että nämä asiat kytkettiin tähän työllisyyskeskusteluun.

Sitten totean ed. Ukkolalle: Edellinen hallitus on kaatunut jo.

Ed. P. L e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ministeri ensimmäisessä puheenvuorossaan ilmoitti 22.45, että on luotu tämän hallituksen aikana 280 000 työ- ja koulutuspaikkaa, ministeri ilmoitti 23.20, että on luotu 300 000 työ- ja koulutuspaikkaa tämän hallituksen aikana. Tämä luku muuttui yllättäen 20 000:lla. Mikähän seuraava luku mahtaa olla? Minä vaadin, että ministeri tuo tammikuun toisella viikolla eduskunnan täysistuntoon selvityksen koulutus- ja työpaikoista, oli se luku sitten 300 000 tai jokin muu. Jos sitä ei tule käsittelyyn, silloin minä ymmärrän niin, että niitä ei ole ollutkaan.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oppositio on varmasti uhrannut tavattoman paljon energiaa löytääkseen syyn Suomen työttömyyteen. Minusta on kerta kaikkiaan säälittävää, että se on päätynyt niin typerään ajatukseen, että syyllinen olisi ministeri Kanerva. Tosiasiassa suurin syy työttömyyteen on harjoitettu talouspolitiikka. Erityisesti jo vuosia sitten valittu pääomien vapaa liikkuvuus on johtanut siihen, että tässä maassa, niin kuin koko Euroopassa, markkinavoimat jylläävät sellaisella voimalla, että eri valtioiden hallituksilla ei yksinkertaisesti ole mitään keinoja ratkaista valtavaksi paisunutta työttömyyttä, vaikka devalvaatioonkin on eri maissa turvauduttu.

Suomen kannalta opposition pitäisi suorastaan hävetä syyttäessään ministeri Kanervaa, koska vasemmistoliitto ja sosialidemokraatit ovat juuri sinetöineet Suomen talouspolitiikan nykyisen linjan jatkumisen, koska ovat hyväksyneet Eta-sopimuksen. Pahinta on vielä se, että sosialidemokraatit ajavat Suomea valtavalla voimalla myös EY-jäsenyyteen, jossa Suomi menettäisi lopullisesti kaikki itsenäiset talouden ohja-

uskeinot, nimittäin talous- ja rahapolitiikan sekä kauppapolitiikan. On nimittäin muistettava, että EY:ssä keskuspankin ainoa tehtävä on huolehtia vakaan markan eli alhaisen inflaation politiikasta. Tätä keskuspankki voi harjoittaa täysin itsenäisesti hallituksista riippumatta. Silloin hallitus joutuu huolehtimaan työllisyydestä ilman rahapolitiikkaa. Tämäkö on opposition vaihtoehto?

Ed. M u t t i l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Kanerva sanoi puheenvuorossaan, että kaikkia aktiivisen työllistämisen keinoja ei ole vielä otettu käyttöön. Ihmettelen kovasti, eikö ne vihdoinkin pitäisi ottaa käyttöön. Hän antoi ymmärtää, että uusia keinoja on olemassa. (Eduskunnasta: Turha niitä pantata on!) — Niitä ei todellakaan kannata pantata vaan ottaa pian käyttöön.

Ministeri Kanerva painotti puheenvuorossaan sitä, että Suomessa tehdään liian vähän osa-aikatyötä, jos vertaa meidän lukujamme esimerkiksi Ruotsiin. Näin varmasti tehdäänkin, mutta siinä on aivan selkeitä eroja, miksi näin on. Suomessa osa-aikatyöllä ei kerta kaikkiaan elä. Ruotsissa on erilainen sosiaaliturva kuin Suomessa. Tosin nyt Ruotsinkin sosiaaliturvaa ollaan Ruotsin porvarihallituksen johdolla purkamassa mutta ei läheskään niin kovaa kyytiä kuin Suomen porvarihallitus purkaa sosiaalista turvaverkkoa.

Osa-aikatyö on aivan oikein silloin, kun se perustuu vapaaehtoisuuteen, sopii perheen elämäntilanteeseen ja sillä tulee toimeen. Mutta entä silloin, kun sitä joutuu tekemään pakon edestä ja vaikka kuinka pyytää lisätunteja työnantajalta eikä niitä saa eikä tule toimeen, yrittää hankkia toista työtä, mikä työaikojen suhteen saattaa epäonnistua, ja sen jälkeen joutuu hakemaan toimeentulotukea? Se on ihmisten nöyryyttämistä, kun ihmiselle ei ole tarpeeksi työaikaa, että hän voisi sillä työllä elättää itsensä ja perheensä.

Ministeri Kanerva, mielestäni te ette ollut rehellinen puhuessanne ydinvoiman rakentamisajan työllistävistä vaikutuksista. Minä toivoisin, että te sanoisitte selkeästi, mitä 30 000 työpaikkaa tarkoittaa, tarkoittaako se ns. miestyövuotta vuodessa, viidessä vuodessa vaiko kymmenen vuoden aikana. Jos asiaa miettii työllistämisen kannalta, niin silloin mielestäni pitää miettiä myös sitä, mitä vaihtoehtoiset energiavaihtoehdot työllistävät.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kanerva puheensa alkuosassa arvosteli ed. Tennilää paatoksesta ja kovasta äänenkäytöstä. Siltä osin olen ministerin kanssa samaa mieltä, että ed. Tennilällä on tapana huutaa, kun hän innostuu. Mutta voin lisätä, että vaikka ministeri puhui kauimmaiselta puhujakorokkeelta, huomattavasti paremmin kuulin ministerin puheen silti kuin ed. Tennilän puheen lähempää.

Ministeri jatkuvasti väittää, että lailla ei työttömyyttä hoideta tästä maasta. Se tietysti pitää paikkansa. Ei hoidetakaan. Mutta meillä kaikilla on sellainen kuva, että laki on kuitenkin noudattamista varten kaikilla muillakin aloilla ja niin ilmeisesti pitäisi olla työllisyyslainkin. Eli niin kauan, kuin laki on olemassa, ainakin vastuullisen ministerin pitäisi kaikin tavoin toimia siten, että lakia noudatettaisiin. Sen vuoksi tietysti, vaikka koko hallituksen asiasta onkin kysymys, meidän arvostelumme kärki suuntautuu ministeri Kanervaan, että koska hän on kuitenkin sattumalta työllisyysasioissa vastuullinen ministeri tässä maassa. Hänen tehtävänsä olisi ollut noudattaa lakia eikä olla muuttamassa sitä sellaiseksi, että oltaisiin lain kanssa sopusoinnussa. Eihän meillä mitään muitakaan asioita muuteta sen mukaan, miten tapahtumat kulkevat. Jos murhat lisääntyvät, ei rikoslakia romuteta jne. Sama asiahan pitäisi olla myös työllisyyslain osalta, että sitä pitäisi pyrkiä noudattamaan ainakin niin kauan, kuin se on olemassa.

Minulle tuli oikeastaan paha mieli, kun kuuntelin ministerin vastausta. Sen lisäksi, että hän alussa käytti ihmeellistä sävyä — en löytänyt syytä, millä tavalla puheen sävy olisi työttömiä auttanut — hän aika paljon tyytyi kertomaan siitä, mitä hallitus on tehnyt ja saanut aikaan: 280 000—300 000 työ- ja koulutuspaikkaa puheenvuorosta riippuen. Mielestäni ministeri olisi voinut keskittyä puhumaan enemmän niistä keinoista, joita hän aina vihjaa olevan, mitkä ne keinot olisivat, jotta päästäisiin parempaan tilanteeseen. Ministerin mainostamat keinot eivät kuitenkaan ole auttaneet, vaan meillä on 420 000 työtöntä.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viimeksi solmittu tulopoliittinen ratkaisu on selkeä osoitus siitä, että ne, jotka ovat työssä, eivät ole valmiita tippaakaan tinkimään työttömien hyväksi. Päinvastoin va-

littiin aktiivisen työllistämispolitiikan sijasta passiivinen kotiinmaksamislinja, joka ei tuo työtilaisuuksia.

Minusta työttömyyden ja laman syyt ovat harjoitetussa talouspolitiikassa, ja silloin katseet kohdistuvat Suomen Pankkiin. Harjoitettu rahapolitiikka on jo kahteen kertaan osoittautunut vääräksi. Ongelmana on vain se, että tämän rahapolitiikan takana lienevät tämän maan arvovaltaisimmat tahot. Nyt olisi aika rehellisesti hallituksen myöntää, että ecukokeilu ja ecukuri on ollut väärä.

Nyt pitää tarttua suurtyöttömyyteen todella vakavasti, ottaa se tosissaan ja lähteä etsimään keinoja pankkituen ohjaamiseksi mm. siten, että kotimarkkinoilla toimivat, perustaltaan terveet, rahoitusvaikeuksiin joutuneet yritykset pankkituen avulla pyrittäisiin saamaan laman yli. Silloin voidaan myös työtilaisuuksia samalla eli työpaikkoja säilyttää.

Virheet voi saada jopa anteeksi, jos ne rehellisesti myöntää. Minusta suurin virhe on se, että jankutetaan sen puolesta, että kaikki tähän saakka on tehty oikein. Ei ole tehty kaikkea oikein. Minusta rahakokeilu on selkeä osoitus siitä. Me olemme antaneet markkinavoimien ajaa tätä maata alas, ja tulokset näkyvät yli 400 000 työttömänä.

Mitä tulee puheisiin perusvoimaratkaisusta, se oli hallituksen virhe, kun ei tuonut eduskuntaan perusvoimaratkaisua, josta olisi pitänyt äänestää samaan aikaan. Miksi annettiin tällaiseen ponsitehtailuun mahdollisuus?

Ed. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jos palataan hallituksen esityksen sisältöön, työllisyyslain murentamisessahan on kolme keskeistä ongelmaa.

1) Työllisyysmäärärahojen taso jatkossa putoaa, vaikka ensi vuonna lähes se määrä osoitetaan, jota työllisyyslain velvoitteiden toteuttaminen olisi vaatinut. Jatkossa on selvää, kun lakisääteistä turvaa ja suojaa työllistämistoimille ei ole, että niiden taso putoaa, vaikka olemme selvästi muita Pohjoismaita jäljessä aktiivisessa työllistämispolitiikassa.

2) Toimet siirtyvät helpommin työllistettäviin, ja pitkäaikaistyöttömät unohdetaan pussin perälle taikka ed. Rinteen mainitsemien pussihousujen takapuolelle.

3) Aluepoliittiset välistävedot mahdollistuvat. Kun on kysymys harkinnanvaraisista rahoista, jää poliittisen kissanhännänvedon varaan, mille alueelle rahat osoitetaan. — Forssan lehdessä tänään Forssan työvoimatoimiston johtaja on saanut ennakkotietoja ensi vuoden määrärahoista. Siinä pahan työttömyyskurimuksen varaan jäänyt Forssa joutuisi jäämään alle puoleen tämänvuotisista työllistämismäärärahoista.

Ed. S-L. Anttila, joka äsken puhui, oli edellisessä eduskunnassa perustuslakivaliokunnan jäsen yhdessä oikeusministeri Pokan kanssa. Silloin he katsoivat, että työllisyyslain voimaantulon muuttaminen siten, että se saatetaan porrastetusti pahimmilta työttömyysalueilta alkaen voimaan, olisi vastoin hallitusmuotoa. Tässä eduskunnassa samat keskustalaiset voimat ovat olleet vahvasti ajamassa sitä, että koko työllisyyslaki voidaan murentaa, ilman että hallitusmuodon työvoimansuojelupykälä olisi mitenkään sen esteenä. Keskustapuolueen lehmänkäännös pitäisi kirjata oikein tulikirjaimin Suomen eduskunnan historiaan.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kanerva käytti räväkän, jopa voi sanoa hyökkäävän puheenvuoron, ja kun sitä kuunteli tarkkaan, siinä ei ollut yhtään ainutta sellaista kohtaa, joka olisi antanut mitään toivoa nykyisen työllisyystilanteen paranemisesta, enkä minä sitä odottanutkaan. Kun ollaan rehellisiä, ei ministeri Kanerva irrallaan hallituksen talouspolitiikasta ja nykyisestä taloudellisesta tilanteesta voi tätä työllisyystilannetta hoitaa.

Ongelma, jonka vuoksi ministeri Kanerva on täällä ja tietyllä tavalla istuu syytettyjen penkillä, on se, että hän käytti äskeisen puheenvuoronsa väärässä paikassa. Hänen olisi pitänyt käyttää se valtioneuvoston istunnossa, hyökätä siellä ja hoitaa sarkaansa, antaa työttömien ymmärtää, että hallituksessa on mies, joka yrittää kaikin mahdollisin konstein hoitaa omaa tonttiaan, taistella työttömien puolesta niin kuin työministerin kuuluu. Hän ei olisi tänä päivänä täällä syytettyjen penkillä eikä hänelle yritettäisi epäluottamuslausetta. Näin minä tätä asiaa olen mielessäni aprikoinut.

Minä tulen äänestämään epäluottamuslausetta ministeri Kanervalle, jota aika paljon arvostankin. Mutta se on sitten toinen asia. Varsinaisessa puheenvuorossani taas selvittelen syyt siihen, mutta tältä osin minä ajattelen näin. En tiedä, olenko oikeassa vai väärässä.

Ed. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemi piti historiallisen puheen. Täytyy sanoa, että harvoin olen

täysin samaa mieltä ed. Aittoniemen (Ed. Aittoniemi: Yhden niistä!) — yhden niistä — kanssa niin kuin tämän puheen sisällöstä. Minusta ministeri Kanervan historiallinen puhe oli sikäli epätoivottavaa kuultavaa, että kun edellisen kerran saman sisältöisen puheen kuulin, oli noin 100 000 työtöntä vähemmän.

Mitä tulee aktiiviseen työvoimapolitiikkaan, se on hyvin mielenkiintoinen määritelmä etenkin työttömän kannalta. Rakennusalaa voisi käyttää hyvänä esimerkkinä siitä. Osassa maata on tällä hetkellä noin 70 prosenttia rakennusalan työttömyys. Kuluvalla viikolla kirvesmiehiä oli työttöminä noin 11 000, avoimia työpaikkoja kaksi kappaletta koko maassa. Pitää olla erittäin aktiivinen löytääkseen ne kaksi työpaikkaa. Siinä on se ongelma. Sitten kun siihen tulee tämä työllisyyslain romuttaminen nimenomaan pitkäaikaistyöttömien osalta, niin ei, ministeri Kanerva, piisaa aktiivinen työvoima perusteluksi sille, että puretaan ihmisiltä suojaverkot alta pois.

Muutama väittämä, joita ministeri esitti omassa puheessaan. En tiedä perusteluja. Meillä on tällä hetkelläkin harjoittelijapalkka käytössä. Ei siinä ole mitään uutta. Se on eri työehtosopimuksien sisällä oleva määritelmä, jota jatkuvasti käytetään. Mutta jos tarkoitus on, että ammattitaitoista väkeä käytetään harjoittelijapalkan palkkaperusteilla, niin eihän se työvoimapolitiikka ainakaan oikeanlaista ole.

Osa-aikatyö on mielenkiintoinen pitemmällä aikatähtäimellä tarkasteltuna kuten sitä mielestäni pitää tarkastella. Oli myös sellainen aika, että meillä oli työvoimapulaa, eikä se kauhean kaukana takana ole. Silloin kukaan ei puhunut osa-aikatyöstä, ja sieltä löytyy varmaan historiallinen perusta sille.

Tähän aktiiviseen työvoimapolitiikkaan, mitä hallitus harjoittaa, kuuluu ilmeisen epämääräisiä osia. Tänä päivänä käsiteltiin mm. eläkeiän nostamista.

Ed. V i l j a m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työelämän joustoa toivotaan usein ja sillä halutaan ratkaista kaikki asiat. Myös ministeri Kanervan puheenvuorossa oli tämä toive ja useitten oikealla istuvien edustajienkin puheenvuoroissa. Nyt kuitenkin opposition edustajat työasiainvaliokunnassa olisivat toivoneet sitä samaa joustoa velvoitetyön käyttöön, ei velvoitteen poistamista, vaan joustavaa velvoitteen käyttämistä.

Olen erittäin iloinen oikealta tulleista puheenvuoroista, ed. Kuuskosken, ed. Rengon ja ed. Antvuoren puheenvuoroista, joissa jonkin verran puolustettiin tätä näkökulmaa, että velvoitetyötä ei tässä työttömyystilanteessa tulisi todellakaan kokonaan purkaa. Olisi ollut löydettävissä keino käyttää joustavasti velvoitetta eli säilyttää tämä suojaverkko ja silti ohjata tämän rakennelman kautta järkevästi harkinnanvaraiseen työllistämiseen. Siinä mielessä pidän järjettömänä tätä purkua, ja samaa mieltä on oppositio vastalauseessaan.

Uusia keinoja toki pitää löytää, ja niitä uusia keinoja, hyvin ennakkoluulottomiakin, tulee monelta eri sektorilta. Minusta erittäin huomionarvoinen on ed. Stenius-Kaukosen aloite, jonka myös itse olen allekirjoittanut, että väliaikaisesti käytettäisiin luopumiseläkettä myös muualla kuin maataloudessa, mikä antaisi työpaikkoja nuorille ja vapauttaisi niitä henkilökohtaisesti työelämästä pois haluavilta, mikä olisi todella työllisyyttä parantava ja kaikin puolin myös taloudellisesti merkittävä keino.

Osa-aikatyötä, johon tässä on jo monessa puheenvuorossa puututtu, ei saada aikaan moralisoimalla vaan työolosuhteita parantamalla.

Ed. R o s s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mikään ei ole helpompaa kuin työministerin tulittaminen ikään kuin stalinin uruilla. Me kaikki tiedämme, että työllisyys paranee vain yleisen taloudellisen kohentumisen myötä. Tuo tie on tietysti pitkä. Työmarkkinajärjestöjen kuin koko suomalaisen yhteiskunnan on pakko asennoitua aivan uudelleen ja lähteä siitä, että ei ole saavutettuja etuja, vaan me joudumme jokainen eittämättä siihen tilanteeseen, että työssä olevien on pakko tinkiä omista eduistaan työttömien hyväksi. Näin ei ole Suomessa käynyt.

Meillä puhutaan eurokunnosta. Sanoisin, että todellinen taloudellinen uhkatekijä, taloudellinen invaasio, on idän puolella. Sieltä muutaman vuoden kuluttua, ehkä vuosikymmenen vaihteessa, vuosisadan vaihteessa on odotettavissa valtava määrä tuotteita, jotka tulevat olemaan niin edullisia, että suomalainen yhteiskunta joutuu todellisen taloudellisen invaasion uhkan eteen. Siihenkin meidän on varauduttava. Se edellyttää silloin työmarkkinajärjestöiltä, eduskunnalta ja koko yhteiskunnalta kuin myös talouspolitiikaltakin toimenpiteitä.

Meidän ei kuitenkaan tule alistua markkinatalouden kannalta työttömyyteen. On oikein, että työministeriö valmistelee toimenpiteitä, joilla lievitetään työttömyyttä kuin myös siihen liittyviä henkisiä kysymyksiä. On toivottavaa,

että työministeriö valmistelisi nuorten työllistämiseksi ja myös esimerkiksi yhteiskuntapalvelun kannalta uusia esityksiä, jotta nuorilla säilyy kontakti työelämään. Yhteiskuntapalvelun tyyppistä toimintaa tarvitaan tässä maassa. Siinä on eräs vastaus myös nuorten aktivoimiseksi.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Salolaisen puheenvuoron johdosta totean, että kyllä minä toin esille sen, että koko hallituksen talouspolitiikka on väärää. Se pahentaa koko ajan tätä työllisyystilannetta, eikä tässä ole mitään valoa näkyvissä edes tunnelin päässä. Toin esille nämä ministeriöiden ja keskuspankin tutkimuksen tiedot, ja ne osoittavat, että vielä viiden vuoden päästäkin tällä menolla meillä on 300 000—400 000 työtöntä tässä maassa. Minä ihmettelen, miksi työministeri ei tätä tutkimusta täällä tarkemmin esitellyt, tai en tiedä, onko hän siihen vielä perehtynyt.

Miksi syytämme sitten ministeri Kanervaa? Siksi että hän on hallituksessa alistunut tähän väärään talouspolitiikkaan, joka johtaa tämmöiseen katastrofiin. Tämä on katastrofi. Toisekseen ministeri Kanervan nimi on siinä esityksessä, jolla velvoitetyöllistäminen loppuu eli työllisyyslain velvoittavuus lopetetaan. Se johtaa pitkäaikaistyöttömyyden kasvuun, ja sitä en anna ministerille anteeksi. Kyllä se on syrjäytymisen aikaansaamista.

Ulkomaankauppaministeri Salolaisen puheenvuoron johdosta totean vielä sen, että Neuvostoliiton-kauppa oli meille erittäin edullista, työllistävää. Olisi vain pitänyt pitää paljon tiukemmin kiinni clearingin jatkamisesta. Mitä tulee nykyisen itänaapurin tilanteeseen ja ulkomaankauppaan, pitäisi huomattavasti lisätä ponnisteluja Venäjän-kaupan lisäämiseksi.

Ed. K u u s k o s k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Salolainen täällä todella otti esille sen, että meidän ongelmamme johtuvat Neuvostoliiton romahtamisesta. Sillä on tärkeä merkitys meidän ongelmiemme kannalta. Minusta on liian helppohintaista mennä jatkuvasti sen taakse, että itä romahti ja tässä kaikki.

Hän sanoi myös, ettei ole temppuja, ei ole vaihtoehtoja. Minusta hallituksella oli viime keväänä kriisiviikonloppuna mahdollisuus, tietty H-hetki valita uusi linja. Sen uuden linjan avainsana olisi ollut yhteistyö, laaja poliittinen yhteistyö, mihin on päädytty muissa Pohjoismaissa. Sitä kautta olisi voitu rakentaa vastavoima rahamarkkinavoimille, olisi voitu pitää nämä julkisen talouden leikkaukset joissakin kohtuuden rajoissa. Silloin olisi ollut — näin uskon — mahdollisuus rakentaa työmarkkinayhteistyötä, jolla olisi luotu edellytykset pitkäaikaisille työmarkkinasopimuksille.

Minä veikkaan, että ensi tammikuun lopulla, helmikuun alussa ruvetaan jälleen käymään työmarkkinaneuvotteluja. Tilanne on hyvin levoton, ja se vaikuttaa tietysti investointimahdollisuuksiin, mikä on työn hinta pitkällä aikajänteellä. Silloin tietysti olisi vaadittu myös energiaratkaisun tekoa, mutta se ei ole ollenkaan niin yksioikoinen kysymys kuin ministeri Kanerva väitti, ydinvoima tai ei. Silloin viimeistään tietysti olisi tarvinnut vakavasti katsoa työttömyyden koko kuvaa, niitä monia laajoja yhteiskunnallisia sosiaaliseurauksia, joita tällä asialla on. Ne on sivuutettu, ja se asia on meitä vastassa hyvin kovana ja ikävänä.

Kaikkein haavoittuvimmassa asemassa ovat juuri nuoret ja pitkäaikaistyöttömät. Sen vuoksi, ministeri Kanerva, minä en voi ymmärtää, että yhä viipyvät uudet suunnitelmat, joita odotan ja toivon ja joissa haluan myös teitä tukea. Ymmärrän, että te teette työtänne hyvin ahneessa maailmassa. Se ei ole helppoa. Kaikki ja varsinkin hyväosaiset haluavat ottaa omansa päältä pois, mutta suojaverkkoa ei voi purkaa, ennen kuin uusi on olemassa.

Ed. P. L e p p ä n e n : Herra puhemies! Tämä on hyvin arvokas ja mielenkiintoinen keskustelu vaikka yön tunneilla, koska nähtävästi tästä jää ainakin ministerin mieleen jotakin jatkotyöstämistä varten.

Haluan vielä toistaa sen, että tulen tammikuun toisella viikolla hyvin tarkkaan seuraamaan, kun työministeriön pääluokkaa käsitellään, onko ministerillä konkreettinen tilasto, mihin nämä työpaikat ja koulutuspaikat ovat syntyneet.

Tämä hallitus ei näytä huolestuneen siitä, että meillä noin kaksi ikäluokkaa jo tähän päivään mennessä jää yhteiskunnan rattailta pois. Ne ihmiset, jotka tulevaisuudessa päättävät asioista, maksavat veronsa, putoavat väliin, valitettavasti.

Eduskunnan enemmistö on tehnyt hyvin monta päätöstä tällä viikolla ja tulee ensi yönä vielä tekemään nähtävästi sellaisia päätöksiä, joilla heikennetään nuorten asemaa. Se on valitettavaa, mutta tämä on tosiasia. Kun täällä ministeri Kanerva ensimmäisessä puheenvuoros-

sa, jossa hän hyökkäsi vasemmiston suuntaan hyvin voimakkaasti, kysyi, miksei ole esitetty vaihtoehtoja, me olemme niitä esittäneet monina päivinä täällä ja tulemme esittämään myös jatkossa. Mutta niitä voisi luetella kymmenittäin. Kun talouspolitiikka on noussut täällä keskeisesti esille, siitäkin on sanottu kymmeniä kertoja, ehkä satoja kertoja tämän hallituksen aikana, ja ennustaisin, että ennen kuin ollaan seuraavassa kesässä tässä maassa, hallitus on muuten kääntänyt talouspolitiikkansa, jos se on pystyssä. Saattaa olla niinkin, että ensi keväänä käydään ylimääräiset eduskuntavaalit, jotta kansa pääsee sanomaan mielipiteensä tästä menosta.

On aivan luonnollista, että jos ajetaan talouspoliittisilla tempuilla alas pk-yrityksiä, jotka työllistävät ihmisiä, niin eihän tämä oikein voi olla. Täysin terveitä yrityksiä kaatuu joka viikko. Ihmisten ostovoimaa leikataan lähes jokaisella päätöksellä, mitä on tälläkin viikolla tehty ja tullaan ensi yön aikana tekemään. Kotimainen kysyntä laskee, työttömyys lisääntyy. Tämä on ihan automaatio, mutta hallitus näyttää valinneen tämän linjan.

Eräs hyvin tunnettu kokoomuslainen sanoi pari viikkoa sitten eräässä palaverissa, että maa aikoo säästää itsensä hengiltä. Hänkin oli kokenut tilanteen näin pahana. Tämä on ihan hyväksyttävä ajatus.

Ministeri Kanerva ensimmäisessä puheenvuorossaan yritti todistella, että kun työllisyyslaki ei toimi, sitä on pakko muuttaa. Minä olen hyvin lukuisien työvoimapiirien edustajien kuten toimistopäälliköiden jne. ja kenttätyötä tekevien työvoimaviranomaisten kanssa jutellut hommasta. He sanovat, että ongelma ei ole tässä laissa. Kun valtioneuvoston päätöksellä muutettaisiin asetusta, jolla annettaisiin heille lisävaltuuksia toimia, he voisivat ilman rajoituksia neuvotella yksityisten ja julkishallinnon edustajien kanssa erilaisia ratkaisuja, jotka käyvät siellä paikkakunnalla eri tilanteissa. Tätä asetuksenmuutosta ei ole haluttu tehdä, vaikka tämä ongelma on ollut hyvin pitkään tiedossa. Mutta tämä on luonnollista, koska tiedämme ainakin täällä vasemmalla, mitä tässä haetaan. Tässähän murennetaan nyt sitä vuonna 72 tehtyä päätöstä, jolloin eduskunta lähes yksimielisesti hyväksyi pohjan työn oikeudesta ihmisille. Nyt sitä ollaan murentamassa, mutta tämä on tietysti kokoomuksen tahto.

Kun tätä taustaa vasten mietitään, mitä Ruotsissa teki porvarihallitus, sehän teki juuri päinvastoin kuin meillä. Se sopi siellä ay-liikkeen kanssa mm. työ- ja koulutuspaikoista jne. Ei siellä lähdetty perusteita murtamaan, vaan lähdettiin yhteistyössä tekemään työtä, ja he varmaan, kun noususuhdanne tulee Ruotsissa, ottavat parhaat palat pois, mutta meillähän ei yhteistyö ole pelannut sillä tavoin, koska on tarkoituksella haettu tämä kärjistynyt tilanne, niin kuin tänäkin syksynä on ollut. Ei sillä tavoin yhteistyötä tule tapahtumaan ay-liikkeen kanssa, että hallituksessa olevat henkilöt haukkuvat ay-liikettä ja kehottavat jopa työnantajia laittomuuksiin, niin kuin tapahtui Jyväskylässä. Ei sillä tule yhteistyötä tapahtumaan.

Näillä perusteilla, mitä tässä ja aikaisemmin olen sanonut, olen tullut siihen tulokseen, että kannatan ed. Tennilän esittämää lain hylkäämistä ja samalla kannatan myös ministeri Kanervalle epäluottamuslausetta, koska uskoisin, että jos ja kun yksikin ministeri taistelee loppuun saakka hallituksen sisällä, niin kyllä hän ainakin ulospäin pystyy kertomaan työttömille, että hän on tehnyt kaikkensa. Mutta nyt mennään juuri päinvastaiseen suuntaan. Keväällä meillä on paljon enemmän työttömiä kuin on tänä päivänä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. L a i n e : Arvoisa puhemies! Viime tiistaina lain toisen käsittelyn yhteydessä kuuntelin perusteluja, minkä vuoksi hallituspuolueissa katsotaan välttämättömäksi työllisyyslain murentaminen ja murtaminen. Ed. Kemppainen käyttämässään puheenvuorossa vetosi nimenomaan siihen, että työllisyyslaki ei toimi, sen avulla ei työllisyyttä turvata, siksi työllisyyslaki pitää murtaa. Ed. Häkämies monessa puheenvuorossa silloin korosti, että työllisyyslain muuttaminen on välttämätöntä, jotta saataisiin aikaan joustavuutta ja joustavuuden avulla tultaisiin parempaan tilanteeseen.

Nyt toistan sen käsityksen, jonka sanoin aikaisemman vastauspuheenvuoroni yhteydessä: Tämä hallituksen esitys on ristiriidassa hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin kanssa, ja jos oikein ymmärsin, ed. Koskinen vastauspuheenvuoronsa yhteydessä tarkoitti samaa eli kiinnitti huomiota siihen, miten keskustan edustajat aikaisemmin olivat juuri tällä kannalla, mutta nyt ovat muuttaneet perustuslakivaliokunnan käsittelyssä mielipiteensä.

Kiinnitän huomiota siihen, että nyt käsittelyssä oleva työllisyyslain murentaminen on edellisiä heikennyksiä voimakkaampi. Jos oikein muistan, niin tämä on nyt kolmas kerta, kun työllisyyslakia heikennetään, ja laki on kuitenkin vielä suhteellisen nuori. Nyt kuitenkin tähdätään työllisyyslain kaikkein olennaisimman tehtävän, työllistämisvelvoitteiden, poistamiseen nuorten ja pitkäaikaistyöttömien osalta. Tällä tavalla työllisyyslain sisältö vesittyy niin, että se ei enää tämän jälkeen mielestäni täytä hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin asettamaa velvoitetta turvata työn saanti jokaiselle sitä tarvitsevalle.

Tämän käsitykseni tueksi lainaan nyt vähän perustuslakivaliokunnan aikaisempia kannanottoja.

Esimerkiksi vuonna 1980 perustuslakivaliokunta arvioi sillä hetkellä voimassa ollutta työllisyyslakia ja korosti uuden työllisyyslain tarvetta erityisesti tilanteissa, joissa taloudellinen kehitys johtaa vaikeuksiin työllisyyden ylläpitämisessä. Tämä oli se lähtökohta, jolla perustuslakivaliokunta vuonna 80 kiinnitti huomiota siihen, että tarvitaan sellainen työllisyyslaki, joka täyttää hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin tarkoituksen. Hallitus ei tälle seikalle anna arvoa. Perustuslakivaliokunta katsoi vuonna 80: "Hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin säännös edellyttää, että valtiovalta on velvollinen yhteiskunnallisessa toiminnassa ja lainsäädännön kehittämisessä edistämään täystyöllisyyden saavuttamista ja ylläpitämistä sekä lailla säädettävin tavoin tarvittaessa huolehtimaan työttömyydenaikaisen toimeentulon turvasta." Tämä oli siis vuonna 1980.

Neljä vuotta myöhemmin eli 1984 perustuslakivaliokunta katsoi: "Työttömyysturva tulee työnteolla järjestettävän toimeentulon tilalle silloin, kun valtiovalta ei kykene työnteon mahdollisuutta järjestämään." Valiokunta jatkoi: "Työnteon järjestäminen säilyy näin ollen hallitusmuodon 6 §:n 2 momentissa säädettynä valtiovallan ensisijaisena velvoitteena."

Näin ollen siis perustuslakivaliokunta oli sekä vuonna 1980 että myös vuonna 84 ja vielä uudelleen 1985 kiirehtinyt sellaisen työllisyyslain säätämistä, jolla hallitusmuodon 6 §:n 2 momentti toteutetaan.

Niinpä perustuslakivaliokunta vuonna 1986 antaessaan lausuntonsa hallituksen silloin valmistelemasta esityksestä uudeksi työllisyyslaiksi lausui nimenomaan hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin kannalta katsoen näin: "Esityksen mukaan talouspoliittiset toimenpiteet ovat ensisijaisia keinoja pyrittäessä täystyöllisyyteen. - - Lakiehdotus edellyttää lisäksi erityisiä julkisen vallan toimenpiteitä työtilaisuuksen järjestämiseksi työttömiksi joutuneille."

Näin siis katson kiistatta perustuslakivaliokunnan tarkoittaneen, että valtiovallan velvollisuutena on tämän uuden työllisyyslain kautta työllistää työttömiä. Mutta keinoja oli siis monia, ei pelkästään nämä velvoitetyöllistämiset.

Kun hallituksen esitys eduskunnalle 6. helmikuuta 87 esiteltiin, silloinen työvoimaministeri, vielä siihen aikaan oli työvoimaministeri, Leppänen perusteli hallituksen esitystä näin: "Vielä voimassa oleva", siis vanha, "työllisyyslaki on tavoitteidensa ja keinojensa suhteen keskeisiltä osin ristiriidassa perustuslain kanssa, kuten perustuslakivaliokunta vuonna 1980 totesi. Edelleen ministeri Leppänen totesi: "Uuden työllisyyslain säätämisen ei tule olla päätepiste vaan lähtökohta työllisyyden edistämisessä." Vielä hän jatkoi, tämä on kolmas lyhyt lainaus ministeri Leppäsen silloisesta puheesta: "Hallitusmuoto konkreettisesti velvoittaa valtiovallan tarvittaessa, elleivät muut toimenpiteet riitä, järjestämään työtä."

Kun täällä erityisesti ed. Hannu Kemppainen viime tiistaina katsoi, että hallituksen nykyinen esitys työllisyyslain vesittämisestä on paikallaan, niin haluan lyhyesti kertoa, mitä mieltä ed. Hannu Kemppainen oli vuonna 87, jolloin tämä työllisyyslaki säädettiin. Hannu Kemppainen sanoi näin: "Tämä on varmasti hyvä laki siihen tarkoitukseen, johon tämä säädetään." Hän jatkoi: " - - tämä laki tarvitaan katkaisemaan nuoren ihmisen työttömyyskierre jo siinä vaiheessa, kun se ei ole ehtinyt aiheuttaa mitään hankaluuksia, ja pitkäaikaistyöttömän työttömyyskierre ennenkuin se tulee yhteiskunnalle kalliimmaksi muulla tavalla. Samoin tällä osaltaan lievennetään niitä alueellisia työttömyyseroja, jotka ovat käyneet kohtuuttoman suuriksi kunnallistaloudelle - -." Näin sanoi Hannu Kemppainen, ja jatkoi vielä: " - - tämä on enemmänkin sosiaalipoliittisesti ennaltaehkäisevää lainsäädäntöä, jolla estetään ihmisten syrjäytyminen kokonaan pois yhteiskunnan raiteilta ja siten tulemasta kalliimmaksi koko yhteiskunnalle." Sitten Hannu Kemppainen vakuutti, että "Suomen yhteiskunta kestää tämän työllisyyslain" ja "kyllä Suomen yhteiskunnan tämä laki on kestettävä". Siis ed. Hannu Kemppainen oli voimakkaasti työllisyyslain säätämisen kannalla, ja vielä sanoi, että "työttömän edun on oltava ensisijaisena". Hän tässä puheenvuorossa muu-

ten torjui, niin kuin hän sanoi, ilaskivimäiset ehdotukset. Haluan tätä nyt korostaa senkin vuoksi, että Ilaskivi on mielestäni noussut kohtuuttomaan arvoon täällä tänä iltana.

Lopuksi, arvoisa puhemies, korostan, että noin kuukausi sitten Helsingin Sanomissa oli SAK:n ekonomisti Erkki Laukkasen kirjoitus, joka otsikoitiin "Lex Kanervalla pysyvään pitkäaikaistyöttömyyteen", ja tässä asianomainen kirjoittaja totesi: "Säästöjen sijasta esitys johtaa pysyvään pitkäaikaistyöttömyyteen ja työvoimasta syrjäytymiseen." Ellen nyt väärin muista, aivan eilispäivänä eräät tutkijat ovat juuri samaa näkökohtaa korostaneet.

Viimeksi, ministeri Salolaisen puheeseen viitaten hämmästelen, että hän sillä tavalla kuin kuulimme aliarvioi idänkaupan osuutta silloin, kun sillä oli todella hyvin tärkeä merkitys Suomen talouselämän, teollisuuden, kaupan ja työllisyyden kannalta. Ihmettelen, miten hän nyt iskee niin lujaa puhemies Suomista, jota hän varmasti tarkoitti, ja muita sellaisia henkilöitä, jotka idänkaupan kehittämisen puolesta ovat kamppailleet.

Minä vakuutan ministeri Salolaiselle, ettei hän tällä tavalla varmasti omaa presidentinkilpeään tai -kamppailuaan kovin edistä, sillä Ilaskivi on tässäkin asiassa pidemmällä. Nimittäin Ilaskivi lausui tässä salissa olleessaan kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtajana, että jos Suomi tekee sähköveturikaupat silloisen Neuvostoliiton kanssa, niin hän ehdottaa Suomen lipun vetämistä puolitankoon. Hän on paljon pidemmällä tässä suhteessa kuin ministeri Salolainen.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä kyllä syvästi arvostan edustaja Lainetta, mutta täytyy sanoa, että on kerta kaikkiaan iankaikkisen vanhaa poliittista ajattelua ja elämälle vierasta tulla tänne puhumaan hallitusmuodon jostakin pykälästä ja sillä perusteella syyttää ministeri Kanervaa siitä, jos täällä on 400 000 työtöntä. Ei näin voida menetellä. Hallitusmuoto suojaa myös henkeä, ja on paljon tärkeämpi asia, että ihminen saisi pitää henkensä kuin että hän saisi pitää työpaikkansa.

Minä otan vertailevan esimerkin. Jos Suomessa tapetaan sata ihmistä vuodessa, eikö nyt johdonmukaista olisi laittaa sisäministeri Pekkarinen vastuuseen ja vaatia hänelle epäluottamuslausetta, kun perustuslain vaatimukset eivät ole toteutuneet sisäministerin toimesta.

Ei näin voida tehdä, ed. Laine. Täytyy nähdä, että on ajauduttu niin järkyttävän vaikeaan tilanteeseen, ettei edes kaikki opposition tuki ja viisauskaan taida nyt riittää hallitukselle siinä vaikeassa tilanteessa, jossa ministeri Kanerva, koko työministeriö ja varmasti kaikki ne ihmiset, jotka ovat tässä virassa, tekevät kaikkensa, että Suomen työllisyystilanne voisi parantua.

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laine ei nähnyt mitään hyvää tässä hallituksen esityksessä. Minun mielestäni tästä on löydettävissä jotain hyvääkin. Hallituksen esitys on yksi vastaus kuntien hätähuutoon niiden painiskellessa talous- ym. ongelmiensa kanssa.

Monissa kunnissa on tehty päätös 4 prosentin henkilöstömenojen vähentämisestä, mutta omassa kunnassanikin kaupunginjohtaja sanoi, että tämä ei tule riittämään, vaan joudutaan menemään henkilöstön irtisanomisiin. Jos tässä tilanteessa kunnilla on vielä velvoite työllistää ulkopuolisia henkilöitä, tulee aikamoinen ristiriita vakinaisen henkilöstön ja velvoitetyöllistettävien välillä. Siksipä monet kunnat ovat ottaneet yhteyttä meihin kansanedustajiin ja vaatineet, että tämä pykälä pitäisi poistaa.

Tietysti jos katsotaan tilannetta pelkästään työttömien kannalta, niin nykyinen työllisyyslaki on tietysti parempi. Se on suonut kuuden kuukauden työmahdollisuuden työttömille. Oma tyttäreni on juuri tällaisessa työpaikassa tällä hetkellä. (Eduskunnasta: Eikö se ole hienoa!) — On se hienoa kyllä!

Mielestäni oikean suuntainen on myös hallituksen esitys siinä, että passiivisesta työttömyydestä siirrytään mieluummin aktiiviseen työllisyyden hoitoon. Sekin, että työllisyysvaroja kohdennetaan etenkin nuoriso ja pitkäaikaistyöttömyyden ennalta ehkäisyyn, on merkittävä hyvä asia.

Mutta toki tässä on huonojakin puolia, se on myönnettävä.

Ed. M ä k e l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Laakkonen moitti, ettei ed. Laine löytänyt mitään hyvää tästä hallituksen esityksestä. Olen iloinen siitä, ettei hän löytänyt, sillä en minäkään löydä eikä varmasti moni ainakaan opposition kansanedustajista löydä mitään hyvää tästä esityksestä.

Minusta on käsittämätöntä, että hallitus antaa tällaisen esityksen aikana, jolloin maassa on lähes puoli miljoonaa työtöntä. Kun tämäniltai-

sia uutisiakin seurasi ja kuunteli, kuinka konkurssit sen kuin lisääntyvät tässä valtakunnassa kiihtyvää vauhtia ja sitä kautta työttömien määrä, on todella käsittämätöntä, että samanaikaisesti murennetaan niitäkin rippeitä, joilla on voitu tarjota kädenojennus työttömille edes tilapäisesti puolen vuoden työpaikoilla.

Kun ajattelee nuoria henkilöitä, pitkäaikaistyöttömiä, tämä on ollut ainoa toivonripe monelle päästä johonkin. Toisaalta nuorten kohdalta tällainen työpaikka on ollut ehkä ensimmäinen työkokemus, jonka jälkeen on mahdollisesti paremmin sijoittunut yhteiskuntaan työmarkkinoille.

Ed. V. Laukkanen sanoi, että ihmisen on tärkeämpää pitää henkensä kuin työpaikkansa, mutta voimme tällä hetkellä seurata, miten itsemurhatilastot kasvavat kasvamistaan, ja osasyy siihen on se, että ihmiset ovat vailla työtä, ovat vailla ihmisarvoa, vailla tulevaisuuden toivoa, vailla päämäärää, vailla perustuslakiin kirjattua työn oikeutta. Nämä käyvät käsi kädessä, eli hengen säilyttäminen on hyvin kyseenalaista, jos ei ole työtä ja leipää ja motiivia, miksi elää. Eli ei näitä voi sulkea pois toisistaan.

Minä sanon, että tämä on täysin tuomittava lakiesitys, ja missään tapauksessa en tällaista lakiesitystä tule hyväksymään. Tiedän, että oma ryhmäni on tämän lain hylkäämisen kannalla erityisesti siitä syystä, että juuri SMP on onnistunut taistelemaan tällaisen lain tähän valtakuntaan, jonka ansiosta suuri joukko suomalaisia on saanut mahdollisuuden tehdä työtä.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä olin kerta kaikkiaan hämmästynyt ed. V. Laukkasen puheenvuorosta. Ensinnäkään en lainkaan voi ymmärtää, miten hän asettaa vastakkain ihmishengen ja työn saannin. En ainakaan minä sellaiseen pyrkinyt.

Toiseksi olen kyllä myös hämmästynyt siitä, että hän pitää vanhanaikaisena, kohtuuttomana puhua perustuslain noudattamisesta. Jollei kansanedustaja tässä eduskunnassa yritä pitää huolta siitä, että Suomessa voimassa olevaa perustuslakia noudatetaan, niin kenen tehtävä se on? Kyllä kai kansanedustajan pitää valvoa myös ministereitä, sitä että hallitus toteuttaa hallitusmuotoa.

Sitten lopuksi, ed. V. Laukkanen: Minä en tiedä, missä kohdassa puheenvuoroani minä hyökkäsin ministeri Kanervaa vastaan. Minä kyllä näytin sitä Helsingin Sanomien artikkelia, missä luki Lex Kanerva, mutta ehkä se oli minun puheenvuoroni puute, etten häntä moittinut, mutta missään tapauksessa ei siitä sitä nyt löytynyt. Minä kyllä aikaisemmin arvostelin ministeri Kanervaa toisessa yhteydessä.

Ed. Laakkosen puheenvuoron johdosta toteen, että ilmeisesti on aloitettava, jos tämä hallituksen esitys menee läpi, uusi kierros uuden työllisyyslain saamiseksi Suomeen.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin nyt selvyyden vuoksi ed. Laineelle sanoa, että ei kerta kaikkiaan voida lukea hallitusmuodon pykäliä niin, että kaikissa olosuhteissa, kaikissa tilanteissa jokin ihmeministeriö tai -ministeri takaa täystyöllisyyden periaatteessa jokaiselle yksilölle, joka haluaa tehdä töitä. Tämä on niin tavattoman naiivia. Ei tämä ole kerta kaikkiaan mahdollista. Jos tämä olisi mahdollista, niin lisätään sinne myös muut asiat, niin että jokainen ihminen olisi terve ja jokainen ihminen olisi onnellinen ja jokainen ihminen saisi parhaan mahdollisen koulutuksen.

Tämä on epärealistista. Tämä hallitusmuodon pykälä ei missään tapauksessa tarkoita sitä, että hallitus olisi jotenkin vastuussa, jos kaikilla ei ole töitä. Sillä, että työvoima on valtion erityisessä suojeluksessa, on aivan toisenlaiset tarkoitukset. Ei kai Suomen historian aikana vuosikymmeniä aikaisemmin, kun oli vaikeuksia kansalla ja kansa oli sodan jälkeen esimerkiksi suurissa vaikeuksissa ja työttömyyttä oli paljon, ei kai kukaan kehdannut sanoa, että no niin, pannaanpas ministerit tästä tilille. Tämä on kansan kärsimystä ja kansan kurjuutta. Jokaisen kansalaisen pitäisi omalta osaltaan ponnistella, että päästäisiin tästä ylös. Tällaiset syntipukkijutut, että ruvetaan syyllistämään ja haetaan syyllisiä, eivät vie Suomea eteenpäin. Vain rehellinen työnteko ja todellisten syiden etsiminen vie Suomea eteenpäin. (Ed. Gustafsson: Ed. V. Laukkanen opettaa aivan väärää kansanedustajaa!)

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin aikaisemmassa puheenvuorossani sanoin, pelkästään työttömien kannalta tämä laki on ollut hyvä ja on vielä nytkin, mutta nyt on tullut uusi kuvio mukaan: kuntien vaikea taloudellinen tilanne ja sitä kautta henkilöstöongelmat. Vaikka tämä laki on todella ollut hyvä, niin kuin ed. Mäkelä sanoi, niin se on nyt auttamattomasti vanhentunut tässä tilanteessa, kun katsotaan tilannetta kuntien kohdalla.

Vielä haluan sanoa sen, että kun nyt Suomi on menossa monien puolueiden voimakkaasti ajamana EY:hyn, niin ei siellä kyllä yhtään parempi tilanne ole, tällä hetkellä katsottuna pienemmät työttömyysluvut, mutta siellä työttömyys on pysyvästi 10 prosentin luokkaa. Kun katsotaan tilannetta Suomessa niinä vuosina, jolloin ei vielä ollut tätä korkeaa työttömyyttä, niin meillä työttömyys oli 3—4 prosentin luokkaa vakinaisesti, pysyvästi.

Ed. M ä k e l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen ed. Laakkosen puheenvuoroa, kun hän sanoo, että tämä laki on säädetty aivan toisenlaiseen tilanteeseen. Milloinka tarvitaan tällaista lakia kipeämmin kuin nyt, kun todella sadattuhannet ihmiset ovat vailla työtä? Kun lukee työasiainvaliokunnan mietintöä, niin huomaa kyllä, että hallituspuolueiden edustajat ovat juuri kaikki samaa mieltä, sillä valiokuntahan on ottanut täällä kantaa hallituksen esitykseen todeten, että "hallituksen esitys on tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen, ja valiokunta korostaa, että työllisyyslaki on säädetty aivan toisenlaiseen työllisyyden ja talouden tilanteeseen". Valiokunta on todella sitä mieltä nyt, että tämä on romutettava. Minä vain kysyn ed. Laakkoselta ja muilta hallituspuolueitten kansanedustajilta, mitä ihmeen virkaa jollakin työllisyyslailla on, jos ei maassa ole työttömiä. Se on tarkoitettu tuomaan työpaikkoja, työn tekemisen oikeus ja mahdollisuus työttömille ihmisille.

Ed. R i m m i : Arvoisa rouva puhemies! On ensinnäkin iloinen asia se, ainakin yksi iloinen asia, että tässä salissa on edes tämän verran kansanedustajia paikalla, kun tätä asiaa nyt käsitellään. Kun tätä asiaa käsiteltiin ensimmäisessä ja toisessa käsittelyssä, niin täällä oli 5—7 ihmistä, ja on erittäin hyvä asia, että ministeri Kanerva on edes nyt myöskin paikalla.

Tässä maassa on tällä hetkellä tuoreimman tilaston mukaan noin 420 000 työtöntä, mikä on täällä jo moneen kertaan tänään tullut todettua. Lisäystä edelliseen kuukauteen on 16 498. Arvoisat kansanedustajat ja ministeri Kanerva, oletteko saattaneet huomata tai tulleet laskeneeksi, että työttömyys lisääntyi marraskuussa jokaisena arkipäivänä 660 hengellä? Se on erittäin suuri luku ja erittäin vakava ja hälyttävä luku. Nuoria työttömiä on Suomessa tällä hetkellä 89 000, ja heitä tuli lisää kuukaudessa 2 800. Nämä ovat sellaisia lukuja, että näiden pitäisi kyllä pysäyttää jokainen vähänkin vastuuntuntoinen kansanedustaja tämän minun mielestäni koko suomalaisen yhteiskunnan kaikkein vakavimman asian äärellä pohtimaan vakavasti ja miettimään sitä, mitä tälle asialle voitaisiin tehdä ja mitä sille olisi tehtävissä.

Ministeri Kanerva kertoi tänään täällä, niin kuin hän on kertonut ennenkin, mitä he ovat tehneet ja kuinka paljon on luotu uusia työpaikkoja. Tiedän, että työministeriössä on ollut suunnitelmia ja lukuisia ehdotuksia ja mm. työministeriön kansliapäällikkö Sorsa on eri yhteyksissä esitellyt näitä. Hän muistaakseni yhtenä johtavana ministeriön virkamiehenä esitti myös elvyttäviä toimenpiteitä, joista mm. ainakin yksi oli se, että erilaisia investointikohteita, joita lähivuosina on suunnitelmissa, varhennettaisiin. Samoin hän esitteli erinäköisiä yhteiskunnan julkisten rakennusten korjaamisia ja muita saneeraamisia.

En väitä, etteikö työministeriöllä ja ministeri Kanervalla olisi ollut suunnitelmia. Nyt haluan kysyä ministeri Kanervalta: Oletteko, arvoisa ministeri, kenties joukkueinenne liian heikko vahvan valtiovarainministeri Viinasen ja hänen joukkonsa puristuksessa? Minä en voi vetää mitään muuta johtopäätöstä kuin tämän, kun tietää, että hyviä suunnitelmia on ollut ja ne ovat kuitenkin hyvin pitkälle kariutuneet.

On selvää, että työministeri on se kohde, kun hän on sektoriministeri, johon suurin kritiikki kohdentuu. Mutta kyllä minä asetan henkilökohtaisesti vallankin erittäin suuren syytöksen koko tässä maassa harjoitetulle talouspolitiikalle, erittäin suuren syytöksen nimenomaan harjoitetulla rahapolitiikalle ja myös kauppa- ja teollisuusministeriön alaisuudessa harjoitetulle politiikalle, valtiovarainministeriöstä puhumattakaan.

Kauppa- ja teollisuusministeriön osalta tulee mieleeni sellainen seikka, kun täällä hyvin usein nimenomaan vasemmisto-opposition toimesta tuotiin esiin pienen ja keskisuuren teollisuuden pystyssäpitämisen tärkeyttä ja sen tukemista. Eräs konkreettinen esimerkki oli se, kun keskusteltiin eräästä helsinkiläisestä pienyrityksestä, jossa oli konkurssivaara — eikä se kovin pienikään ollut, siinä oli runsas sata työntekijää, se oli eduskunnan kyselytunnilla — niin silloinen kauppa- ja teollisuusministeri Juhantalo vastasi kyselyyn, että on niin pieni työpaikka — en sanatarkasti muista — mutta asian ydin oli se, että ei siihen kannata mitään isoja toimenpiteitä satsata ja hallitus on valinnut teollisuuspoliittiseksi linjaksi sen, että tuetaan suurteollisuutta.

Kuitenkin tuhannet ja tuhannet työttömät ovat tulleet pienestä ja keskisuuresta teollisuudesta. Vientiteollisuus vetää meillä nyt hyvin, mutta sinne ei ole tullut yhtään ainoata uutta työpaikkaa.

Nyt tässä tilanteessa, kun työttömiä on näin paljon, turvaverkko puretaan. Minä ymmärtäisin, jos työllisyyslakia korjattaisiin, paranneltaisiin ja jos olisi konkreettinen ehdotus siitä, miten sitä tehdään. Mutta kun lukee hallituksen esityksen perustelut, sieltä ei etsimälläkään löydä mitään kovin konkreettista. Siellä on hyvin paljon sanahelinää ja ympäripyöreitä asioita.

Työllisyyslain romuttaminen on näin joulun kynnyksellä erittäin kipeä ja tuskallinen asia, aina se sitä olisi. Mutta tiedän, että useat pitkäaikaistyöttömät seuraavat hyvin tarkasti, mitä tässä tulee tapahtumaan. Lain romuttamista on perusteltu sillä, että se on toiminut huonosti ja romutusta jotkut kunnat ovat vaatineet, kuten ed. Laakkonen äskettäin kertoi. Jotkut kunnat ovat vaatineet, mutta myös hyvin useat kunnat ovat vaatineet sen säilyttämistä: Itä-Suomessa, Pohjois-Karjalassa, Lapissa ja Kainuussa. Mutta pahinta, mikä tässä tilanteessa on, on se, että nyt, kun velvoitetyö poistetaan, saattaa käydä niin, että ne, jotka ovat huonommin työllistettäviä, saattavat pysyä pitkäaikaistyöttömyyden kiroissa vaikka kuinka pitkään.

Erittäin huolestunut olen myös vajaakuntoisista erilaisista vammaisista. Kun he kävivät työasiainvaliokunnassa kuultavina, niin selkeästi tuli esiin heiltäkin se huoli, että kun ei ole velvoitetta enää olemassakaan, niin miten heidän mahtaakaan käydä, jos laki romutetaan. Haluaisin tähänkin asiaan kiinnittää erittäin vakavaa huomiota, miten vastaisuudessa tämä osa kansastamme hoidetaan. (Ed. Rinne: Työrajoitteiset lyödään käytännössä kokonaan ulos, sitä se merkitsee!)

Sitten vielä siitä, kun on sanottu, ettei velvoitetyöllä ole voitu osoittaa kuitenkaan pysyväistä työpaikkaa. Ei olekaan voitu. Mutta se on kuitenkin ollut silta työttömyydestä normaaliin yhteiskuntaelämään ja se on ollut silta myös siihen, että on päässyt takaisin ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiriin ja sitä kautta saanut hiukan paremman elannontason.

Nyt kun pitkäaikaistyöttömien määrä on suunnattomasti kasvamassa — hallituksen esityksestäkin käy ilmi, että sen ennustetaan olevan 100 000, ja epäilen, että ensi vuonna se on paljon enemmänkin — niin 116 markan päivärahalle, jos saavat sitäkään, joutuu suuri määrä kansalaisia. Kun he eivät voi tulla sillä toimeen, he ovat kunnan toimeentulotuen saajien jonossa, ja sitä kautta kunnan rasitukset ja kuntalaisten rasitukset veronmaksajina lisääntyvät.

Arvoisat kansanedustajat! Olen käyttänyt tästä asiasta aikaisemmissa istunnoissa pari varsin pitkää puheenvuoroa enkä ajankohta huomioon ottaen halua enää käyttää aikaa enempää. Olen sitä mieltä, että tämä lakiesitys tulee hylätä, ja esitän toivomuksen ja kysymyksen, milloin ministeri Kanerva tuo konkreettisen työllistämisohjelman, sellaisen ohjelman, josta selkeästi käy esiin, kuinka paljon on näitä harkinnanvaraisia määrärahoja ja kuinka niitä aiotaan eri alueille ohjata.

Ed. Andersson: Arvoisa puhemies, fru talman! Minua huolestuttaa eniten tässä se, että kun työllisyyslakia puretaan ja puhutaan siitä, että siirrytään aktiivisempaan työllistämis- ja kouluttamisstrategiaan, niin tapahtuu sellainen siirtymä, jossa unohtuvat ne nuoret, ne pitkäaikaistyöttömät, jotka ovat heikoimmassa asemassa yhteiskunnassa. Olen itse 30 vuotta ollut töissä erilaisissa mielenterveystoimistoissa ja sairaaloissa, myös psykiatrisen kuntoutuksen ja työklinikan puitteissa. Minulla on hyvin konkreettisia kokemuksia siitä, miten paljon on varsinkin nuoria ihmisiä, jotka eivät ole pelkästään paitsiossa, vaan jotka ovat kaksinkertaisessa tai kolminkertaisessa paitsiossa yhteiskunnassa. Pelkään pahoin, että nämä ihmiset työllisyyslain vesittämisen myötä joutuvat vielä perusteellisempaan paitsioon kuin missä tällä hetkellä ovat, jos mahdollista.

On suuri ryhmä ihmisiä, eri tavoin työrajoitteisia, jotka tietysti tällaisessa työllisyystilanteessa ovat muutenkin todella vailla mahdollisuuksia palata työelämään. Tämä, että jätetään nämä ihmiset heitteille sillä perusteella, että Relanderin mallin mukaan puhutaan aktiivisemmasta, joustavammasta työllistämis- ja kouluttamispolitiikasta, on perustelu, jota minä en pysty hyväksymään. Se on ihan tietysti oikein ajateltu, että pitää pyrkiä joustavuuteen, pitää mieltää uusia ideoita, kaikkia keinoja, mitä on olemassa, mutta se ei saa tapahtua näitten ihmisten kustannuksella, jotka ovat nyt saaneet jonkinlaisen kiinnityksen yhteiskuntaan edes puoli vuotta kerrallaan velvoitetyöllistämisen kautta.

Ministeri Kanerva lähti vastauspuheenvuorossaan hyvin voimakkaaseen hyökkäykseen. Tulkitsen sen sillä tavalla myönteiseksi, että työvoimaministeri on todella ahdistunut tästä

tilanteesta. Se on kurja, eikä varmaan kukaan vasemmistoliitossakaan tarkoita, että ministeri Kanerva tai edes työministeriö olisi yksin vastuussa tästä tilanteesta. On aivan selvää, että tämä tilanne on tulos hyvin monesta seikasta. Itse pitäisin päävastuullisina koko hallitusta ja myös Suomen Pankkia, kaikkia, jotka ovat tätä äärimonetaristista talouspolitiikkaa ajaneet, jonka hinta on korkea työttömyys. Se tiedetään muualta maailmasta, missä tätä on harjoitettu.

Tietenkin se, mitä työministeriö ja työministeri voivat tehdä, on vähentää lieventää tätä työttömyyttä jonkin verran. Olin erittäin toiveikas joskus viime keväänä, kun kävimme ministeri Kanervan puheilla. Silloin oli konkreettinen muistaakseni 2,3 miljardin työllistämis- ja kouluttamispaketti, joka olisi tuonut useita kymmeniätuhansia työ- ja koulutuspaikkoja, mutta kerta kaikkiaan tämä ei sitten mennyt läpi. Valtiovarainministeri jyräsi koko työllistämisohjelman ja ministeri Kanerva luopui tästä.

Siis en epäile, ettei ole ollut suunnitelmia. Niitä on ollut, konkreettisiakin suunnitelmia, tietoa on ollut, mutta näitä ei ole saatu läpi. Tästä minun mielestäni täytyy moittia ministeri Kanervaa, koska jos esimerkiksi tätä suurta työllistämispakettia ei hyväksytä, niin silloin minun mielestäni, jos tarkoittaa todella jotain sillä, siitä ei noin vain voi luopua, vaan silloin täytyy panna kova kovaa vastaan hallituksen sisällä.

On puhuttu siitä, että lisäämällä osa-aikatyötä voitaisiin työllisyystilannetta parantaa. Tämä on varmaan myös totta. Esimerkiksi Ruotsissa on yli 30 000 ihmistä, joilla on osa-aikaeläke ja osa-aikatyötä. Se toimii siellä, koska osa-aikatyö on edullista. Se ei kovin paljon vaikuta lopullisen eläkkeen suuruuteen, ja sitä varten ihmiset ovat tyytyväisiä siihen ja menevät mielellään mukaan tällaiseen järjestelmään. Suomessa se ei ole lainkaan toiminut. Varmaan olisi hyvä tutkia vähän tarkemmin, miksi ei, ja muuttaa se samaan suuntaan kuin Ruotsissa.

Täällä on myöskin puhuttu siitä, että työllisyyslakia pitää purkaa, koska se ei toimi. Se argumentti on mielestäni todella käsittämätön, niin kuin tässä on moni aikaisemmin jo sanonut. Niin kuin ed. Stenius-Kaukonen sanoi, kysymys on myöskin siitä, miten työllisyyslakia on sovellettu. Sitä on sovellettu niin, että on otettu heti käyttöön velvoitetyöllistäminen, vaikka sen tulisi olla tietysti aivan viimeinen keino, kun mikään muu ei ole auttanut.

Hallitus oli puolitoista vuotta täysin kuuro kaikille opposition puheille siitä, että työttömyyteen pitää suhtautua todella vakavasti. Sitten tuli Relander, joka sai tehtäväkseen laatia työllistämis- ja koulutusohjelman. Se oli ensimmäinen signaali siitä, että hallitus vakavasti myönsi epäonnistuneensa talous- ja työllistämispolitiikassaan. Relanderin paperin ainoa vika oli, että sen työllistämis- ja koulutuspaketti rahoitettiin ottamalla rahat työttömiltä eli se oli, ei nyt aivan mutta melkein, nollasummapeli, johon ei löytynyt rahoitusta muualta kuin jo työttömiltä. Tästä syystähän myöskin koko ay-liike oli valmis koviinkin toimenpiteisiin, koska tämä ajatus oli niin mieletön, joka Relanderin kuningasajatuksena oli.

Niin kuin muutkin vasemmistoliiton edustajat olen tämän lain hylkäämisen kannalla enkä myöskään voi luottamuslausetta työministerille tässä tilanteessa kannattaa.

Työministeri K a n e r v a : Rouva puhemies! Ensinnäkin pienoinen hatunnosto äskeiselle puheenvuoron käyttäjälle asiallisesta ja sanoisiko inhimillisestä asennoitumisesta ongelmaan, jota työttömyys yhteiskunnassa sosiaalisena ilmiönä edustaa. Erittäin asiallisia puheenvuoroja toki täällä on tavattoman paljon muitakin ollut.

Sen haluaisin tuohon puheenvuoroon kuitenkin lisätä, että kyllä se 2,3 miljardin markan työllisyysohjelma on, ed. Andersson, ollut useissa lisäbudjeteissa tämän vuoden aikana paloittain, niin että sitä on erittäin pitkälle viety eteenpäin. Sen lisäksi Relanderin ohjelma on tehty juuri mainitsemaanne 2,3 miljardin markan paperia pohjapaperina käyttäen, josta täällä on tämän illan aikana useaan yhteyteen ollut puhetta. "Työllisyyden hoidon lähiajan tavoiteohjelma" se on meillä nimeltään. Sitä olemme koettaneet ajaa läpi työministeriön voimavaroilla ja mahdollisuuksilla, onnistuneet siinä, emme sataprosenttisesti, mutta tavalla josta täällä mainitsin, 280 000 koulutus- tai työpaikkaa kuitenkin on kyetty aikaansaamaan. Pidän sitä sekä eduskunnan että hallituksen kannalta kuitenkin jonkinmoisena askeleena tällä tiellä kuljettaessa, ei riittävänä, mutta kuitenkin sen suuntaisena pyrkimyksenä, johon toivon voimavaroja ja poliittistakin tukea sitä jatkossa eteenpäin vietäessä. Vastaavan kaltainen ohjelma, ei varmasti saman summaisena, mutta vastaavan luonteinen ohjelma valmistuu, niin kuin sanoin, tammikuussa uudemman kerran. Se on parhaillaan työministeriössä johdollani valmistumassa.

Ed. Rinne: Rouva puhemies! Minä olen tämän viikon ja tämän yön aikana joutunut oikeastaan ensimmäisen kerran elämäni aikana ajattelemaan, mihin tämä Suomi on menossa, mihin me olemme oikein menossa ja mihin meitä oikein todella viedään. Tämän viikon aikana on syrjäytettyjä ihmisiä rassattu ennenkokemattomalla tavalla hyvin monien lakien muodossa.

Kun kuuntelin tuolla kämpässä ulkomaalaisomistusasiaa, siitähän kävi myöskin hyvin selväksi se asia, että meidän rantojamme ollaan myymässä pois. Ajattelin, taisteliko minunkin isäni sitten turhaan Summassa vakavaan haavoittumiseen asti näiden rantojen puolesta omistamatta niitä? Näyttää siltä, että ne veritipat ovat muuttumassa Saksan markoiksi omistajien ja isäntien käsissä. Mutta tämä on historiaa. Sillä ei ole merkitystä. Mutta sillä asialla, minkä kanssa nyt olemme tekemisissä, on todella merkitystä.

Olen kiertänyt eräitä työvoimatoimistoja ihan kuunnellakseni, missä mennään, mitä toimintaa on nykyään työvoimatoimistossa. Ei siellä ole mitään muuta toimintaa kuin sitä, että otetaan nuorten ihmisten työnhakukaavakkeita vastaan, joilla he hakevat töihin ulkomaisille työmarkkinoille. Kaikki muu on seis. Jonkin verran vielä on näitä velvoitetyöpaikkoja. Nyt otetaan nekin pois.

Toisin sanoen ollaan nuorisolle luomassa tulevaisuudetonta tilaa. Kun kuuntelee eritoten nuoria opettajia, jotka ovat koululaisten ja nuorten kanssa paljon tekemisissä, kuulee mistä keskustelevat nuoret tänä päivänä. Eiväthän he keskustele mistään muusta enää kuin siitä, minne ja koska täältä lähdetään. Näin toivottomana nousevan nuorison enemmistö näkee tulevaisuuden. Se on huono juttu. Se on sen takia huono juttu, että ikäluokat, jotka tulevat nyt työmarkkinoille, ovat poikkeuksellisen vähäiset, ne ikäluokat ovat pieniä. Jos ne rassataan, meillä ei ole mitään jäljellä. Ja se hetki ei ole todella kaukana. Ja nämä nuoret kelpaavat muualle. Ne menevät kuin kuumille kiville eurooppalaisille työmarkkinoille. Meillä nostetaan 20 prosenttiin työttömyysaste, niin että se on reippaasti kaksinkertainen mitä EY:ssä, ja Yhdysvaltain työttömyysaste on kolmannes siitä, mitä Suomessa, ja siellä nähdään työttömyys vakavimpana ongelmana, mutta meillä ei minkäänlaisena.

Tässä on nyt jotain niin perin pohjin menossa metsään, että tästä seuraa jotain semmoista, mitä me kukaan emme todellakaan toivo.

Tälle ei mitään mahdeta. Me häviämme tänä yönä tämän taistelun. Se on täysin selvä, niin kuin olemme hävinneet kaikki muutkin ja tulemme varmasti lyödyiksi, koska on varma asia se, että hallituspuolueitten kansanedustajat varmasti seisovat kuin kiviaita tämän hallituksen takana. Näin tässä tulee varmasti käymään.

Se tässä huolestuttaa yksilötason lisäksi — joka merkitsee ilman muuta turvattomuutta, väkivaltaa ja kaikkea inhimillistä hätää ja kärsimystä, kun viedään toivo pois, että edes puoleksi vuodeksi, edes joskus voisi päästä työhön, kun se viedään kokonaan pois, niin kuin se nyt viedään antamatta yhtään mitään tilalle — että se merkitsee ilman muuta väkivallan kasvua, turvattomuuden kasvua. Nyt jo on tilanne kaatumassa tai kaatunut itse asiassa, väkivallan takia huostaan otettujen lasten lukumäärät ovat räjähtäneet käsiin. Eivät ne nuoret vanhemmat ole sen huonompia kuin me joskus olimme, ei tietenkään. Mutta ahdistus on liian kova. Ei jakseta.

Sitten kysytään koulutoimen piirissä työskenteleviltä sosiaalityöntekijöiltä, mitä lapset ajattelevat, miksi he ovat niin mietteliäitä, pienet mukulat. Miksi? Kun kysytään, niin vastaus on: He ajattelevat vanhempiensa työttömyyttä ja toimeentuloa, eli itse asiassa nyt seitsemänvuotiaat kantavat sitä taakkaa, jonka alta Ahon pussihousuhallitus on vetänyt olkapäänsä pois. Näin se on. Enkä minä siinä liioittele. Me emme tiedä siitä mitään tietenkään. Me elämme ihan toisenlaisessa maailmassa. Graniittiseinät ovat paksut. Mutta sen verran tässä työssä yrittää vielä pitää jokapäiväiseen elämään entisenä sosiaalityöntekijänä yhteyttä, että jotain tietäisi, mitä ollaan tekemässä.

Mihin tämä johtaa, mikä täällä jyrätään tänä yönä läpi ja yli? Se tietää sitä, että Suomen työttömyysaste nousee ensi vuoden aikana kaikkien työllisyystilastoja tekevien maitten ykköseksi. Me olemme nyt enää 1 prosentin jäljessä Irlannin työttömyysastetta, joka on tällä kertaa Euroopan kärki. (Ed. S-L. Anttila: Se on 22!) — Ei ole 22. — Me olemme prosentin jäljessä ja ensi talvena tulemme varmuudella saavuttamaan Euroopan ykköstilan. Nimittäin teidän kannattaa, jotka epäilette tätä, lukea Tor Erikssonin kirja, Åbo Akademissa virtatutkimuksista väitellyt tohtori. Siellä on suomenkielinen hyvin yksinkertainen loppupäätelmä, jonka voi ymmärtää, vaikka ei ole matematiikasta perillä tai tilastotieteestä ymmärrä mitään. Sieltä löytyy se. Työttömyysasteeseen vaikuttaa ratkaisevalla tavalla työttömyyden kesto, ja syy on se, että

työttömyysaste mitataan poikkeusleikkaushetkenä. Enempää ei tarvitse selittää. Kaikki ymmärtävät sen. Tästä syystä me nousemme ykköseksi. Eli se on varsin merkittävä teko tältä hallitukselta, että nostaa Euroopan ja ilmeisesti koko tilastoja tekevän maailman ykköseksi Suomenmaan.

Mutta kyllä on palkittukin pääministeriä. Jotain todella merkittävää hän on tehnyt, koska hän sai Valkoisen ruusun ritarikunnan suurristin viime itsenäisyyspäivänä, jotain todella merkittävää kansainvälisesti on täytynyt tehdä. Saman merkin saivat, tosin paljon pitemmän ajan työn kuluessa, Sibelius, Paasikivi ja Ylppö. Mutta nämähän ovat pilipalipoikia meidän pääministerimme rinnalla. Hän sai sen nopeammin. Sarkastisen huumorin suurmestari tasavallan presidentti myönsi sen: Näin merkittävä teko, että nostetaan ykköseksi. Niin ovat merkittävät valkoisen Suomen prenikat. Kyllä se aina sitten palkitaan.

Mikä tässä on nyt huolestuttavinta yleisen talouspolitiikan kannalta, on tämä konkurssikierre, mihin se johtaa. Sehän johtaa tietenkin siihen, että ne vientitulot, jotka nyt tulevat, joudutaan ottamaan kotimarkkinoitten tuotannon kattamiseen. Tällaisella konkurssikierteellä, kun kotimainen teollisuus menee nurin, se merkitsee sitä, että meidän vientitulomme menevät siihen, että me joudumme tuomaan tänne, tuontia lisäämään hurjasti, siihen ne rahat uppoavat kohta. Sellaiset tuotteet, mitkä on ennen voitu tehdä kotona, joudutaan tuomaan kohta ulkoa, toisin sanoen täydellinen sekamelska. Holtitonta heittelehtimistä resiinalla jälkijunassa, jos näin voi sanoa, aivan holtitonta, ja johtaa siihen, että taloutemme romahtaa.

Millä perusteella on laskettu ensi vuoden budjetti? Halusin sanoa sen tässä jo etukäteen. Se on 13 prosentin työttömyysasteelle laskettu, tämä viides budjettiesitys, tämä jatkuvalämmitteisen riihen viimeinen pöllähdys, faksipöllähdys lähinnä, joka on tänne tullut fakseina. Se on pöllähtänyt tähän taloon. Siinä on 5 prosentin työttömyysasteen virhe nyt jo. 1 prosentti merkitsee välittöminä vaikutuksina vähintään 5:tä miljardia, ja se on laskettava kahdella. Se on varovainen laskutapa. Eli pelkästään työttömyydestä johtuva vaje on jo tällä siunaaman hetkellä 10 miljardin vaje, eli budjetti ei pidä tippaakaan paikkaansa, ja siihen pankkituet sun muut vielä lisäksi. Niitä ei enää jaksa luetellakaan, koska se ilmeisesti pistäisi ihmiset kulkemaan jo pitkin seiniä. Eli homma on totaalisesti romahtanut.

Miksi se on romahtanut? Se on romahtanut sen takia, että tämä hallitus on rakentanut sellaisen omatekoisen riukukäymälän kaiken kansan silmien eteen ja istuu häpeämättömällä tavalla kaiken kansan ja nousevan nuorison edessä. Se suhtautuu välinpitämättömästi työttömyyteen. Ja niin kuin tältä paikalta sanoin silloin, kun tämä hallitus aloitti: Työttömyys ja sen seuraukset, välittömät ja välilliset, ovat se kohta, johon me murskaudumme.

Ed. L i n d r o o s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Rinne kertoi, että tuleva budjetti on rakennettu 13 prosentin työttömyyden varaan ja todennäköinen toteutuminen on noin 18 prosentin luokkaa, niin haluaisin ed. Rinteen puheenvuoroon tavallaan lisätä sellaisen oman näkemykseni, että jo varhaistalvella, helmi — maaliskuussa, Suomessa kohtaavat kaksi lukuarvoa toisensa. Teollisuustyöntekijöiden lukumäärä tulee olemaan saman suuruinen kuin työttömien lukumäärä, noin 450 000—460 000. Tällä hetkellä teollisuudessa työskentelee lähes 500 000 ihmistä, ja kun se tätä vauhtia alenee, niin nämä luvut kohtaavat toisensa. Se on eräs sellainen arvio, jossa omassa mielessäni kuvittelen, että Suomi-neito hirttäytyy näihin lukuihin, koska nimenomaan teollisuustyöstä tulee uutta hyvinvointia lisäävää jaettavaa. Ei se juuri paljon muualta tule. Totta kai maataloudesta tulee ja eräiltä muiltakin aloilta, mutta teollisuudesta se tulee. Jos teollisuustyöntekijöiden lukumäärä alenee tätä vauhtia kuin se nyt on alenemassa, niin kyllä jaettavan osuus tulee pienenemään varsin merkittävästi kuluvan talven aikana.

Työministeri K a n e r v a: Arvoisa puhemies! Tässä on kuultu kaksi puheenvuoroa, joissa on vähemmän ulkokohtaista uhoa, edustajien Rinteen ja Lindroosin puheenvuorot, joita pyrin tarkkaan kuuntelemaan, koska ne sisältävät elämän tuntemusta moninkertaisesti enemmän kuin useimpien edustajien puheenvuorot täällä. Niihin sisältyy sellaista tietämystä ja näkemyksellisyyttä, jonka olen oppinut noteeraamaan erikoisesti tässä salissa.

Mutta näistä suitsutuksista huolimatta sanoisin, ed. Lindroos, että vaikka tällä hetkellä työttömyys on 17 prosenttia ja se on 5 prosenttiyksikköä korkeammalla kuin taso, mihin ensi vuoden budjetti on rakennettu, ei se tarkoita sitä, että vuosityöttömyys ensi vuonna silti olisi koko vuoden niin korkealla tasolla, mihin viittasitte

puheenvuorossanne. Toivottavasti se nyt sentään ei ole niin korkealla, että koko vuoden keskimääräinen työttömyys olisi sitä, mitä se on talvikauden aikana. Jotta se ei sitä olisi, niin kuten aikaisemmin on ollut puhetta, tarvitaan sekä taloudellisia päätöksiä että myös päätöksiä, joissa rohkeampi ja ennakkoluulottomampi ote työmarkkinoiden joustavoittamiseen tulevat välttämättömiksi.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rinteen puheenvuoro oli minusta hyvin kuvaava monessakin suhteessa. Puutun ainoastaan yhteen kohtaan siinä, joka kertoi siitä, että nuoriso on lähdössä ulkomaille töihin. Se ilmeisesti pitääkin paikkansa. Erityisesti se koskee tietysti koulutettua, kielitaitoista, ammattitaitoisinta osaa nuorisosta. Tässä on tapahtumassa ilmeisesti hyvin saman tyyppinen prosessi kuin pankkimaailmassa. Pankkien keskuudessa pankit jaetaan pankkeihin ja roskapankkeihin. Samalla tavalla tässä tulee käymään niin, että työvoima jaetaan työvoimaan ja roskatyövoimaan. Valitettavasti roskatyövoima tulee ilmeisesti jäämään sitten Suomeen.

Asiaan liittyy ulkomaalaisomistus juuri sillä tavalla, kuin ed. Rinne äsken sanoi. Maan ulkomaalaisomistus on ehkä viimeinen keino työllistää suomalaisia tässä työvoiman roskapankissa, jonkalaiseksi tätä maata ollaan tekemässä.

Kuvitellaan, että tänne sitten jää työpaikkoja turistien palveluelinkeinoissa ilmeisesti. Siellä sitten edustajat Tennilä ja Rinne istuvat ja palvelevat keskieurooppalaisia turisteja, jotka sanovat teille: "joika poika", ja sitten te joikaatte.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minun on pakko vastata ed. Rinteelle tautologiankin uhalla. On toki todella liikuttavaa, että te isänne jalanjälkiä seuraten puhutte isänmaallisesti, puhutte siitä, kuinka te olette huolissanne rannoista, te puhutte siitä, kuinka te olette huolissanne työttömistä, ja kerroitte, kuinka isänne teki jotakin tämän isänmaan puolesta. Mutta mitä te teette, ed. Rinne? Te ensinnäkin puhutte, mutta puhuminen ei riitä. Pitää tehdä kovia päätöksiä, jotka ovat isänmaallisia. Ja nyt, ed. Rinne, mitä te tosiasiassa olette tehnyt?

Suurin ongelma on se, että pääomien ja työvoiman vapaa liikkuvuus johtaa väistämättä tähän katastrofaaliseen suurtyöttömyyteen niin Euroopassa kuin Suomessakin. Mitä te teitte, ed. Rinne? Te sinetöitte tämän pääomien ja työvoiman vapaan liikkuvuuden Eta-sopimuksella ja lisäsitte siihen vielä tavaroiden ja palveluiden vapaan liikkuvuuden.

Jotta tämä ei yksinään riittäisi vielä, ed. Rinne, te olitte mukana siinä päätöksessä, jolla päätettiin, että Suomi jättäisi hakemuksen EY:hyn ja menettäisi mahdollisuutensa itsenäiseen raha-, talous- ja kauppapolitiikkaan ja menettäisi Euroopan unionin myötä itsenäisyytensä. Ed. Rinne, tämä ei ole isänmaallista, ja sitä ei mitenkään kompensoi puheenne.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Kanervalle totean vielä kerran ja uudelleen sen, että teidän ministeriönne, valtiovarainministeriön ja Suomen Pankin Työllisyysstrategia 1993—1997 -tutkimuksen mukaan tilanne ei ole helpottumassa edes lähivuosina. Teidän ministeriönne, VVM:n ja keskuspankin tutkimuksen mukaan vaikea tilanne jatkuu ainakin viisi vuotta nopeallakin kasvulla, ellei lähdetä aivan erityisiin toimiin. Tähänhän tätä maata nyt viedään.

Ei ole olemassa edes valoa tunnelin päässä tällä tiellä jatkaen, vaikka te puheenvuorossanne sanoitte, että kun vähän aikaa vielä kestetään, kyllä se siitä. Teidän ministeriönne tutkimus — kannattaa perehtyä siihen, kun se saadaan kaikkien luettavaksi kokonaisuudessaan — lähtee siitä, että tällä menolla ei tule mitään muutosta vaan tilanne jatkuu, 300 000—400 000 työtöntä on ainakin viisi vuotta. Nopeallakin kasvulla tilanne on paha. Tämä on todellinen tulevaisuudenkuva. Me tuskin edes osaamme liian mustalla maalata sitä visiota, joka edessämme on, ellei tehdä ratkaisevaa täyskäännöstä tähän menoon.

Ed. Paloheimolle totean, että vaikka Lapissa on paha työttömyys, läänimme ihmisten suunnitelmiin ei kuulu germaanien repun kantelu.

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kun kuuntelin Eta-asiaa, olin suoraan sanottuna hieman huolissani. Siinä oli jotain sellaista, joka tuntui äärimmäisen vastenmieliseltä. Minä olin ilmeisesti ja olen Eta-sopimuksen takana kuitenkin. Mutta se on vaikea paikka niiden puheenvuorojen jälkeen, joita on käytetty. Niistä kävi selvästi ilmi se, että omistava luokka aikoo nyt hyötyä isämaan äidinkasvoista. Esimerkiksi Tanskassa olevan kaltaista rantalakia ei tehdä vaan tämä aivan sutena viedään. Tämä oli minulle epämiellyttävä yllätys ja lähinnä kepulaisten suusta. En ihan luullut, että te tuollaisia olette.

Sitten EY-kysymys, se on äärimmäisen vaikea. Olin sitä mieltä ja olen, että pitää hakea ja pitää neuvotella, koska sen jälkeen tiedetään, mistä päätös tehdään. Siis ellemme hae ja ellemme neuvottele, me emme tiedä, mistä me päätöksemme teemme. Integraatio on todella ydinvoiman ohessa kaikkein vaikein kysymys, koska ongelmien mahdollisuus on olemassa. Ei tuhatvuotinen historia ja 1 300 kilometriä itään miksikään ole muuttunut. Meitä varjeltakoon, etteivät meidän poikamme ja pojanpoikamme joutuisi turhaan verta luovuttamaan lännen etuvartiossa taas.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Kun on kuunnellut pidettyjä puheita, tuntuu, että jotakin vikaa on minussa ja uskoakseni teissäkin, kun aamuyön hämärissä ratkomme täällä lähes 500 000 työttömän ihmisen kohtaloa. Tuntuu, että työtapoja meidänkin pitäisi muuttaa. Sama on asianlaita, kun käsitellään seuraavaksi tulevia veroasioita.

Ed. Rinnettä haluaisin lohduttaa sillä, että jollen väärin muista, mekin pari vuotta sitten jonkinlaiset prenikat saimme, joten jotakin isänmaallista työtä olemme tehneet. Mutta kun pääministeri Aho sai näin suuren mitalin, sanonpa, että hän on tehnyt sellaisen urotyön, että hän on vienyt Suomelta itsenäisyyden, kun keväällä oli kiikuttamassa jäsenhakemusta Brysseliin. Näin meitä palkitaan.

Kristillisen liiton edustajille ja varsinkin ed. Laakkoselle haluan vastata, kun hän sanoi, että työllisyyslain romutusesitys on ollut hätähuuto kunnilta. En tiedä, kuinka hän on paneutunut työelämään, mutta jos ihminen joutuu työttömäksi, olkoon sitten ed. Laakkosen kotikunnassa tai omassa kotikunnassani, niin tiedän, että kunnat eivät tästä vastuusta pääse, vaan entistä enemmän Pohjois-Karjalan asukaskin joutuu olemaan oman kuntansa sosiaalitoimiston luukuilla. Siinä hupenee kuntien rahoja yhtä paljon kuin työllisyyslaissakin.

Peräänkuulutan, mitä mahtaakaan olla ennalta ehkäisevä työ. On puhuttu, että pitäisi tehdä aktiivista työvoimapolitiikkaa. Mitä se aktiivinen työvoimapolitiikka on? Minä ainakin toivon ministeri Kanervalta, että hän muutaman toimenpiteen sanoisi, mitä on aktiivinen työvoimapolitiikka. Ainakaan tällä esityksellä ei ole muuta näköpiirissä kuin se, että ihmisiä passitetaan työttömyysluukuille. Kuten mielestäni ed. Andersson hyvin kuvaavasti mainitsi, ei ole ihme, että Suomen mielenterveystoimistojen jonot entisestään kasvavat ja itsemurhia tulee. On kysymyksessä pieni lapsi tai suurempi aikuinen, heillä ei ole minkäänlaista päämäärää elämässään,, eli hyvin ristiriitaisessa elämässä ollaan.

Mutta tietysti ajatellaan, että on hyvä arvostella, kun on oppositiopuolueen edustaja. Mutta sanon, että samalla, kun presidenttiehdokkaamme ed. Aittoniemi on laittanut setelirahoituskoneet käynnistykseen ja ne ovat rasvauksessa ja pian varmasti alkavat riksuttaa, toivoisin, että hallitus hyvin vakavasti tunnustaisi talouspolitiikan virheet. Jatkuvasti puhutaan, että nyt menee hyvin, kun vienti vetää, mutta tämä ei ole kaiken ongelman ratkaisu.

Monien suusta on puhuttu, että pk-yritykset ovat se selkäranka, joka tänä päivänä työllistää, ja näin täytyy sanoa. Tuntuu aika kohtuuttomalta, kun puhutaan, että kaiken avain on tulopolitiikka, joustavuus ja palkkojen alentamiset. Minä uskallan yrittäjän eukkona sanoa, että varsinkin jos kävisitte tiedustelemassa työpaikoilta, onko tämä suurimpia ongelmia, se ei varmaan ole. Suurempi, jos hallitus haluaisi perin pohjin käydä keskustelua, on se, millä työvoimavaltaisten yritysten välilliset kustannukset saadaan alemmiksi. (Ed. S-L. Anttila: Ne ovat tupoasioita!) — Eivät ole kaikki. — Varsinkin kun auditoriossa oli keskustelu joustavasta työelämästä, kyselin siellä suurteollisuuden edustajilta, onko teillä minkäänlaista solidaarisuutta ja joustavuutta siihen nähden, että näitä kuluja voitaisiin tavalla tai toisella tasata. STK:n edustaja sanoi kohta kylmästi "ei", eli jotakin vikaa on. Eivät palkat ja joustot ole ainoa asia, vaan pitäisi tasata myös erilaisten yritysten välillä kustannuksia.

Myös tässä on eräs erittäin suuri ongelma, kun on asioita käytännön elämässä katsonut varsinkin pkt-alalla. Sanottiin, että suurteollisuus, metsäteollisuus, metalli ja nämä, ehkä vetää nyt ulkomailla, mutta suurena puutteena varsinkin pk-yrityksillä on markkinoinnin luominen. Voimaa on, kapasiteettia, pk-yritykset voisivat vaikka kolmessa vuorossa pitää tehtaita käynnissä, mutta kun ei ole menekkiä, eihän ole millään silloin kannattavaa pitää työntekijöitä.

Peräänkuuluttaisin, että nyt tavalla tai toisella eri työvoimapiireissä ja työvoimahallinnossa keskityttäisiin siihen, että entistä enemmän annettaisiin kaikki mahdollinen tuki siihen tietämykseen ja taitamiseen, jota pk-yrittäjät ovat vailla. Jokainen tietää, että pikku yrittäjällä, jolla on muutama kymmenenkin ihmistä työpaikallansa, menee kaikki energia liike-elämän pyö-

rittämiseen. Jos varsinkin pitäisi ruveta luomaan uusia suhteita, ovat kysymyksessä Ruotsi tai Saksa tai muut Euroopan maat, ei tällä yrittäjällä ole yhtään aikaa. Tämä on sellainen ala, että viennin edistämiseen ja markkinoimiseen pitäisi antaa kaikki tuki ja turva varsinkin pkt-yrityksille. Suuryrityksillä nämä ovat jo paremmin kunnossa. (Ed. Mattila: Nämä ovatkin painopistealueita!) — Näin on, tätä on puhuttu vuodesta toiseen, mutta ainakaan Satakunnassa ei ole konkreettisia tuloksia tullut kovinkaan paljon esille.

Kun tosiaan tiedetään, että työttömiä on lähes 500 000 ja vuoden yhtäjaksoisesti työttöminä olleita 45 000 ja sosiaali- ja terveydenhuollon alalla pitkäaikaistyöttömyys on noussut jopa 124 prosenttia, mitä tekeekään tämän päivän hallitus? Sanoo, että pitää ruveta aktiiviseen työvoimapolitiikkaan, ja on romuttamassa työllisyyslain. Niin kuin olen aina sanonut, työllisyyslaki ei ole yksistään mikään työllistämisen edistämisen toimenpide, tämähän on se vihoviimeinen, mutta nyt tästä on tehty sellainen tabu, että kaikki on syytä kaataa tämän työllisyyslain niskaan.

Jos niin kuin ensimmäisessäkin käsittelyssä puhuin, teillä olisi nuoria työttömiä lapsia ollut vuodesta toiseen, varmaan voisitte puoluekannastanne riippumatta suhtautua tähän asiaan vakavammin.

Ministeri Kanerva sanoi, että hänellä on takataskussaan muita aktiivisia toimenpiteitä, ja on ihan hyvä, jos näitä on. Minäkin olen valmis silloin romuttamaan, jos näin sanotaan, tai muuttamaan työllisyyslakiesityksen. Mutta niin kauan, kunnes tulee konkreettisia esimerkkejä, olisi pidetty voimassa tämä laki, jolla annettaisiin maamme nuorille ja pitkäaikaistyöttömille jonkinlainen turva.

Käytännön elämästä uskallan myös sanoa, että entistä enemmän tulee huonompiosaisia, on erikseen a- ja b-luokan kansalaisia. Mihin joutuvat vammaisten työllistämiset ja työrajoitteiset ym? Minäkin uskon, että hallituspuolueiden edustajilla ja ministereillä on hyvää tahtoa, mutta ollaan sellaisessa ihmeellisessä huumassa, ettei pystytä ajattelemaan, mitä pitäisi milloinkin tehdä.

Kaikenlaisia lakiesityksiä tuodaan niin kiireen vilkkaa, että me emme voi näihin kunnolla paneutua, ja lopputulos on sitten, että käytäväkeskusteluissa puhutaan, että kyllä oli surkea laki, mutta kun on niin kiirettä ja on niin kiirettä. Kyllä meidän pitäisi omaa moraaliamme näissä työasioissa parantaa. Ei ole ihme, että kansalaisetkin sanovat, että poliitikkojen arvostus on mennyt alakanttiin. Kyllä näistä toimenpiteistä ei voi muuta sanoa.

Mitä tulee tähän epäluottamuslauseeseen, tiedän, että tilanne ei ole yksin ministeri Kanervan syy, mutta uskallan väittää, että silloin kun tämä paljon parjattu Urpo Leppänen oli työministerinä, niin kyllä hän ainakin yritti taistella tämän työllisyyslain saamisen puolesta ja näin tuli käymään. Mutta julkisuudessa ja muuallakin kyllä ministeri Kanerva on osoittanut sen, että hän on päinvastoin edesauttanut kaikella tapaa, että tämä työllisyyslaki ollaan näin romuttamassa, kun kansankielellä sanon. Tulen myös henkilökohtaisesti äänestämään epäluottamuksen puolesta niin kuin myös muu meidän eduskuntaryhmämme.

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Edustajatoveri Mäkipää nosti prinikat tässä esiin. Ennen tänne tuloani minä sain tällaisen prinikan, Suomen leijonan ritarikunnan prinikan, mutta minä en suostu sitä käyttämään, ja se johtuu siitä, kun sen historia on tiedossa, miten se aikoinaan sinne tuli, kun porvarit vaativat näitten ritarimerkkien antamista tasavallassa ja sen tilalle sosialidemokraatit saivat työvoiman suojelun. Nyt meillä on puoli miljoonaa työtöntä ja työtön sotainvalidi, joka sai myös jonkinlaisen prinikan aikoinaan, viilasi sen uistimeksi ja pisti koukut päähän ja sanoi, että keväthaukia tuli niin hyvin, ettei ole koskaan millään tullut. Eli hän suhtautui juuri sillä tavalla kuin siihen pitää tämän historian valossa suhtautuakin. Minä en myöskään, kun työttömyys on tällainen, suostu kantamaan valkoisen Suomen merkkejä.

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Mäkipää on ihan oikeassa siinä, että työttömyys aiheuttaa paineita kuntien toimeentulotukimenoihin. Omassa puheenvuorossani sen sijaan halusin korostaa sitä ristiriitaa, joka kunnissa tulee vakinaisen henkilöstön ja velvoitetyöllistettävien välille, kun kunnat joutuvat tässä tilanteessa vähentämään omaa vakinaista henkilöstöään.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä on ollut varsin kriittinen välikysymysten suhteen. Sellaisissa tapauksissa, joissa yksittäiselle ministerille on ehdotettu epäluottamuslausetta, emme ole yleensä olleet

mukana. Elävä esimerkki siitä oli ministeri Rusasta vastaan tehty epäluottamuslause-ehdotus aivan hiljattain.

Tässä tapauksessa, joka nyt on meneillään, ryhmä on päättänyt äänestää epäluottamuksen puolesta. Siihen on kaksi syytä. Toinen on se, että me emme voi hyväksyä nykyisen työvoimaministerin toimenpiteitä työllisyyslain heikentämiseksi, erityisesti siitä syystä, että SMP:n entinen ministeri Urpo Leppänen aikanaan teki kovan työn työllisyyslain aikaansaamiseksi. Toisena syynä sanoisin vielä näin — aikaisemmassa puheenvuorossani totesin, että ministeri Kanervaa ihmisenä kyllä arvostan — että hän on tehnyt sen virheen, että hän ei ole antanut itsestään kuvaa ihmisenä, joka taistelee omalla hallinnonalallaan työttömien ihmisten puolesta sillä tavalla kuin uskon Urpo Leppäsen parhaina päivinään ministerinä ollessaan tehneen. Hallinnonalaa johtavan ministerin ensiarvoisen tärkeä työ on antaa myös työttömille ihmisille kuva siitä, että valtionhallinnossa joku välittää heistä ja pyrkii tekemään kaikkensa heidän auttamisekseen, vaikka yhden ministerin mahdollisuudet ovat kovin rajalliset. Vastuussa on tietysti kollegiaalisesti toimiva hallitus.

Rouva puhemies! Tässä mielessä eduskuntaryhmämme äänestää lakiesityksen hylkäämisen puolesta ja myös näillä perusteilla tällä kertaa epäluottamuslauseen puolesta.

Ed. R e n k o : Arvoisa puhemies! Ministeri Kanerva sivusi eduskunnassa käytyä energiapoliittista selontekoäänestystä. Selontekokeskustelun yhteydessä monissa puheenvuoroissa tuli esille runsaasti työllistäviä kohteita, ihan konkreettisia esimerkkejä. Toivon, että ne sieltä poimitaan tulevaan Relanderin jatko-ohjelmaan, joka ymmärtääkseni kulkee Kanervan työllisyysohjelman nimellä. Hänhän puheenvuorossaan lupaili alkuvuodesta tulevan uuden ohjelman. Tulen vaatimaan, että Kanervan tulevaan työllisyysohjelmaan sisällytetään runsaasti veropoliittisia ratkaisuja mm. metsien harvennushakkuutöihin ja myös kotimaisten energialähteiden käyttöön liittyen. On selvää, että tällaisia tulee valmistella paitsi työvoimaministeriön aloitteesta myös yhteistyössä valtiovarainministeriön ja KTM:n kanssa. Oletan, että yhteiskunnan ja kansantalouden kannalta kokonaisajattelun pohjalta tehtäviä ratkaisuja on pakko kiirehtiä jo vuoden 94 verolakien yhteydessä, ja niitä sieltä varmasti löytyy, kun vain käydään tuumasta toimeen.

Samalla kiirehdin aluepoliittisesti tärkeitä työllistäviä investointeja, ja Pudasjärven turvevoimalarakentamishanke tulee saada jalalle ensi vuonna.

Ministerit voisivat välillä myös katsoa, missä suma virkamiesten keskuudessa seisoo. Meillä pian puoli Suomea on rauhoitettu luonnonsuojelulakien toimesta tai ne seisovat valituskierteessä. Näin ollen ihan hallinnollisilla toimenpiteillä jarrutetaan työllistäviä kohteita ja niiden eteenpäinvientiä maakunnassa. Viittaan mm. vesihallinnon lupajärjestelmiin.

Ed. R ä t y : Arvoisa puhemies! Nuoren edustajakauteni tähtihetki jälleen kerran, kun salissa istuu lukuisa määrä arvostettuja edustajia. Tämä on minun poliittisen urani huippu.

Arvoisa puhemies! Meillä on 420 000 työtöntä, huonosti hoidettu talouspolitiikka, pyrkimykset liittyä Euroopan yhteisöön saaden maamme eurokuntoon, jonka takana on hallitus ja suurin osa oppositiota. Haluaisin kuulla teiltä kaikilta, mitkä keinot tai oivallukset saavat työttömyyden loppumaan, jos työministeriölle myönnetyt verovarat ovat vähissä. Arvoisa ministeri Kanerva, mitä aiotte tehdä? Arvoisat edustajakollegat, mitä meidän on olisi tehtävä? Paraneeko se miestä vaihtamalla? Kuka olisi uusi loistava työministeri, joka poistaa työttömyyden Suomesta ja joka vie samalla Suomen nousuun? Mistä ne varat, jos ei edes vientiteollisuus suostu maksamaan vientiveroa, jolla työllistetään maamme työttömiä? Olisiko vaihtoehto teollisuudelle suunnattavissa haittaveroissa, saasteveroissa jne? Olisiko nyt suunnattava kaikki voimat Venäjälle suuntautuvaan kaupan tekoon vai olisiko mahdollista luoda laaja pohjoismainen yhteistyö, jolla katsottaisiin Pohjolan työttömyyden hoitaminen, kuten ed. Kuuskoski totesi?

Tämä haukkumistilaisuus ei anna minun muuta kuin kuulla jo moneen kertaan käytyjä faktoja. 420 000 työtöntä, sadat konkurssit, joille ei loppua ole näkyvissä, murentavat meidän hyvinvointi-Suomemme pohjamutiin. Suomen tilanne on nyt kuilun partaalla. Ministeri Viinanen hakee Suomen rahoittamiseksi milloin mistäkin rahoja. Ulkomainen velkamme vain kasvaa, joten säästöpäätöksillä yritämme näyttää rahoittajillemme, että olemme luottokelpoisia.

Eduskunta on tosissaan taistelemassa tänä päivänä, keneltä leikataan nyt ja kuinka paljon. Maamme on vaikeimmassa taloudellisessa kriisissä sotien jälkeen, mikä on todettu hyvin

useissa puheenvuoroissa sekä julkisesti lehdissä.

Presidenttiehdokas, tohtori Ilaskivi puheessaan vetoaa kotimaisen setelirahoituksen käyttöönottoon, koska hän katsoo, että Suomen työttömyys on niin suuri, ettei kovan markan politiikka enää kannata. Onko Suomen hallitus tehnyt kaikkensa miettiessään myös tuota Ilaskiven vaihtoehtoa? Suomen Pankin pääjohtaja tyrmää nuo vaihtoehdot. No mitä sitten? Suomen markan vapautuessa markat virtaavat koko ajan kansainvälisille markkinoille, joten niillä ei kotimarkkinoille luoda työpaikkoja. Vienti vetää. Valtiolle tuleva ennakkovero menee suoraan pankeille. Ulkoisella rahoituksella pidämme Suomea ja sille luotua elintasoa pystyssä.

Arvoisa puhemies! Eilen pitämässäni puheenvuorossa annoin täyden tunnustuksen edellisille kansanedustajille, jotka loivat hyvinvointimme, mutta nyt huomaan, että se on rakennettu täysin velkarahalla. Maamme on ajettu täydelliseen umpikujaan, ja luulen, ettei kenelläkään tässä salissa istuvalla kansanedustajalla ole selkeää vaihtoehtoa, vai onko vihreillä? Onko sellainen vihreiden säästöohjelma, ympäristöverot, luonnonmukaisen elämän luominen kestävän kehityksen pohjalle, jonka olen ymmärtänyt niin, ettei markkinatalousjärjestelmää voida enää luoda jatkuvan kasvun varaan vaan elämänmuotoon, joka mahdollistaa kestävän kehityksen ja sopusointuisen elämän luonnon kanssa?

Työttömyys on Euroopan vaikein kysymys. Työttömyys on Suomen vaikein kysymys. Ne syyt, jotka tähän ovat johtaneet, eivät voi olla yhden Kanervan eivätkä muidenkaan ministereiden aiheuttamia, vaan ongelmat ovat joissakin markkinatalouden rakenteissa, ja niiden poistamiseksi on tehtävä työtä kaikkien päättäjien.

Ministeri Kanervalla on 4 miljardin verran työttömyyden poistamiseen tarkoitettuja varoja. Tuo 4 miljardia on mitätön raha työllistää 420 000, kun pankeille lapioidaan 50 miljardia ja tuleville roskapankeille luultavasti 100 miljardia. Ja onko pohjaa näkyvissä? Ei.

Lopuksi totean, että oppositiossa luotakoon uusi työllisyyteen tähtäävä ohjelma ja luovutettakoon se ministeri Kanervalle. Vai onko se hallituksen tehtävä, jonka oppositio saa sitten jälleen kerran runtata matalaksi? Me kansanedustajat olemme kaikki vastuussa, kuinka Suomen käy. Tulevissa vaaleissa varmasti hallituspuolueet häviävät, varmasti oppositiopuolueet voittavat, varmasti oppositiopuolueet voittavat. Mutta ydinkysymys säilyy: työttömyys. Ja ydinkysymys säilyy: markkinatalousjärjestelmän lainalaisuuksien hyväksyminen, hyväksymmekö me vai emmekö hyväksy.

Toisin sanoen näillä vaatimattomilla terveisillä otan jouluglögin ja toivotan jälleen kerran: Hyvää joulua!

Ed. N o r d m a n : Arvoisa puhemies, värderade talman! Som medlem av arbetspolitiska utskottet har jag godkänt att de här ändringarna görs i sysselsättningslagen och kommer att rösta för dem här i salen.

Olen työasiainvaliokunnan jäsenenä hyväksynyt, että nämä muutokset tehdään työllisyyslakiin, ja tulen äänestämään niiden puolesta, mutta edellyttäen, että vapautuvat varat todella käytetään aktiiviseen työllisyyspolitiikkaan. Mutta tämä ei riitä, vaan on tehtävä enemmän kasvavan työttömyyden katkaisemiseksi. Näin ei kerta kaikkiaan voi jatkua.

Työministeriö on jossakin vaiheessa sekä ministeri Kanervan että kansliapäällikkö Sorsan suulla puhunut työllistämisohjelmien puolesta mm. aikaistamalla investointeja omatoimisesti sekä kuntien että elinkeinoelämän avulla. Mutta olen ymmärtänyt tilanteen niin, että näille toimenpiteille ei ole saatu pääministerin eikä hallituksen avointa tukea oikeastaan koskaan. Sopii kysyä, onko parempi lainata työttömyyden hoitoon kuin työllistämiseen.

Niin kuin varmasti moni tietää, Ruotsissa porvarihallitus on taas kerran ryhtynyt radikaaleihin toimenpiteisiin torjuakseen huomattavasti alhaisemman työttömyyden siellä, muutoin demareiden tuella minun ymmärtääkseni, mm. korottamalla liikevaihtoveroa useilla prosenteilla sekä bensiinin hintaa noin jopa kruunulla, ja Ruotsissa on myös luovuttu alentamasta pääoma- ja varallisuusveroa ylimääräisten työllistämistoimien rahoittamiseksi. Jospa olisi enemmän tällaista suhtautumista ja kulttuuria maassamme.

Suomen kansa on sitkeä, mutta ei se kestä eli jaksa kuinka paljon tahansa. Eihän 80 prosenttia työvoimasta pysty ylläpitämään nykyistä hyvinvointia eikä elättämään koko kansakuntaa. Tämän tulee olla selvää myös meillä hallituspuolueissa. Hämmästyisin, jolleivät ylimääräiset työllistämistoimet kävisi välttämättömiksi vielä tänä talvena, toimet joita itsepäisesti on kieltäydytty toteuttamasta tähän päivään saakka, mutta toivon vielä, että hallitus käynnistäisi tällaiset toimet vapaaehtoisesti.

Värderade talman! Jag skulle inte bli förvånad om extra åtgärder blir nödvändiga ännu i vinter, sådana åtgärder som man hittills har vägrat att befatta sig med, men hoppas verkligen att regeringen tar itu med dem frivilligt. Finlands folk är nog stryktåligt och tål mycket och orkar mycket, men inte hur mycket som helst. Det är väl egentligen en bra omöjlig tanke att 80 procent av den arbetsföra befolkningen skall orka upprätthålla den nuvarande välfärden och försörja hela det finländska hushållet.

Ed. Halonen: Arvoisa puhemies! Tämä talo vahvoine graniittiseinineen ja melkein sellaisen tunteen antavana paikkana, että me olemme eristäytyneet ulkomaailmasta, on, tyypillistä kyllä, hyvin usein luonut näinä joulunalustunteina, öinä, sellaisen hieman itseään ruokkivan masokistisen ja maagisen, maanisen tunnelman.

Kun kuuntelin puhujaa toisensa jälkeen oman työhuoneeni ahtaudessa, vahvistui käsitykseni siitä, että jos me jatkaisimme tätä vielä päivän taikka kaksi, me olisimme lopulta itsekin uskomassa siihen, että markkinatalous on jokin sellainen yliluonnollinen mekanismi, johon ei voida vaikuttaa ihmisen päätöksin ja teoin. Tämä on tietenkin aivan väärä käsitys.

Taloudellisiin asioihin voidaan vaikuttaa päätöksillä. Vain osa niistä tehdään tässä talossa, mutta sellaisen ylitsevuotavaisen anteeksiannon tunnelman jälkeen, joka täällä osittain hallituspuolueiden kansanedustajien puolelta haluttiin levittää tähän tilanteeseen, jää vain kysymään, mitä merkitystä hallituksella on, jos sitä ei voi syyttää mistään, se ei ota vastuuta mistään, se ei voi tehdä mitään. Kaikki tapahtuu aina joko ennen sitä, sen jälkeen tai sen ulkopuolella.

Parlamentarismin mukaan hallitus on vastuussa. Hallitus vetää tätä valtiolaivaa. Jos ei se onnistu, se antaa paikkansa jollekin muulle. Jos joku valtioneuvoston jäsenistä ei pysty siihen, sellainen henkilö pitää korvata sitten kykenevämmällä. Sanon kaiken tämän tietäen, että minunkin mielestäni tämän työllisyystilanteen pohjimmaisena syynä on talouspolitiikka. Näin ollen mielestäni osuvampi vaihtoehto ehkä olisi ollut ainakin ottaa kaksoiskärsijä Ilkka Kanervan rinnalle eli Iiro Viinanen. (Ed. Rinne: Pääministeri!) — Pääministeri tietenkin vastaa koko porukasta.

Mutta se toinen syy, minkä takia halusin vielä näinä yön myöhäisinä hetkinä muutaman sanan sanoa, on se, että myöskin minulla on sellainen tunne, että tämä on aika historiallinen tilanne. Niiden monien vuosien aikana, jotka tässä talossa olen itse ollut, olen kuullut aikoinaan keskustelun vanhan tai pitäisikö sanoa nykyistä vanhemman työllisyyslain aikana, jolloin sitä arvosteltiin, kuten ed. Laine toi täällä esiin, siitä että se on perustuslain vastainen, perustuslain pykälien mutta ennen kaikkea myös hengen vastainen. Silloinen eduskunta otti tavattoman vakavasti sen, että laki ei kunnioita perustuslain henkeä ja tarkoitusta. Me teimme vuosia työtä saadaksemme sellaisen lain, joka jollakin tavalla sitten meidän mielestämme olisi toteuttanut nämä tavoitteet.

Muistan myöskin sen, että silloin sosiaalivaliokunnassa kun me teimme tätä lakia, oli paljon kritiikkiä jo tekovaiheessa, onnistuuko se ja toteuttaako se ne tavoitteet, mitä me haluamme. Kuinka ollakaan, sitäkin tehtiin kovalla kiireellä tammikuussa juuri ennen vaaleja lähes viimeisenä työnä, ennen kuin me pääsimme itse uusimaan valtakirjaamme, kenelle se sitten onnistuikin.

Myöskin sosialidemokraattien piirissä oli niitä, jotka pitivät lakia jo alkujaan hieman vanhanaikaisena sen vuoksi, että se lähti aika tavalla hallinnollisiin päätöksiin perustuvasta työllisyyspolitiikasta. Mutta itse omalta puoleltani kannatin lakia siinä mielessä, että se oli ensimmäinen kerta pitkään aikaan, jolloin kuitenkin oltiin sitä mieltä, että halutaan vakavasti toteuttaa perustuslaissa oleva, meille hyvin harvinainen oikeus: taloudellisiin, sosiaalisiin ja sivistyksellisiin oikeuksiin kuuluva oikeus. Meillähän ei tämän lisäksi ole muuta kuin kansanopetus, ainakaan toistaiseksi.

Minun mielestäni, oli se laki sitten hyvä taikka huono, niin tärkeintä siinä oli kuitenkin eduskunnan yhteinen kollektiivinen tahto pyrkiä toteuttamaan perustuslain henkeä. (Ed. Laine: Ja yksimielisesti!) — Juuri niin kuin ed. Laine sanoi, se yksimielisyys, jolla sitä koetettiin toteuttaa. Riitaa käytiin siitä, onko se tarpeeksi hyvä.

Mutta tänään kun on kuunnellut ed. V. Laukkasen ja monien muiden toteamuksia, jää ihmettelemään, millä oikeudella he kuvittelevat kansalaisten toteuttavan meidän säätämiämme lakeja, jos itse suhtautuvat tilanteeseen siten, että sanovat, että on naurettavaa vaatia, naurettavaa yrittää tai naurettavaa syyttää. Perustuslaki on kaikkea muuta kuin naurettava asia. Kansakunta, joka menettää käsityksen lain oikeudesta ja velvoittavuudesta, on jo tuhon tiellä.

Mutta kyllä minä luotan edelleenkin siihen, että jos tämä laki nyt sitten tänään, niin kuin on todennäköistä, aivan kohta hyväksytäänkin hallituksen esittämässä muodossa, niin tämä on myöskin yksi ohimenevä vaihe historian kulussa. Ei ole mitään sellaista järjellistä, rationaalista, syytä, miksi yhteiskunta ei voisi rakentua kunnollisen lainsäädännön — perustuslakien ja sitä alemman asteisten säännösten ja sen varaan toimivan järkevän yhteiskunnan varaan. Se ei merkitse sitä, että uskoisin, että taloudellinen tuottavaisuus lähtisi näillä päätöksillä käyntiin, vaan nimenomaan sitä, että pidetään talouspolitiikan yhtenä tärkeänä tekijänä työllisyyttä.

Kun nimenomaan ne, jotka ovat katsoneet kohden Eurooppaa ja uskoneet, että meidän tulevaisuutemme on integroituvassa Euroopassa, ovat olleet ensimmäisenä syyttämässä näitä säännöksiä, niin minusta tuntuu, että he kokevat kyllä pettymyksen EY:n piirissä, jossa nimenomaan työllisyyttä ollaan ottamassa yhdeksi tärkeäksi kuvaajaksi valtiontalouden tilasta. Se ei ole pelkästään ollut ns. EY:n punaisessa kirjassa, vaan yhä useammin EY:n päättävien henkilöiden kannanotoissa esillä: Työllisyys on tärkeä signaali, ja tulee todennäköisesti olemaan tulevaisuudessa aika, jolloin EY aivan samalla tavoin, kuin nyt haluaa asettaa määräyksiä raha- ja talouspolitiikan puolella, tekee sen myös työllisyyden suhteen katsoen, että työllisyydellä tai työttömyydellä ei saa dumpata.

Sen vuoksi minusta on hyvin lyhytnäköistä kuvitella, että me olisimme siirtymässä johonkin villiin itään tai sellaisiin olosuhteisiin, joissa me voisimme heittää nykyiset järjestelmämme pois, riisua tämän yhteiskunnan hyvinvointiyhteiskunnan velvoitteista.

Sen minä toki ymmärrän, että jos taloutta ei saada pyörimään, niin rahat tässä loppuvat kohta vähäisemmiltäkin eduilta. Mutta eniten minua lähti harmittamaan suhtautuminen perustuslakeihin: ihmisten taloudellisiin, sosiaalisiin ja sivistyksellisiin oikeuksiin, ja siihen, että itse kukin tekee velvoitteensa, myös hallitus.

Ed. Rinne: Rouva puhemies! Minäkin puuttuisin tähän, mitä edustajatoveri Halonen sanoi suhtautumisesta perustuslakeihin, ja erityisesti on huomattava perustuslakivaliokunnan porvarien suhtautumistapa, erityisesti sen puheenjohtajan. Hänen pitäisi jo syntymäperänsä perusteella tietää, mitä merkitsee se, kun nostetaan ideologia lakien yläpuolelle, lähdetään käyttämään voiman oikeutta ja suhtaudutaan tällä tavalla asioihin. Hänen kannattaisi ehkä hiukan paremmin tutustua siihen, mitä tapahtui 30-luvun Wienissä ja Saksan suurimmissa kaupungeissa. Mistä se lähti?

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Ed. Halonen viittasi perustuslakivaliokunnan aiempiin kannanottoihin, joissa ennen yleensä — kun on nyt päädytty siihen, että voidaan tavallisena lakina säätää työllisyyslain heikentämisiä — aikaisemmin nimenomaan perusteltiin sillä, että työllisyyslailla kuitenkin vielä on se periaate, että pyritään ns. täystyöllisyyden saavuttamiseen. Ihmettelen hyvin suuresti ed. V. Laukkasen täällä aikaisemmin tänä iltana käyttämiä puheenvuoroja, joissa hän hyvin halveksivasti minulle käsittämättömästä syystä esitteli hallitusmuodon asianomaisen pykälän tarkoitusperää. Ainakin perustuslakivaliokunta on aiemmissa kannanotoissaan nimenomaan puhunut täystyöllisyysvelvoitteen suuntaan menevistä laeista, ja tämä on nimenomaan poikkeus siitä.

Eräs toinen asia: Suomi on tehnyt kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia, joissa on periaatteessa kielletty ns. huonontaminen ja heikentäminen tällaisiin lakeihin, ja tämä laki on nimenomaan vastoin niitä ihmisoikeussopimuksia, jotka Suomikin on sopinut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Tennilä ed. P. Leppäsen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Tennilä ed. P. Leppäsen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Työttömiä on tällä hetkellä 420 000 eli enemmän kuin minkään muun hallituksen ja minkään aikaisemman työministerin aikana. Erittäin vakavaa on se, että kasvussa on myös nuorten työttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys. Ensi vuonna 100 000 työtöntä ajautuu ansiosidonnaisen työttömyysturvan ulkopuolelle, kun tähän mennessä 500 päivän työttömyysaika on tullut täyteen 10 000—20 000 hengellä. Ministeri Kanerva on valtioneuvoston jäsenenä ollut kyvytön työttömyyden kasvun edessä ja on päinvastoin valmistellut työllisyyslain työttömille tarjoaman 'suojaverkon' eli velvoitetyöllistämisen poistamisen. Näillä perusteilla eduskunta katsoo, että ministeri Kanerva ei nauti eduskunnan luottamusta."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin on äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho E., Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Luukkainen, Markkula, Mattila, Moilanen, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Ollila, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Puhakka, Rauramo, Rehn E., Rehn O., Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Bell von, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Kuuskoski, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Leppänen P., Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Ojala A., Ojala O., Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, Roos T., Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alho, Donner, Hautala, Jansson, Kaarilahti, Kemppainen, Koski, Lamminen, Malm, Miettinen, Morri, Nikula, Nyby, Näsi, Paakkinen, Pura, Ranta, Roos J., Röntynen ja Väyrynen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 22)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Tennilän ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 74 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 22. (Koneään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotukset tuloverolaiksi sekä laiksi eräiden yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksista annetun lain 1 ja 6 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 200
Lakialoitteet n:ot 8, 26 ja 41
Toivomusaloitteet n:ot 26, 29, 38 ja 39
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 74

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät

lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lakiehdotukset muodostavat yhden kokonaisuuden, ja niistä on niiden keskinäisen sidonnaisuuden vuoksi päätettävä yhdessä samalla kertaa. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Apukka: Arvoisa puhemies! Tässä salissa keskusteltiin pari päivää sitten pitkään tästä Ahon hallituksen pääomaveropaketista ja silloin monessa puheenvuorossa ei ainoastaan opposition vaan myös hallituksen puolelta annettiin ymmärtää, että tämä on aika lailla onnetonta ja puutteellista lainsäädäntöä. Täällä annettiin ymmärtää, että lakipaketti sisältää varmasti monia virheitä. Joka tapauksessa se sisältää paljon käsittämättömiä, ymmärtämättömiä pykäliä ja erittäin paljon myös hyvin monimutkaisia pykäliä, ainakin niin monimutkaisia, että verovelvollisten on niitä vaikea ymmärtää. Täällä todettiin, että lakipaketti sisältää paljon korjaustarpeita, ja palautan mieliin, että myös hallituspuolueitten edustajat, ne jotka olivat tämän lakipaketin pääarkkitehteja, myönsivät, että lakipaketti sisältää varmasti paljon sellaista, mihin joudutaan palaamaan jo tulevan kevään aikana, alkuvuodesta, vaikka kyseessä piti olla vuosisadan verouudistus. Vuosisadan verouudistukseen pitää jo muutaman kuukauden sisällä palata. Tämän tunnustivat myös hallituspuolueitten edustajat.

Tämä lakipaketti pitää sisällään sen, että eittämättä pääomatulojen verotus tulee kevenemään voimakkaasti, ja yhtä aikaa tässä maassa, Suomessa, toteutetaan sellaista verotusta, että kaikkien esimerkiksi palkansaajien verotus nousee ja kiristyy koko ajan. Sitäkään ei kukaan kiellä.

Tässä verouudistuksessa irrotetaan pääomatulot progressiivisesta verotuksesta ja ollaan säätämässä hallituksen tahdon mukaisesti Euroopan alhaisin 25 prosentin pääomaverokanta. Sitä me emme tietenkään vasemmistoliitossa voi hyväksyä, vaan me olemme sitä mieltä, että verokannan pitää olla jotain eurooppalaisempaa tasoa kuin tämä, joka alittaa kaikki muut.

Emme myöskään hyväksy sitä, että talletusten lähdevero nostetaan nyt kaikkien kiemuroitten jälkeen ainoastaan 20 prosenttiin, vaan olemme sitä mieltä, että myös talletusten lähdeveron pitää olla heti ensi vuodesta korkeampi eli 25 prosenttia ja jo seuraavana vuonna 30 prosenttia, niin kuin me esitämme myös tämän yleisen pääomaveroprosentin olevan.

Erityisesti vasemmistoliitossa olemme pistäneet merkille sen, että tämä verouudistuspaketti on todellinen taivaan lahja kaikille osingonsaajille. Haluan vieläkin vedota mm. niihin keskustalaisiin maaseutua edustaviin kansanedustajiin, jotka täällä edustavat tavallista pienituloista maaseudun ihmistä, ja kysyä heiltä, oletteko te valmiita kaikki kertomaan äänestäjillenne, että tällä verouudistuksella vapautetaan kaikki osingonsaajat siitäkin vähäisestä veron maksusta, mitä he vielä tänä päivänä maksavat tänä vuonna.

Siis tämähän tarkoittaa käytännössä sitä, että kun tänä vuonna osingonsaajat maksavat sitä korkeampaa veroa osingoistaan, mitä korkeampi heidän marginaaliveroprosenttinsa on, niin ensi vuoden alusta heistä kukaan ei maksa sikiiniäkään veroa osingoistaan. Ainoastaan yhtiö maksaa sen 25 prosentin verokannan mukaan jaettavista osingoista veroa, mutta osingonsaajat eivät maksa yhtään. Tämä on vasemmistoliiton mielestä äärettömän suuri lahja tänä päivänä osingonsaajille, kun kaikkien muiden ihmisten verotusta yhtä aikaa ollaan valmiita kiristämään.

Sen lisäksi tämä veropaketti pitää sisällään paljon sellaista, mitä me emme voi hyväksyä. Muun muassa metsäverouudistus sisältää monia, monia ongelmia, joista tänään ei kukaan tiedä vielä mitään. Ei tiedetä niiden vaikutuksia, mitä ne tulevat merkitsemään esimerkiksi metsäpitäjille veronsaajina, mitä tämä metsäverouudistus tulee merkitsemään puuhuollolle jne. Emme voi olla hyväksymässä tällaista summassa tehtyä metsäverouudistusta, vaan olimme sitä mieltä, että metsäverouudistus olisi pitänyt lykätä vuodella ja valmistella kunnolla niin, että sen vaikutukset myös olisi tiedetty.

Myös tämä paketti pitää muilta osin veronsaajille, erityisesti kunnille, sisällään monia arvaamattomia tekijöitä, emmekä halua olla tekemässä summassa näin suurta vuosisadan verouudistukseksi mainittua veromuutosta.

Tässä veropaketissa on huonoa, niin kuin alussa totesin ja niin kuin todettiin tässä viikolla, se lainsäädäntötekniikka, millä tämä on tehty. Tämä on tehty hosumalla, viimeiseen päivään asti pykäliä summittaisesti muuttamalla. (Ed. Halonen: Normaalitapa!) Erityisesti asiantuntijoista huolimatta tehtyjä muutoksia tämä pitää

paljon sisällään. Emme voi tällaista olla hyväksymässä.

Toisaalta emme hyväksy tätä lakipakettia myöskään sisällöltään, niin kuin äsken lyhyesti kerroin. Olen keskustellut erittäin monen, myös keskustalaisen, merkittävässä asemassa olevan ihmisen kanssa, ja myös heistä hyvin monet sanovat, että tällaista veropakettia ei pitäisi missään tapauksessa olla hyväksymässä. (Ed. Kasurinen: Missä he ovat?) Haluan vielä toistaa, että hyvin monet merkittävät keskustalaiset ihmiset tätä taloa lukuunottamatta ovat sitä mieltä, että tällaista veropakettia ei pitäisi hyväksyä. Toivon, että silloin kun asiasta äänestämme, myös keskustalaiset paikalla olevat kansanedustajat muistavat näitä yhteydenottoja, koska olen taatusti varma, että jos minuun ottavat keskustalaiset yhteyttä ja puhuvat näin, ette te voi olla niin epäsuosittuja kansanedustajia, etteivät teihin omat äänestäjänne myöskin ota yhteyttä ja puhu tästä asiasta. Pyydän miettimään tätä tarkoin, silloin kun olette äänestysnappia painamassa.

Vasemmistoliitto ei hyväksy tätä lakipakettia, ja kun niitä muutosehdotuksia, mitä olemme yhdessä muun opposition kanssa lukemattomia esittäneet, ei ole hyväksytty eikä ole haluttu niitä kuunnella, meillä ei ole muuta mahdollisuutta kuin esittää tämän lakipaketin hylkäämistä.

Ehdotan, että hallituksen esitykseen n:o 200 sisältyvä ehdotus tuloverolaiksi hylättäisiin.

Totean samalla, että tämä on tämän paketin päälaki, mikä pitää tämän systeemin sisällään, ja me haluamme mitata tämän lain kohdalla, onko eduskunta yhtään näiden muutamien päivien aikana järkiintynyt, onko se valmis tämän hylkäämään vai onko se edelleen jääräpäisesti sitä mieltä, että tämä laki pitäisi hyväksyä ja tämä paketti pitäisi hyväksyä toteutettavaksi ensi vuoden alusta. Olemme myös ajatelleet tämän asian niin, että mikäli tämän ensimmäisen eli päälain osalta ei eduskunta ole järkiintynyt ja on tämän valmis hyväksymään, emme esitä muita tähän pakettiin kuuluvia lakeja hylättäväksi, vaan katsomme, että tässä yhteydessä mitataan asia ja siinä tulee meidän kantamme esitetyksi.

Mikäli kuitenkin uskomuksistamme huolimatta eduskunta haluaa tämän lakipaketin hyväksyä, olemme siltä varalta tehneet muutaman ponsiehdotuksen, jotka haluan lyhyesti tässä esittää ja joilla mielestäni voitaisiin hivenen niitä vahinkoja korjata, jos ponnet nyt kerrankin otettaisiin tosissaan ja ryhdyttäisiin niissä esitettyihin toimenpiteisiin.

Eli mikäli ehdotus tuloverolaiksi ja tämä lakipaketti siis kokonaisuudessaan tulee hallituspuolueitten voimin hyväksyttäväksi, ehdotan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat perustelulausumat:

1) "Pääomatulojen alhaisen verokannan johdosta koituu uudistuksesta suurin hyöty yhteiskunnan parhaiten toimeentuleville, jotka samalla ovat useimmiten myös suurimpien omaisuuksien omistajia. Samalla alhaisesta pääomaverotuksesta koituu merkittäviä veromenetyksiä valtiolle. Tämän johdosta eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti valmistelevan sellaiset korjausesitykset verolakeihin, joilla verotuksen painopistettä siirretään varallisuuden verottamiseen."

2) "Korkotulojen lähdeverojärjestelmä ylläpitää etenkin nykyisessä rahamarkkinatilanteessa pankkien välistä korkokilpailua. Näin suurtallettajien kohtuuttomat korkotuotot puolestaan pitävät myös antolainakorot korkealla. Sen vuoksi eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee korkotulojen lähdeverotusta koskevaan lakiin sellaisen korjausesityksen, jolla korkotulojen verotus porrastetaan talletusten suuruuden mukaan."

3) "Pääomatulojen verotus alenee voimakkaasti samalla, kun ansiotuloja verotetaan rankasti. Se on omiaan houkuttelemaan verovelvollisia keinotteluun ja vilpilliseen palkkatulojen muuntamiseen pääomatuloiksi. Tulolajien verotuksen suuri ero johtaa siihen, että korkean progressiivisen verotuksen piiristä siirtyy suuria tuloja matalan pääomaverotuksen piiriin. Tämä on epäoikeudenmukaista ja se alentaa valtion tuloja, joita voitaisiin käyttää vaikeuksissa kamppailevien kansalaisten aseman parantamiseen niin hyvinvointipalveluina kuin tulonsiirtoinakin. Tämän johdosta eduskunta edellyttää, että hallitus pikaisesti valmistelee sellaiset korjausesitykset tulojen ja varallisuuden verotukseen, että tämänkaltaisilta ongelmilta vältytään."

Kolmas ponsiehdotus pitää sisällään sen epäkohdan oikaisemisesityksen, että pääomaverotuksen alhaisen 25 prosentin ja ansiotuloverotuksen suurimman eli 65 prosentin marginaaliveron ero on niin merkittävä, että se saattaa johtaa ja ilmeisesti johtaakin keinotteluun ja myös vilpilliseen verosuunnitteluun ja myös vilpittömään, koska laki antaa tällaisen mahdollisuuden.

4) "Pääomaverouudistus tulee aiheuttamaan kunnille verotulomenetykset, joiden suuruutta ei

ole edes ennakkoon pystytty luotettavasti arvioimaan. Kunnallistalouksille suuret verotulomenetykset muutoinkin vaikeassa tilanteessa ovat kohtuuttomia. Tämän vuoksi eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä selvittää kunnille aiheutuvat verotulomenetykset ja valmistelee sellaiset korjausesitykset, joilla menetykset korvataan kunnille täysimääräisesti."

Pääomaverouudistus tulee aiheuttamaan kunnille veronsaajina melkoisia verotulomenetyksiä, sellaisia että tänä päivänä kukaan ei ole edes tiedä, kuinka suuria ne ovat ja miten ne kohdentuvat eri kunnille.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Backman: Herra puhemies! Tämä asia on arvoiseensa aikaan täällä käsittelyssä aamuyön tunteina, koska tämä laki ei kestä päivänvaloa.

Oppositio olisi ollut valmis viemään tämän lainsäädännön läpi jo monta viikkoa sitten. Syy, minkä takia istumme täällä yömyöhään, on hallituspuolueiden eduskuntaryhmien, jotka pitkittivät tämän asian käsittelyä koko ajan verojaoston työskentelyssä.

"Verotus kevenee", tuttu otsikko viime vaalikaudelta. Tämän päivän Talouselämä-lehti otsikoi juttunsa aiheesta samoin: "Verotus kevenee", täsmentäen sen kuitenkin: "nimittäin pääomatulojen verotus". Tämän päivän Talouselämä-lehti on muutoinkin erittäin mielenkiintoista luettavaa. Tämä lehti, joka ei ainakaan ole kovin vasemmistolainen äänenpainoiltaan, toteaa otsikossa: "Verottaja kumartaa pääomalle. Jos sijoittamisen kannattavuus riippuisi vain veroista, Suomi olisi ensi vuoden alusta alkaen paratiisi." Lehti jatkaa: "Uusi verojärjestelmä on edullinen sijoittajalle, varsinkin suursijoittajalle ja yksityiskapitalisteille. Tästä melkein kaikki ovat yhtä mieltä."

Myöhemmin lehti jatkaa otsikolla: "Suomi matkii yhä Reagania. Maailmalla leviävät parhaillaan toisenlaiset verojärjestelmät. Suomalainen näyttää niiden rinnalla jälkireaganilaiselta. Suurissa maissa puhutaan jo veroprosenttien nostamisesta." Lehti jatkaa edelleen: "Aikamme ongelma, uskottavuus, koettelee siis verojärjestelmää jo kehdossa. Osaksi tämä johtuu siitä, että verokanta on niin matala, että sen pelätään murtuvan. Vain 25 prosentin verokanta on Oecd-maiden alhaisin." Näin siis Talouselämälehti, joka tietääkseni on eräänlainen talouselämän äänenkannattaja eikä tältä osin ainakaan pyri vääristelemään sitä tietoa, mikä koskee esimerkiksi pääomaverokannan korkeutta verrattuna muihin maihin.

Lehti pitää sisällään myös erittäin mielenkiintoisen haastattelun, josta lainaan muutaman pätkän: "Tämä ei ole sosiaalisesti erityisen tasapuolinen ja oikeudenmukainen ratkaisu varsinkaan tilanteessa, jossa joudutaan toteuttamaan tiukkoja säästötoimia."

Näin ei totea tästä veropaketista suinkaan oppositiojohtaja, vaan pääministeri Esko Aho. Missä on Esko Aho jälleen, kun käsittelemme tätä lainsäädäntöä, jota hän itse moittii hyvin raskaasti samana päivänä, kun lainsäädäntö on kolmannessa käsittelyssä tässä suuressa salissa? (Ed. Luttinen: Näyttäkää hänen kuvaansa siitä lehdestä!) — Täällä on kuva Esko Ahosta, hän ei itse ole paikalla.

Esko Aho toteaa samaisessa haastattelussa, että "verouudistus miinoittaa itse itsensä, kun palkka- ja pääomatulojen verokannat etääntyvät liian kauas toisistaan. Tuollainen kuilu on kuivaa poliittista ruutia". Tätä ruutia hallitus kerää nyt allensa. Tietääkseni sillä on ruutia aivan tarpeeksi jo sisäisesti, ulkoisia paineita ei tarvitse enää tulla.

Edelleen pääministeri: "Ainahan on yksityiskohtia, jotka voisivat olla toisin, eivätkä tämän ratkaisun tyylipisteet olleet parhaat mahdolliset." Eivät todellakaan. Tyylipisteitä ei tämä lainsäädäntö eivätkä varsinkaan ne muutokset ansaitse, jotka siihen on hallituspuolueiden eduskuntaryhmien toimesta tehty. Pääministeri antaa koko lainsäädännölle arvosanaksi 8+, tyylipisteitä hän itse ei edes ilkeä tälle antaa. (Ed. Kuuskoski: 6,5!)

Pääministeri toteaa eduskunnassa tehdyistä muutoksista seuraavasti: "Eivät eräät eduskunnan tekemät muutokset olleet kovin linjakkaita eivätkä sisällöllisesti parantaneet kokonaisuutta, mutta oli myös muutoksia, jotka olivat selvästi korjauksia ja parannuksia." Pääministerin puoluekannan tietäen tiedän, mitä parannuksia hän pitää oikeaan osuneina. Ne ovat niitä parannuksia, jotka koskevat keskustan omaa kannattajakuntaa, maatalousväestöä. Sinne puolelle tehtiin tästä kokonaislinjasta poikkeavia, hyvin tyylittömiä korjauksia.

Kun vielä otan täältä yhden lainauksen, se kertoo jotain tästä uudistuksesta, sen valmistelusta ja sen aatteellisesta sisällöstä: "Pääomatu-

lojen verouudistuksen voi kiteyttää sanomalla, että kerrankin porvarihallitus toimii niin kuin sellaisen odotetaan toimivan. Pääministeri tietää kuitenkin hallituksen myös ladanneen poliittisen aikapommin, joka tikittää aikaa jälleen uuteen veroremonttiin." Tämä on porvarillinen veroremontti, joka täällä nyt tehdään.

Keskeinen ongelma tässä paketissa on ansiotulojen ja pääomatulojen verokannan suuri ero, noin 40 prosenttiyksikköä. Sitä on pakko pystyä jatkossa alentamaan, ja oma käsitykseni on, että ainut keino tässä tilanteessa olisi tätä eroa kaventaa nostamalla pääomatulojen verokantaa vähintään 30 prosenttiin. Mitä pääministeri tästä toteaa? "Sen Ahokin myöntää, että tulo- ja pääomaverokannan välistä kuilua ei lähivuosina voi kuroa umpeen ainakaan tuloverotusta keventämällä." Pääministeri ei siis usko siihen, mitä hallituspuolueitten edustajat täällä ovat puhuneet ja tulevat varmasti vielä kohtakin toteamaan, että tulemme tulevina vuosina alentamaan tuloverotusta. Pääministeri ilmoittaa, että se ei ole mahdollista.

Herra puhemies! En halua tämän pidempään puhua tästä aiheesta, koska puheet tässä salissa eivät näytä auttavan. Halusin kuitenkin tuoda edustajille tietoon sen, mitä lakiuudistuksen pääarkkitehti, pääministeri, on tänä päivänä mieltä itse asiasta. Olisin toivonut, että hän olisi nämä omat kantansa voinut tuoda paremmin esiin joko valmisteluvaiheessa tai siinä vaiheessa, kun täällä eduskunnassa tätä lakia on käsitelty, eikä vasta tässä vaiheessa, kun sisältöön ei voida enää tässä salissa puuttua, vaan on pelkästään kysymyksessä hyväksyminen tai hylkääminen.

Tässä tilanteessa pääministeriin viitaten, kun kysymyksessä on hyvin epäsosiaalinen, epäoikeudenmukainen kokonaisverouudistus, meidän on pakko hylätä tämä laki. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että vanha laki jää voimaan. Vanha laki on myös pääministerin mielestä oikeudenmukaisempi ja sosiaalisempi verolainsäädäntö kuin nyt täällä käsittelyssä oleva. (Ed. Luttinen: Tuetaan pääministeriä!)

Kannatan lakiehdotusten hylkäämistä. Samalla totean, että emme aio äänestyttää muiden lakiesitysten osalta hyväksymisestä tai hylkäämisestä, koska asia käytännöllisesti katsoen ratkaistaan tämän päälain eli hallituksen esityksen n:o 200 yhteydessä.

Tässä yhteydessä ehdotan kuitenkin kahta perustelulausumaa, jotka ovat täysin linjassa siihen, mitä pääministeri Talouselämä-lehden artikkelissa toteaa.

1) "Eduskunta edellyttää, että ansiotulon ja pääomatulon verokantojen kohtuuttoman suurta eroa pienennetään olennaisesti lähivuosina ja että hallitus antaa tätä koskevat lakiesitykset eduskunnalle."

2) "Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa pääomaverouudistuksen käytännön vaikutuksia verojärjestelmäämme erityisesti valtion ja kuntien verotulojen kehityksen, verohallinnon toimintamahdollisuuksien ja korkovähennysjärjestelmän toimivuuden osalta huomioiden myös kansainvälisen kehityksen ja antaa tarvittavat muutosesitykset välittömästi eduskunnalle".

Lopuksi haluan todeta, että kun asuntoministeri Rusanen ilmoitti eilen julkisuudessa, että korkovähennysjärjestelmä on hyvin yksinkertainen päinvastoin kuin on julkisuudessa väitetty, haastan hänet kertomaan täällä salissa ulkomuistista, kuinka yksinkertainen siirtymäkausisäännös on. Jos hän ei sitä muista, itse voin sen ulkomuistista kyllä kertoa. Mutta uskallan haastaa muut kansanedustajat samaan kisaan mukaan. Väitän, että salista monta kansanedustajaakaan ei löydy, joka sen pystyy ymmärrettävästi kertomaan edes tälle porukalle, puhumattakaan kansalaisista.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin lyhyesti kommentoinut ed. Backmanin sinänsä pikkunokkelaa puheenvuoroa. Mitä tulee verokantaan, niin kannattaa esimerkiksi ottaa huomioon suurtalletusten korkotulojen lähdeverotuksen osalta se, että edellinen hallitushan pudotti sen 10 prosenttiin. Sitä on tämän hallituksen aikana kaksinkertaistettu. Tässäkin se nyt nostetaan 20 prosenttiin. Monelta osin uudistus myös kiristää pääomatuloverotusta, mm. myyntivoittoverotuksen osalta.

Mitä tulee verokantaan muuten, niin yritysten osalta Ruotsissa, kun otamme huomioon varausmahdollisuuden, joka siellä on hyvin laajaa, kun taas meillä sitä ei ole, niin asiantuntijat kumoamattomasti osoittavat, että Ruotsin verokanta asiallisesti on alempi kuin Suomessa. Voi olla, että verokantaa tulevaisuudessa nostetaan. Suomen Pankin asiantuntija oli kyllä sitä mieltä, että tämäkin on liian korkea varsinkin yritysten osalta. Itse en ole sitä mieltä. Tästä pääomaverokannasta tulee itse asiassa erittäin ankara monissa tapauksissa inflaatio-olosuhteissa. Tämä on siis hyvin allerginen inflaatiolle.

Lopuksi, herra puhemies, olisin todennut, että sosialidemokraatit ovat ymmärtääkseni olleet periaatteessa tämän verouudistuksen takana.

Itse ihmettelin sitä, että he eivät verojaostossa missään vaiheessa olleet riittävästi huolestuneita asuntovelallisista, opintovelallisista, velkaisista yrittäjistä eivätkä viljelijöistä. Siinä vaadittiin hallituksen tahtopolitiikkaa, että näiden asemaa voitiin uudistuksessa parantaa.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Ala-Nissilä syytti ed. Backmania pikkunokkeluudesta, niin minä en tiedä, mitä hän tarkoitti. Eikö hän kuunnellut ed. Backmanin puheenvuoroa ja sitä, mitä pääministeri Aho on todennut Talouselämä-lehdessä? Hän syyttää ilmeisesti pääministeri Ahoa pikkunokkeluudesta. En tiedä, ehkä tästä onkin kysymys keskustaryhmän sisällä.

Uskon myös paitsi sen, mitä pääministeri Aho on todennut, myös sen, että ministeri Viinaselle se toinen käsittely, jossa lakiesitykset hyväksyttiin, mahtoi olla todella häpeän ilta, kun todellakin hallituksen jo sinänsä vajavaiset esitykset saivat valiokunnassa ed. Sasin ja eräiden muidenkin taholta entisestään huonomman linjan. Näin ollen, kun täällä hallituspuolueet jatkuvasti väittävät, että ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin säästää, säästää ja säästää, leikata köyhiltä, sairailta, pienituloisilta, eläkeläisiltä ja muilta, niin tämän lakiesityksen jälkeen teillä ei voi enää olla minkäänlaista otsaa väittää oppositiolle, että on pakko säästää, kun te jätätte ottamatta ne miljarditulot, joita olisi voitu ottaa esimerkiksi metsänomistajilta, pääomatuloja saavilta ja muilta vastaavilta. Meille on aivan turha väittää, että on pakko säästää.

Lopuksi, ed. Ala-Nissilä, kun te jatkuvasti pelottelette inflaatiomöröllä, että mikäli olisi tehty toisin, inflaatio lähtisi laukkaamaan, niin kukaan, joka tietää talousasioista, ei väitä, että inflaatio olisi meidän suurin uhkamme tässä tilanteessa, kun maassa on yli 400 000 työtöntä ja talouselämä on lamassa. Inflaatiouhka ei suinkaan ole meidän talouselämämme vaikein ongelma eikä suurin huolenaihe.

Ed. K u u s k o s k i : Arvoisa puhemies! Nyt kolmannessa käsittelyssä on laaja verouudistuspaketti, jota jotkut ovat kai kutsuneet vuosisadan uudistukseksikin. Eduskunnassa on tehty hallituksen esityksiin muutamia muutoksia ja varmasti ihan hyviäkin. Haluaisin kuitenkin muutamalla sanalla, vaikka kello näyttää kohta aamun tunteja, kiinnittää huomiota uudistuksen peruslähtökohtiin.

Verotuksella kerätään julkiselle vallalle tuloja, mutta se on myös vahvimpia keinoja ohjata yhteiskunnan toimintaa siihen suuntaan, mihin sen toivottaisiin menevän. Tämänkin yön aikana on käsitelty jo ajankohtaisia talous- ja yhteiskuntakriisimme syitä, on puhuttu myös niistä keinoista, millä tästä päästäisiin ulos. En käy niitä enää kertaamaan, mutta pakko on sanoa, että hallituksen talous- ja veropolitiikkaa ei voi kutsua miksikään muuksi kuin brutaaliksi uusoikeistolaisuudeksi. (Sos.dem. ryhmästä: Näin on!) Valitettavasti tämä on totta siitä huolimatta, että tämä oppisuunta on kadottamassa hohtoaan jo suuressa maailmassa.

Hallitus löi linjansa kiinni entistä tiukemmin viime huhtikuussa kriisiviikonlopun aikana. Silloin olisi ollut mahdollisuus valita uusi, toisenlainen linja, joka olisi tietysti ollut pakko rakentaa hyvin vahvasti yhteistyön varaan. (Ed. Sasi: Mikähän sen sisältö olisi voinut olla?) — Siihenkin voimme palata. Se olisi merkinnyt tietysti ... (Ed. Lipponen: 95 palataan siihen, vai?) — Toivottavasti palataan aikaisemmin. — Se olisi luonut edellytykset, näin uskon ja niin kuin täällä aikaisemmin jo puhuttiin, pitkäjänteisemmälle työmarkkinapolitiikalle. Se olisi luonut edellytykset jonkin näköiselle vastavoimalle. Nythän me olemme eläneet yksinomaan rahamarkkinoiden ehdoilla. Ja ehkä se olisi luonut myös edellytyksiä toisenlaiselle rahapolitiikalle. Siitä en ole ihan varma, olisiko se tapahtunut jo silloin keväällä.

On ihan selvää, että on pakko tehdä näitä kipeitä säästö- ja leikkauspäätöksiä. Mutta kysymyshän on siitä, mihin leikkaukset kohdennetaan ja kenen harteille tämä taakka kasautuu. Nyt on tullut jo joitakin alustavia selvityksiä siitä, mitä tässä yhteiskunnassa on tapahtunut puolentoista vuoden aikana, ja ne selkeästi osoittavat sen pelon todeksi, että tämä taakka kasautuu samojen ihmisten päälle. Työttömät ovat tietysti yksi ryhmä. Me olemme ratkomassa tätä kriisiä niin, että osa suomalaisista heitetään yli laidan yhteisestä veneestä.

Kuulin juuri alustavia tietoja yhdestä selvityksestä, joka oli tehty eräässä suomalaisessa kaupungissa. Siinä oli arvioitu kuluneen puolentoista vuoden aikana tehtyjen säästö- ja leikkaustoimien vaikutuksia ja oli todettu, että keskiarvona elintason lasku on ollut aika kohtuullista. Keskiarvo antaa kuitenkin tässä asiassa väärän kuvan, ja hälyttävintä oli juuri se, että nämä toimet olivat kohdistuneet noin 15 prosenttiin kuntalai-

sista, mutta ne olivat kohdistuneet heihin erittäin rajuina.

Arvoisa puhemies! Pääomaverouudistuksen läpiviemisestä sovittiin hallituksen periaatepäätöksessä (Ed. Ala-Nissilä: Hallitusohjelmassa!) 5.4. Silloin tarkennettiin se, että se viedään pikaisesti läpi, ja hyvin pitkälle linjattiin myös sisältöä.

Pääomaverouudistuksemme kaipaa varmasti remonttia, ja on pakko ottaa myös huomioon se, että me elämme yhä enemmän yhdentyvässä Euroopassa ja yhdentyvässä maailmassa. Mutta tämän verouudistuksen lähtökohdat ja lopputulos eivät sovi tähän valtiontalouden tilanteeseen eivätkä siihen vaatimukseen, että elintason laskun pitäisi Suomessa nyt tapahtua mahdollisimman oikeudenmukaisesti.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan uudistuksen tuloksena valtiolle kertyy tuloveroa 1,1 miljardia markkaa nykyistä vähemmän. Muiden säästöjen lisäksi myös tämä summa on siis säästettävä valtion menoista. Kokemuksesta tiedämme, että budjettisäästöt eivät kohdistu pääomatulon saajiin, vaan ensi sijassa muihin väestöryhmiin.

Uudistuksen jälkeen Suomessa olisi Euroopan alhaisin pääomaverokanta. Sen sijaan ansiotulojen verotus on kohoamassa euroopanennätystasolle. Myös työn teettämiseen liittyviä veroluontoisia maksuja on jouduttu nostamaan, mikä tietysti merkitsee, että työvoimavaltaisen pk-sektorin mahdollisuus työllistää ei tästä ainakaan helpotu. Pääomaverouudistus alentaa selvästi eniten niiden verotusta, joiden pääomatulot ovat yli 50 000 markkaa. Jos pääomatulot ovat alle 10 000 markkaa, verorasitus nousee. Tavallisen piensijoittajan aseman parantamisesta tässä uudistuksessa ei ole kysymys.

Arvoisa puhemies! Monia muutoksia on perusteltu Euroopan yhdentymisellä. Tässä tilanteessa tämä on huono peruste. Hallituksen esityksen n:o 200 perusteluissa todetaan, että pääomatulojen verotuksen rakenne ja taso vaihtelevat suuresti maittain eikä selvää kansainvälistä linjaa ole nähtävissä. Euroopan yhteisössä ollaan siirtämässä verotuksen painopistettä ympäristöveroihin. Fiskaalisten tavoitteitten lisäksi ympäristöverot ohjaavat investointeja ja kulutusta oikeaan suuntaan. Suomessa ympäristöverotus on edelleen edennyt hitaasti ja hitaasti varsinkin, jos vertaamme sitä pääomaverotuksen uudistusvauhtiin.

Johtopäätökseni on, että hallituksen tulisi ottaa aikalisä ja valmistella pääomaverotuksen sekä yritysverotuksen uudistaminen kokonaan uudelleen. Aikaan on saatava sellainen kokonaisuus, joka ei lisää budjetin alijäämää ja jossa voidaan rakentaa oikeudenmukainen kokonaisuus pääomatuloverojen, ansiotuloverojen ja ympäristöverojen kesken. Tässä tilanteessa en voi hyväksyä pääomatulojen ja ansiotulojen verotuksen eriyttämistä enkä pääomaveroprosentin alentamista 25 prosenttiin.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi lainaverosta. En ymmärrä, miksi hallitus on päätynyt tässä lainaveroasiassa ratkaisuun, jolla kerätyt lisäverot on tarkoitus palauttaa. En näe julkisen talouden tilassa sellaista valoa, joka mahdollistaisi lähivuosina nämä palautukset. Olisikin ollut rehellistä ja reaalista kerätä lisävero alusta alkaen erillisenä yhteisvastuuverona. Näin olisi vahvistettu suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteita ja toteutettu edes jonkinlaista oikeudenmukaisuutta tässä taakanjaossa.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kuuskoski analysoi erittäin hyvin verojärjestelmän kokonaiskehitysnäkymiä, ja entisenä sosiaaliministerinä hän tietää erittäin hyvin sen, minkälaisia uhkia tästä mallista aiheutuisi nimenomaan sosiaaliturvamaksupuolella.

Kun hän toi esiin taloudellisia näkökulmia tähän uudistukseen, on syytä todeta, että jos ja kun meillä siirtyy entistä enemmän tuloja pääomatulon puolelle ansiotuloista, se tarkoittaa myös sitä, että sosiaaliturvamaksupuolella veropohja tulee pettämään, koska sosiaaliturvamaksut kerätään ansiotuloista. Tältä osin joudumme sen aikalisän aikana, jota hän ehdotti, tarkastelemaan myös sosiaaliturvamaksujärjestelmän tässä koko verokokonaisuudessa, kuinka sitä tulee kehittää ja kuinka se kestää ylipäätään tämän uudistuksen, jota sosialidemokraatit ovat pääsääntöisesti olleet vaatimassa, mutta ei tässä muodossaan.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on tästä uudistuksesta varsinaisesti päätetty hallitusohjelmassa. Siellähän on lause, että pääoma- ja yhteisövero uudistetaan pohjoismaista mallia noudattaen. Silloin kun hallitusohjelma on päätetty, tämän uudistuksen syntysanat on lausuttu. Tietysti silloin myös huhtikuussa, kun hallitus tämän päätti, sekin oli merkittävä päätös. Ed. Kuuskoski oli silloin vielä mukana hallituksessa.

Haluaisin todeta, että asiantuntijoista, joita esimerkiksi verojaostossa kuultiin, 100:sta varmasti 95 oli sitä mieltä, että tämä uudistus tässä taloudellisessa tilanteessa Suomessa on tehtävä. Meidän on lopetettava velkaantumisen suosiminen verotuksessa kaikkialla, niin kuin on tehty. Me olemme nyt velkasuossa. Yritykset ovat, luonnolliset henkilöt ovat, sitä paitsi valtiokin on velkasuossa. Ei ole järkevää esimerkiksi yritystoiminnassa jatkuvasti suosia velkaantumista, vaan korkea aika on meidän siirtyä siihen, että suositaan omaa pääomaa, jotta tästä taloudellisesta tilanteesta edes joskus Suomessa voidaan selvitä.

Ed. Luttinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Kuuskoski saa minun jälkeeni puheenvuoron, saan varmasti myös vastauksen siihen, mikä minua askarruttaa. Nimittäin minua askarruttaa se, että kaksi nimekkäintä keskustalaista, pääministeri Aho ja ed. Kuuskoski, entinen ministeri, vastustavat pääomaverotuksen uudistusta pitäen sitä erittäin huonona ja epäonnistuneena, niin että se johtaa, niin kuin minä olen ymmärtänyt heidän sanoneen, kriisiin tässä yhteiskunnassa. Voisiko joku keskustalainen kertoa meille kaikille, miksi te ajatte tätä pääomatuloverotusta läpi, kun se on näin epäonnistunut ja huono? Mikä järki tähän enää liittyy? Ei mikään minun mielestäni. Kertokaa!

Ed. Kuuskoski (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin kuulun, niin kuin puheenvuorossani sanoin, niihin jotka ovat sitä mieltä, että pääomatuloverotus kaipaa uudistamista. Ei tämä nykyinen järjestelmä ole laisinkaan täydellinen. Tiedän, ed. Ala-Nissilä, myöskin sen, että se oli hallitusohjelmassa, mutta hallitusohjelmassa on ollut monia monia muita kohtia, jotka ovat valitettavasti jääneet toteuttamatta.

Tästä keskusteltiin hyvin paljon hallituksessa. Kun silloin 5.4. tämä kirjattiin, ed. Ala-Nissilä tietää niin kuin minäkin tiedän, että minulle tuli sitten seinä vastaan. Uskon, että kaikki paikalla olleet tietävät, että yritin parhaani, että tässä muodossa ja tällä aikataululla tätä uudistusta ei tehtäisi.

Ed. Laine: Herra puhemies! Olin kirjoittanut liuskan puheenvuoron, joka oli tarkoitus puhua, mutta edustajat Apukka, Backman ja Kuuskoski ovat käyttäneet erinomaiset puheenvuorot, minkä vuoksi luovun tuosta alkuperäisestä tarkoituksestani.

Kiinnitän vain huomiota yhteen ed. Ala-Nissilän käyttämään vastauspuheenvuoroon, jossa hän kiinnitti huomiota yritysverotuksen tasoon. Vielä 1980-luvun puolivälissä yritysten tuloverokanta meillä oli melkein 60 prosenttia valtion-, kunnallisvero ja kirkollisvero mukaan lukien. Vielä tänä vuonna se on 37 prosenttia, mutta niin kuin nyt havaitsemme, se putoaa 25:een.

Herra puhemies! Minä kannatan ed. Apukan kaikkia ehdotuksia, jotka ovat myös pöydille ed. Apukan nimellä jaettuja, numeroin 1, 2, 3 ja 4 varustettuja ehdotuksia. Samoin kannatan ed. Backmanin ehdotuksia, jotka on pöydille jaettu numeroin 1 ja 2 varustettuna. (Vasemmalta: Entä hylkäämistä?) — Hylkäämistäkin kannatan, mutta ed. Backman jo ehti kannattaa sitä.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että perusteluihin liitetään nimelläni jaettu ensimmäinen ponsilauselma, joka kuuluu seuraavasti: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti valmistelemaan ansiotulojen verotuksen muuttamista siten, että kotitalouksilla on oikeus vähentää verotettavasta tulostaan ne kulut, jotka aiheutuvat yhden työntekijän palkkaamisesta lapsen, vanhuksen, vammaisen tai sairaan omaisen hoitoon tai kotikiinteistön tai -huoneiston ylläpitoon tai korjaukseen tai laajentamiseen tai rakentamiseen. Mikäli verovelvollinen on oikeutettu lasten kotihoidon tukeen tai muuhun vastaavaan hoitotukeen, verovähennysoikeus olisi tämän muun tuen kanssa valinnainen."

Käydyissä yksityiskeskusteluissa olen huomannut, että nimelläni jaetun toisen ponsilauselman ajatus ei useillekaan edustajille ole avautunut, joten jätän sen esittämättä. Haluan nyt vielä tästä yöhetkestä huolimatta selventää tätä ideaa.

Suomessa yksityishenkilöiden tuloverotus on vuosien mittaan kehittynyt siihen suuntaan, että yksityishenkilöiden on hyvin vaikea pystyä palkkaamaan toista ihmistä tekemään jotain ammattityötä, koska tällaisessa tapauksessa verotus kasaantuu, moninkertaistuu. Olen tehnyt yhden yksinkertaisen esimerkkilaskelman.

Jos ihminen teettää remontin ja palkkaa siihen ammattitaitoisen timpurin ja molemmilla on marginaalivero 65 prosenttia ja nämä työnantajan sotumaksut ym. tekevät suurin piirtein 30 prosenttia, niin jokaista 1 000 markkaa kohti, jonka tämä timpuri saa käteen, on remontin teettäjän maksettava bruttopalkkana 2 860

markkaa, ja 30 prosentin muut kustannukset päälle laskettuna siitä tulee noin 3 700 markkaa. Jotta remontin teettäjä pystyisi maksamaan tämän itsensä kannalta nettokustannuksen, hänen on ansaittava bruttona 10 600 markkaa. Kun hänen työnantajansa maksaa noin 30 prosentin sosiaalikustannuksia, niin työnantajalle tämä tulee maksamaan 13 800 markkaa. Eli kyetäkseen maksamaan remonttimiehelle 1 000 markkaa käteen remontin teettäjän on kyettävä tuottamaan omalle työnantajalleen melkein 14 000 markan edestä arvoa.

Kansantaloustieteessä tällaista verotuksen kertaantumista nimitetään sisäiseksi tulliksi, ja se on koko kansantalouden toimivuuden kannalta aika oleellinen este, koska se estää sitä, että ihmiset virallisesti voisivat teettää tehtäviä ammattitaitoisemmilla ihmisillä. Kuten tiedämme, vallitseva systeemi on johtanut siihen, että työtä teetetään hyvin paljon niin sanotusti pimeästi. Pimeän työn markkinoiden arvioidaan Suomessa olevan eräiden tutkimusten mukaan noin 15 miljardin markan suuruiset vuosittain.

Uskoisin, että tämä ajatukseni siitä, että yksityinen kotitalous voi työnantajana vähentää omassa tuloverotuksessaan verotettavista tuloistaan ne kustannukset, mitä aiheutuu yhden työntekijän palkkaamisesta, toisi valtiolle itse asiassa enemmän tuloa, koska esimerkiksi rakennustyöläisten ammattikunnasta on tällä hetkellä noin puolet työttöminä. Järjestelmän muuttaminen esittämälläni tavalla todennäköisesti vähentäisi pimeän työn teettämisen houkuttelevuutta niin, että ainakin osan niistä, jotka tekevät tällä hetkellä työtä pimeänä, kannattaisi tehdä sitä virallisesti. Näin valtio saisi verotuloja ja toisaalta kustannukset vähenisivät työttömyyskorvauskustannusten vähenemisen myötä.

Tämän alun perin ajattelemani toisen ponnen ideana on se, että olisi saatettu tasaveroiseen asemaan se, että kotitaloudessa pääasiassa toinen ihminen tienaa ja toinen ihminen tekee työn, jolloin puolisot olisivat voineet tällaisessa tapauksessa valita sen, miten heitä verotetaan, mutta koska tämä ajatus ei ole kovinkaan monelle avautunut, jätän toisen ponsilausumaehdotuksen esittämättä.

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Aluksi kannatan ed. Hassin perustelulausumaehdotusta.

Lakiesitykseen n:o 200 teen itse kaksi perustelulausumaehdotusta. Ensimmäinen on II vastalauseen mukainen:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo pian eduskunnalle esityksen yleishyödyllisille yhteisöille annettujen lahjoitusten verovähennyskelpoisuudesta sekä ansio- että pääomatuloista."

Toinen on pöydille jaetun, nimelläni varustetun monisteen mukainen, jossa poistetaan kirkollisvero yrityksiltä ja muilta yhteisöiltä tai ehdotetaan selvitettäväksi tätä mahdollisuutta. Ehdotus kuuluu seuraavasti:

"Eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti selvittävän mahdollisuudet poistaa kirkollisvero yrityksiltä ja muilta yhteisöiltä pitäen tavoitteena yritysten ja yhteisöjen vapauttamista kirkollisverosta."

Lisäksi kannatan hylkäysehdotusta, koska ensinnäkin veropaketti kohtelee eriarvoisesti eri tulonsaajaryhmiä ja erityisesti ed. Sasin ja ed. Heikkisen muotoilemien korkovähennyspykälien toteuttaminen merkitsee täydellistä kaaosta verohallinnolle.

Lisäksi, arvoisa puhemies, tulen tekemään ponsiehdotukset myös 21) ja 22) asioiden kohdalla.

Ed. S a s i : Herra puhemies! Olen pahoillani, että oppositio on päivän keskusteluilla jarruttanut pääomapaketin käsittelyä niin, että se on mennyt myöhään yöhön, jotta kaikki kansa ei näe niitä merkittäviä ja positiivisia muutoksia, joita eduskunnassa on tehty. Täällä on tehty muutos, joka merkitsee korkovähennysoikeuden selvää parantamista, ja nykyisissä olosuhteissa se on nimenomaan oikeaa politiikkaa velkaisia, vaikeassa asemassa olevia kansalaisia kohtaan.

Haluan korostaa sitä, että kun tämä ratkaisu eduskunnassa tehtiin, mm. Helsingin Sanomat pääkirjoituksessaan kirjoitti, että on hyvä, että eduskunta joskus tekee itsekin päätöksiä, ottaa vallan omiin käsiinsä eikä puutu lillukanvarsiin vaan puuttuu olennaisiin, keskeisiin, kaikkia kansalaisia koskettaviin kysymyksiin, ja antoi täyden tukensa niille muutoksille, joita hallituspuolueitten eduskuntaryhmät ovat tehneet ja joita oppositio on valitettavasti arvostellut.

On myös eräissä puheenvuoroissa sanottu, että uudistus olisi jälkireaganilainen. Kuten pääministeri Ahon hallitusohjelmasta käy ilmi, kyseessä on pohjoismaisen pääveromallin noudattaminen. Pohjoismaiset pääomaveromallit on toteutettu Ruotsissa ja Norjassa. Kun ne toteutettiin, Ruotsissa oli sosialidemokraattinen hallitus, kun ne toteutettiin Norjassa, Norjassakin oli sosialidemokraattinen hallitus. Tämä on pohjoismaista sosialidemokraattista

veropolitiikkaa, jota noudatetaan, eikä reaganilaista politiikkaa.

Haluan myös korostaa sitä, että kun uudistusta oltiin toteuttamassa, siinä yhteydessä mm. SDP:n puheenjohtaja Ulf Sundqvist sanoi, että hänen mielestään verokannan pitää olla 25—30 prosenttia. Tämä on ollut myös SDP:n kannanotoissa, ja tavallaan 25 prosentin verokannalla SDP:n toive ja tavoite nyt toteutetaan, joten siinä suhteessa on hieman jälkisytytteistä kritisoida pääomaverokantaa.

Mitä tulee tulevaan verojärjestelmään, näen itse, että tulevaisuudessa mennään järjestelmään, jossa verotus pohjautuu suhteelliseen tuloverokantaan. Tätä on toteutettu mm. sosialidemokraattisen hallinnon aikana Ruotsissa ja erityisesti Uudessa Seelannissa. Sen sijaan progressio, sosiaalipolitiikka, tulojen tasaaminen toteutetaan tulonsiirtojen kautta ja myös maksupolitiikan kautta niin, että maksut ovat progressiivisia, ja tällä tavalla saadaan oikeudenmukainen yhteiskunta aikaan.

Eräs henkilö täytyy mainita, joka myös on esittänyt tämän suuntaisia ajatuksia. Hän on Pekka Korpinen, Helsingin sosialidemokraattinen apulaiskaupunginjohtaja, joten luulen, että tältä linjalta jatkossa voidaan edetä. Tavallaan pääomaverouudistus noudattaa juuri niitä linjoja ja on ensimmäinen askel tähän suuntaan.

Mutta on täysin selvää, että kestämätön pitkällä tähtäimellä on järjestelmä, jossa pääomatuloihin sovelletaan 25 prosentin verokantaa mutta työtuloihin noin 65 prosentin verokantaa. Siitä syystä meidän on yhteisesti tässä talossa työskenneltävä sen hyväksi, että saadaan riittävät säästöt aikaan ja työtulojen verotusta voidaan alentaa kohtuulliselle eurooppalaiselle tasolle eli niin, että työtulojen veroprosentit ovat enintään 50, mieluiten selvästi sen alle. Kutsunkin myös opposition tekemään työtä yhdessä tuloverojen alentamiseksi. Mielestäni mm. ympäristöveroja voidaan käyttää vastaavien verotulojen hankkimiseksi valtiolle ja toki säästöjen ohella.

Mitä tulee vielä, herra puhemies, korkovähennysjärjestelmään, tältä osin on syytä ehdottomasti todeta se, että se muutos, joka eduskunnassa tehtiin, suosii nimenomaan pienituloisia asuntovelallisia. Kun laskelmia tehtiin Tampereen yliopistossa, voidaan todeta, että hyöty tulee lähinnä sellaiselle kotitaloudelle, jonka tulot ovat 65 000 ja 200 000 markan välillä, siis puolisoiden yhteenlasketut tulot. Sanoisin, että nämä ovat varsin pienituloisia tämän päivän suomalaisessa yhteiskunnassa, ja nämä ovat tämän uudistuksen kaikkein suurin hyötyjäryhmä verrattuna nykyiseen korkovähennysjärjestelmään.

Luulisin, että kaikkien salissa pitäisi olla tyytyväisiä, koska jos katsotaan niitä perheitä, jotka ovat yhteiskunnassa vaikeimmassa asemassa, ne ovat nimenomaan ne perheet, joilla on oma asunto, josta on suuri asuntovelka, jonka asunnon arvo on laskenut, joilla on suhteellisen pienet tulot, joille pienenkin koron nousun hoitaminen on varsin vaikeata. Sanon, että tämä on yksi parhaita ratkaisuja, joita tässä salissa aikoihin on tehty ja nimenomaan eduskuntaryhmien yhteisin voimin, tässä tapauksessa lähinnä keskustan, kokoomuksen, kristillisten ja ruotsalaisten toimesta.

Kun myös tehtiin selvityksiä Tampereen yliopistossa, voitiin todeta, että vaikeimmassa asemassa tämän päivän yhteiskunnassa ovat juuri tällaiset asuntovelalliset perheet, jotka välttämättä eivät hyödy asuntotuesta, toimeentulotuesta, ja näillä perheillä käytettävissä oleva tulo kotitaloudessa saattaa olla selvästi pienempi kuin päivittäiseen elämiseen tarvittaisiin. Tässä suhteessa myös muutos on nimenomaan tässä maassa näitten perheitten auttamiseksi.

Tämän lisäksi myös on keskusteltu eräästä kysymyksestä, joka oli toisen käsittelyn yhteydessä esillä, joka koskee lapsen hoitajan ja pitkäaikaissairaan hoitajan palkan vähennyskelpoisuutta ja sosiaalikustannusten vähennyskelpoisuutta, kun perhe joutuu tällaisen henkilön palkkaamaan. Tältä osin tänään keskustan, kokoomuksen, ruotsalaisten ja kristillisen ryhmäpuheenjohtajat ovat päättäneet, että tämä on sellainen asia, joka täytyy ehdottomasti saattaa jatkovalmisteluun ja jonka osalta tulee pyrkiä löytämään sellaiset ratkaisut, että vähennysoikeuteen voitaisiin päästä, ja tämä on erityisen tärkeää tänä päivänä. Meidän yksi tärkeimpiä tehtäviämme on työllistää ihmisiä. Jos tällä tavalla kotitaloudet saadaan työllistämään ihmisiä ja auttamaan työllisyystilannetta, se on merkittävä askel eteenpäin. Tietysti tässä suhteessa tulee pyrkiä käyttämään erilaisia keinoja hyväksi.

Kuten aikaisemmin olen todennut, uudistus ei ole kokonaisuudessaan valmis ja siihen jää moniakin puutteita.

Jos keskeisimpiä valmisteluohjeita jatkoa varten vielä käyn lävitse, yksi tärkeä näistä on se, että henkilöyhtiöiden verotusta täytyy vuoden kahden aikatähtäimellä katsoa pitkälti vielä uudestaan. Lähtökohtana tulee olla, että vuonna

95 voitaisiin siirtyä henkilöyhtiöiden verotuksessa ns. aitamalliin, joka olisi vaihtoehtoinen malli, eli päästäisiin siihen, että osakeyhtiöiden ja henkilöyhtiöiden verotus voisi olla täsmälleen saman kaltainen, jotta yhtiömuoto ei vaikuttaisi verotukseen, ja lähdettäisiin siitä, että yhtiö maksaisi 25 prosenttia veroa siitä tulosta, joka jätetään yritykseen, jätetään kasvattamaan mahdollisuuksia investoida tulevaisuudessa ja siten luoda työpaikkoja. Välittömästi tänä keväänä on pikainen valmistelutyö tältä osin aloitettava.

Mitä tulee kuntien asemaan, on täysin selvää, että niissä kunnissa, joissa valtio omistaa suuren osan metsistä, näiden kuntien saama tulo pintaalaperusteisesta metsäverotuksesta häviää lähestulkoon kokonaisuudessaan ja nämä kunnat ovat keskimääräistä selvästi huonommassa asemassa. Tältä osinhan lähdetään siitä, että välittömästi ensi talvena tulee selvittää näiden kuntien asema ja pyrkiä luomaan ratkaisu, joka olisi mahdollisimman oikeudenmukainen näiden kuntien kannalta.

Eräs toinen ongelma on se, että kun eläkevakuutusmaksuvähennys tehdään, tätä toimenpidettä varten tarvitaan erityinen todistus vakuutusyhtiöiltä. Täytyy sanoa, että hyvin ongelmallinen on tällaisen todistuksen asema, sen juridinen sitovuus ja kysymys siitä, kuka vastaa, jos siinä todistuksessa on virheitä. Tältä osin tämä koko problematiikka tulee nopeasti selvittää.

Sen lisäksi on myös tärkeätä, että kun peitellyn osingonjaon säännöksiä ei uudisteta, meillä syntyy ja säilyy yritysverotuksessa se keskeinen ongelma, että jos katsotaan, että on syntynyt osingonjakoa, vaikka sitä varsinaisesti osingonjakona ei tehdä, näissä tapauksissa syntyy tosiasiassa kolminkertainen verotus, koska osinko ei ole vähennyskelpoista, tulo on veronalaista ja sen lisäksi hyvitystä näissä tapauksissa ei voi saada. Tämäkin ongelma pitäisi pyrkiä nopeasti selvittämään.

Haluan vielä todeta, että ylimääräisen korkovähennyksen osalta on se ongelma, että se on hyvin staattinen vähennys. Sen saa tämän vuoden lopun tilanteen perusteella, ja olosuhteista johtuen se ei muutu. Tietysti ihan koko tämän vähennyksen luonnetta tulee jatkossa pyrkiä tarkastelemaan. Tärkeätä on se, että jos puoliso kuolee tai avioero tapahtuu, näissä tapauksissa pitää olla mahdollisuus tiettyyn joustavuuteen ja siihen, että vähennys voidaan oikeudenmukaisesti uusissa olosuhteissa saada.

Herra puhemies! Vielä on tärkeätä se, että kun yrityksessä syntyy ensin pääomatuloa ja sen jälkeen ansiotuloa, selvitetään, onko tuo tulo kokonaisuudessaan loppuunkin asti ansiotuloa. Tältä osin, kun se asiantuntijaryhmä aikoinaan pohti tätä kysymystä, jonka valmisteluun koko lainsäädäntöpaketti pohjautuu, se esitti 600 000 markan rajaa näille ansiotuloille ja selvitetään vielä, tulisiko tällainen markkamääräinen raja asettaa.

Mutta, herra puhemies, lopuksi haluan todeta sen, että tänä päivänä Suomessa yksi keskeisimpiä kysymyksiä on se, että meillä ei yhteensoviteta sosiaalipolitiikkaa, verotusta, tulonsiirtoja, verotuksen progressiovaikutuksia. Tämä on sellainen kokonaisuus, joka hyvin nopeasti, vuoden kahden aikajaksolla, tulisi selvittää, jotta me saamme oikeudenmukaisemman yhteiskunnallisen lopputuloksen näiden kaikkien ratkaisujen jälkeen.

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Valtiovarainvaliokunnan verojaoston puheenjohtajan ed. Sasin puheenvuorossa haluaisin puuttua vain kahteen kohtaan.

Hän totesi, että metsäveron osalta laajat metsäkunnat kokevat lähes täydellisen veromenetyksen eli niiden verotulot romahtavat. Hän sanoi, että näihin pitää puuttua varmasti jo ensi talvena ja miettiä, mitä niille tehtäisiin. Miksi verojaoston puheenjohtaja Sasi ei voinut olla hyväksymässä sitä meidän oppositiosta tekemäämme esitystä, että näiden metsäkuntien verojärjestelmä olisi säilytetty nykyisellään, joten sitä romahdusta ei olisi tapahtunut? Ei olisi tarvittu mitään uusia järjestelmiä, ei mitään uusia laskentamalleja, vain jatkaa tällä hetkellä voimassa olevalla verotussysteemillä, niin näiden kuntien verotulot olisivat tältä osin säilyneet täysin ennallaan.

Toinen asia, johon haluan puuttua, oli se, että ed. Sasi mainosti taas jostakin syystä erittäin kovalla vauhdilla korkovähennystä. Verojaostoa ja valiokuntaa seuraavana päivänä 11. joulukuuta Iltalehdessä on ed. Sasin kommentti tästä asiasta. Hän toteaa näin korkoasiasta: "Pidän sitä erittäin epäonnistuneena. Vähennyksen vaikutuksen arviointi on täysin mahdotonta verovelvolliselle." Näin moittii kokoomuksen ryhmäjohtaja Kimmo Sasi.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi sanoi korkovähennysmallinsa tuovan parhaan edun vaikeimmassa asemassa oleville asuntovelallisille. Minusta vaikeimmassa asemassa olevat asuntovelalliset ovat

niitä, joilla velkaa on vielä jäljellä mutta asunto on jo mennyt alta, ja heille poloisille ed. Sasin merkillinen uudistus ei tuo korkovähennystä käytännöllisesti katsoen lainkaan. Koko pääomaverouudistus on oikeastaan paradoksi. Pääministeri Esko Aho pitää sitä epäonnistuneena, valtiovarainministeri Iiro Viinanen ei ole suostunut siitä lausumaan enää lainkaan mitään, ja ed. Kimmo Sasi käsittelyssä lähinnä kiittelee pohjoismaisia ja sosialidemokraattisia veromalleja. Olisiko joku valmis kiittelemään ed. Kimmo Sasin mallia?

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yöistunnot näyttävät saavan ihmeitä aikaan. Tämänkin yön aikana ed. Sasi on selvästi saanut ympäristöherätyksen. Hänhän ilmoitti kannattavansa verotuksen painopisteen siirtämistä työn verottamisesta haittojen verottamiseen. Nyt lähituntien aikana meillä on sitten tilaisuus kahdesti nähdä, kuinka kauan hänen ympäristöherätyksensä kestää, sillä listan asioiden 21) ja 22) molempien kohdalla tulen esittämään ponnet, jotka ovat juuri sen sisältöisiä kuin ed. Sasi edellä sanoi, että verotuksen painopistettä siirretään työn verottamisesta ympäristön verottamiseen. Sitten todellakin nähdään, syttyykö punainen valo näissä kahdessa äänestyksessä ed. Sasin kohdalla.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä neljän markan ateriamaksusta puhuttiin koko päivä, niin kai tästä 100 miljardin verouudistuksesta vielä saa yhden vastauspuheenvuoron käyttää.

Ensinnäkin olen sitä mieltä, että sosialidemokraatit tässä verouudistuksessa aivan samalla kuin pankkituessa käyttäytyvät varsin farisealaisesti. Sosialidemokraatit ovat koko ajan kannattaneet tällaista verouudistusta meillekin.

Yhdyn voimakkasti ed. Sasin mielipiteeseen siitä, että meillä on todella korkea aika tarkastella verotusta ja tulonsiirtoja yhtä aikaa. Ihmettelen, miksei edellisten valtiovarainministerien ja sosiaaliministerien aikana ole tällaista tarkastelua tehty. Meillä on mm. kasautuva marginaalivero-ongelma erittäin paha.

On korkea aika nostaa ne molemmat pöydälle ja suurituloisilta ottaa tulonsiirtoina pois pieni- ja keskituloisten hyväksi esimerkiksi asumistuen osalta. Tässä on asuntovelallisten korkotukea hallituspuolueiden eduskuntaryhmien osalta merkittävästi parannettu. Jos me voimme vielä asumistukea muuttaa järkevällä tavalla, niin tässä voidaan tehdä niiden ihmisten hyväksi aika paljonkin, jotka todella vaikeissa asuntovelkaloukkuongelmissa tällä hetkellä ovat.

Ed. Backman (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen valittanut koko käsittelyajan hallituspuolueitten edustajien logiikkaa. Nyt logiikka pettää erittäin pahasti.

Kun ed. Sasi puhui täsmäaseesta ja kehui, miten on annettu lisää lapsiperheille korkovähennystä, ed. Sasi voisi rehellisyyden nimissä kertoa, mistä se rahoitetaan. Se rahoitetaan sillä, että supistetaan lapsiperheitten valtionverotuksen lapsenhoitovähennystä. Tässä mielessä toisesta kädestä annetaan, toisella kädellä otetaan toisesta taskusta pois.

Sama logiikka on samalla tavalla epäuskottavaa, kun puhutte siitä ed. Ala-Nissilän suulla, että tarkoitus on vähentää velkaantumista, ja kuitenkin suurimmat saavutukset, joita te täällä nyt kehutte, ovat ne, että muutetaan velat varoiksi, suositaan velkaantumista yrityspuolella ja toisaalta sitä, että tänä vuonna pitää ottaa mahdollisimman paljon lisää velkaa saadakseen seuraavat kymmenen vuotta mahdollisimman suuren korkovähennyksen.

Logiikka pettää erittäin pahasti. Päätän omalta osaltani tämän koko veropoliittisen keskustelun siteeraamalla Talouselämä-lehteä vielä kerran. Se toteaa näin: "Siinä mielessä uudistus epäonnistui, ettei kaikkia pääomaveroja saatu valtion maksettavaksi, paitsi hiukan sitä kautta, että palkansaajien verot kiristyvät."

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä on paljon puhuttu oikeudenmukaisuudesta ja jätetty kuitenkin ottamatta huomioon se, että edellisen hallituksen aikana käyttöön otettu lähdeverollisten talletusten verokanta oli 10 prosenttia ja meillä on kokonaan verovapaita talletuksia melkoinen määrä tälläkin hetkellä.

Sitten on ihmetelty sitä, että osinkotulojen verotus on erittäin lievää. Näinä aikoina, kun yrityksiä menee jatkuvasti konkurssiin, minusta olisi nyt kohtuullista huomata, että osakesijoitus on aina riskisijoitus, joka toisin kuin pankkitalletukset ei ole sataprosenttisen varma sijoituksena, se on riskisijoitus. Kun nämä verokannat nyt lähentyvät toisiaan, sitä voidaan pitää enemmän kuin kohtuullisena ja oikeudenmukaisuuteen pyrkivänä toimenpiteenä. Onko 25 prosentin verokanta oikea? On mahdollista ja aika helppoa, jos katsotaan tarpeelliseksi, että sitä muute-

taan muutama prosenttiyksikkö ylöspäin. Kovin paljoa varaa sen nostamiseen ei ole, sen kaikki asiantuntijat ovat todenneet.

Ed. Kuuskoski (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli hyvin positiivista, että ed. Sasi kertoi hallitusryhmien puheenjohtajien päässeen sopimukseen siitä, että lasten ja pitkäaikaispotilaiden hoitajien palkkakulujen verovähennysoikeus tullaan nyt toteuttamaan. Olen vain ihmetellyt, miksi sitä ei voitu tässä yhteydessä hoitaa, kun tiedän ainakin jo vuosi takaperin siitä tehdyn valmistelijoiden toimesta hyvin konkreettisia esityksiä. Mutta tietysti parempi myöhään kuin ei milloinkaan, jos tämä nyt sitten toteutuu.

Yhdyn myös siihen ed. Sasin näkemykseen, että sosiaalipolitiikkaa ja veropolitiikkaa pitäisi sovittaa yhteen. On tietysti ollut valitettavaa, että yhteistä säveltä ei ole aikaisemmin löytynyt, ja minäkin tietysti siihen asiaan olen osavastuullinen takavuosilta. Mutta en oikein ymmärrä sitä, että meidän pitäisi nyt toteuttaa tämäntapainen iso remontti ja sen jälkeen ryhtyä tätä sotkua jotenkin saamaan järjestykseen. Nyt julkisten palvelujen, sosiaaliturvan ja tulonsiirtojen osalta on suuria vaikeuksia niitä rahoittaa.

Ed. Sasi lupasi puheenvuorossaan jo tuloveroalennuksia suomalaisille, näin ymmärsin. Sitä hän ilmeisesti ympäristöveroilla hyväksyy jonkin verran katettavaksi, mutta siihen jää kyllä ammottava aukko. Uskon, että hyvin helposti ed. Sasi ja jotkut muutkin saattavat vaatia, että palveluja täytyy leikata, kun ei kerran rahaa ole. Kyllä minusta nämä kaikki perusasiat täytyy saada erittäin selviksi, ennen kuin mennään näin suuria muutoksia tekemään.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Apukalle ensin haluan todeta, että mikäli metsävaltaisten kuntien eli niiden kuntien, missä valtio omistaa pääasiassa metsät, osalta olisi pysytty nykyjärjestelmässä, se olisi ollut taas liiallisen edullinen näille kunnille, joten tältä osin täytyy pyrkiä löytämään sellainen ratkaisumalli, joka on keskimäärin oikeudenmukainen näitä kuntia kohtaan. (Ed. Apukka: Niitä siis pitää rokottaa!)

Kun täällä viitattiin erääseen lehtilausuntooni, niin olen täsmälleen sitä mieltä, mitä olen lehdessä sanonut. Mielestäni teknisesti korkovähennys on aivan liian monimutkainen. Olen siitä täsmälleen samaa mieltä. Mutta lopputulokset, jos katsomme perheen ja kotitalouden kannalta kokonaisvaikutukset, ovat myönteiset, koska korkovähennysoikeus laajenee. Tästä syystä lopputulosta voidaan taloudellisesti pitää onnistuneena, vaikka tekniikka, jolla se hoidetaan, ei olekaan onnistunut.

Mitä tulee asuntovelkaan, tältä osin voidaan todeta, että kyllä se velka asuntovelkana säilyy edelleenkin. Jos otetaan ylimääräinen korkovähennys, se automaattisesti säilyy, vaikka asunnosta luopuisi. Voidaan kysyä, onko se tarkoituksenmukaista. Jos velka on otettu alun perin asuntovelkana, niin ei se luonnettaan välttämättä muuta.

Kun kysyttiin sitä, mistä otettiin rahat korkovähennysten muutoksiin, ei niitä otettu lapsivähennystä leikkaamalla vaan sillä, että kulutusluottojen korkovähennysoikeutta heikennettiin eli niitten luottojen, joita otetaan purjeveneisiin ja minkkiturkkeihin. (Ed. Backman: Kuinka paljon purjeveneitä nyt hankitaan?) Me emme halunneet tukea näitä hankintoja, vaan halusimme tukea asuntojen hankintaa.

Vielä ed. Kuuskoskelle totean, että on selvää, että kun tuloverotusta kevennetään, rahoituskeinoja joudutaan miettimään, ja tässä haluan viitata puheenvuorooni, jossa mm. viittasin siihen, että voidaan hyvin harkita sitä, että palveluja tehdään kattavammin maksullisiksi ja myös maksut tehdään entistä progressiivisemmiksi.

Sisäasiainministeri Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ajattelin olla hiljaa, mutta joku sana sen keskustelun seurauksena, mitä ed. Sasi ja ed. Kuuskoski edellä kävivät. Haluan sanoa hyvin selvästi sen, että ei ole hallituksen kanta, että tämän ratkaisun jälkeen henkilöverotuksessa mentäisiin suhteelliseen verotukseen. Siihen ajatukseen, joka ed. Sasin edellisessä puheenvuorossa täällä esille tuli ja jonka pohjalta ymmärsin ed. Kuuskosken lähteneen liikkeelle, minun sanomani on se, että tällaista ratkaisua ei suinkaan käsittelyssä oleva esitys merkitse.

On selvää, että henkilöverotuksen marginaaliverotuksen alentamisessa on päästävä jatkossa eteenpäin, mutta siinä eteenpäin pääsemisen ehto on se, että hyvätuloiset, hyväosaiset osallistuvat muulla tavalla merkittävästi nykyistä enemmässä mitassa maksupolitiikan tietä ja erilaisten omavastuitten tietä hyvinvointipalveluiden rahoittamiseen. Vain se luo edellytykset sille, että marginaaliverotusta vähitellen päästään laskemaan. Suhteelliseen verotukseen henkilöverotuksessa näillä näkymillä ei ole minkäänlaisia edellytyksiä.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kannatan ed. Luukkaisen tekemiä ehdotuksia.

Sitten toteaisin, että olin ilahtunut siitä, mitä ed. Sasi sanoi varsinaisen puheenvuoronsa lopuksi verotuksen ja sosiaalisten tulonsiirtojen yhteensovittamisesta. Se on todella tarpeellinen tehtävä. Tästä asiasta on pitkään puhunut mm. entinen vihreä kansanedustaja Osmo Soininvaara, joka on monin laskelmin osoittanut, että pieni- ja keskituloisten lapsiperheiden kohdalla on paljon tapauksia, joissa tosiasiallinen marginaalivero, kun otetaan huomioon esimerkiksi päivähoitomaksujen tulosidonnaisuus ja asumistuki, on lähellä 100:aa prosenttia. Tälle asialle on todella tehtävä jotakin. Kun nyt Osmo Soininvaara on tehnyt sosiaaliministeriölle yhden selvityksen, jossa puhutaan mm. tästä asiasta, ja tekee tällä hetkellä ympäristöministeriölle toista selvitystä, niin sen jälkeenhän hänet voidaan pestata valtiovarainministeriöön tekemään verotuksen ja sosiaalisten tulonsiirtojen yhteensovittamisesta käytännön ehdotuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Apukka ed. Backmanin kannattamana ehdottanut, että ensimmäinen lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Luukkainen on ed. Hassin kannattamana ehdottanut II vastalauseeseen sisältyvää perustelulausumaa. Tämä on ed. Luukkaisen 1) ehdotus.

Ed. Apukka on ed. Laineen kannattamana tehnyt seuraavat neljä perustelulausumaehdotusta:

1) "Pääomatulojen alhaisen verokannan johdosta koituu uudistuksesta suurin hyöty yhteiskunnan parhaiten toimeentuleville, jotka samalla ovat useimmiten myös suurimpien omaisuuksien omistajia. Samalla alhaisesta pääomaverotuksesta koituu merkittäviä veromenetyksiä valtiolle. Tämän johdosta eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti valmistelevan sellaiset korjausesitykset verolakeihin, joilla verotuksen painopistettä siirretään varallisuuden verottamiseen."

2) "Korkotulojen lähdeverojärjestelmä ylläpitää etenkin nykyisessä rahamarkkinatilanteessa pankkien välistä korkokilpailua. Näin suurtallettajien kohtuuttomat korkotuotot puolestaan pitävät myös antolainakorot korkealla. Sen vuoksi eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee korkotulojen lähdeverotusta koskevaan lakiin sellaisen korjausesityksen, jolla korkotulojen verotus porrastetaan talletusten suuruuden mukaan."

3) "Pääomatulojen verotus alenee voimakkaasti samalla, kun ansiotuloja verotetaan rankasti. Se on omiaan houkuttelemaan verovelvollisia keinotteluun ja vilpilliseen palkkatulojen muuntamiseen pääomatuloiksi. Tulolajien verotuksen suuri ero johtaa siihen, että korkean progressiivisen verotuksen piiristä siirtyy suuria tuloja matalan pääomaverotuksen piiriin. Tämä on epäoikeudenmukaista ja se alentaa valtion tuloja, joita voitaisiin käyttää vaikeuksissa kamppailevien kansalaisten aseman parantamiseen niin hyvinvointipalveluina kuin tulonsiirtoinakin. Tämän johdosta eduskunta edellyttää, että hallitus pikaisesti valmistelee sellaiset korjausesitykset tulojen ja varallisuuden verotukseen, että tämänkaltaisilta ongelmilta vältytään."

4) "Pääomaverouudistus tulee aiheuttamaan kunnille verotulomenetykset, joiden suuruutta ei ole edes ennakkoon pystytty luotettavasti arvioimaan. Kunnallistalouksille suuret verotulomenetykset muutoinkin vaikeassa tilanteessa ovat kohtuuttomia. Tämän vuoksi eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä selvittää kunnille aiheutuvat verotulomenetykset ja valmistelee sellaiset korjausesitykset, joilla menetykset korvataan kunnille täysimääräisesti."

Ed. Backman on ed. Laineen kannattamana tehnyt seuraavat kaksi perustelulausumaehdotusta:

1) "Eduskunta edellyttää, että ansiotulon ja pääomatulon verokantojen kohtuuttoman suurta eroa pienennetään olennaisesti lähivuosina ja että hallitus antaa tätä koskevat lakiesitykset eduskunnalle."

2) "Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa pääomaverouudistuksen käytännön vaikutuksia verojärjestelmäämme erityisesti valtion ja kuntien verotulojen kehityksen, verohallinnon toimintamahdollisuuksien ja korkovähennysjärjestelmän toimivuuden osalta huomioiden myös kansainvälisen kehityksen ja antaa tarvittavat muutosesitykset välittömästi eduskunnalle."

Ed. Hassi on ed. Luukkaisen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti valmistelemaan ansiotulojen verotuksen muuttamista siten, että kotitalouksilla on oikeus vähentää verotettavasta tulostaan ne kulut, jotka aiheutuvat yhden työntekijän palkkaamisesta lapsen, vanhuksen,

vammaisen tai sairaan omaisen hoitoon tai kotikiinteistön tai -huoneiston ylläpitoon tai korjaukseen tai laajentamiseen tai rakentamiseen. Mikäli verovelvollinen on oikeutettu lasten kotihoidon tukeen tai muuhun vastaavaan hoitotukeen, verovähennysoikeus olisi tämän muun tuen kanssa valinnainen."

Ed. Luukkainen on ed. Hassin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti selvittävän mahdollisuudet poistaa kirkollisvero yrityksiltä ja muilta yhteisöiltä pitäen tavoitteena yritysten ja yhteisöjen vapauttamista kirkollisverosta." Tämä on ed. Luukkaisen 2) ehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Toinen varapuhemies: Ensin on päätettävä ensimmäisen lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Hyväksytyn menettelytavan mukaisesti ensimmäinen ja toinen lakiehdotus muodostavat kokonaisuuden ja niistä päätetään yhdessä.

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho E., Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Jurva, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Markkula, Mattila, Moilanen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Ollila, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Puhakka, Rauramo, Rehn O., Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Suhonen, Särkijärvi, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Väistö, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Bell von, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Korhonen, Koskinen, Kuuskoski, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Leppänen P., Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Nikula, Ojala A., Ojala O., Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Rimmi, Rinne, Roos T., Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alho, Donner, Hautala, Jaakonsaari, Jansson, Kaarilahti, Kekkonen, Kemppainen, Koski, Malm, Miettinen, Morri, Nyby, Näsi, Pesälä, Pura, Ranta, Rehn E., Riihijärvi, Roos J., Röntynen, Vuoristo ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 23. (Koneään. 24)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi päätetään perustelulausumaehdotuksista.

Äänestys ed. Luukkaisen 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen 1) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 72 ei-ääntä; poissa 27. (Koneään. 25)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Apukan 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Apukan 1) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 70 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 23. (Koneään. 26)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Apukan 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Apukan 2) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 23. (Koneään. 27)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Apukan 3) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Apukan 3) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 69 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 23. (Koneään. 28)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Apukan 4) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Apukan 4) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 29)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Backmanin 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Backmanin 1) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 69 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 23. (Koneään. 30)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Backmanin 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Backmanin 2) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 31)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Hassin ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Hassin ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 143 jaa- ja 22 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 32)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Luukkaisen 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen 2) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 57 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 23. (Koneään. 33)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotus varallisuusverolaiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 201
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 75

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotukset laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja konserniavustuksista verotuksessa annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 203
Lakialoitteet n:ot 35/1991 vp ja 42
Toivomusaloite n:o 107/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 76
Suuren valiokunnan mietintö n:o 8

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Alkuviikolla keskusteltiin eduskunnassa alkoholimenojen verovähennysoikeudesta. Esitettiin sellaisiakin käsityksiä, että eettisin perustein voidaan olla verovähennysoikeuden sallimisen kannalla. Minun on hyvin vaikea nähdä mitään eettisyyttä siinä, että veronmaksajat joutuisivat maksamaan yritysten edustuskulut alkoholimenojen osalta. Kun täällä muun muassa ed. Sasi kovin voimakkaasti puhui pohjoismaisen käytännön puolesta, niin esimerkiksi Ruotsissa ei ole mahdollista, että veronmaksajat maksavat yritysten alkoholimenot.

Herra puhemies! Olen toivomusaloitteessani ehdottanut näiden vähennyskelpoisuuden poistamista. Siihen perustuen ehdotan, herra puhemies, perusteluissa lausuttavaksi:

"Alkoholijuomiin käytettyjen edustuskulujen vähennysoikeudella verotuksessa on sekä valtiontaloudellisia että alkoholipoliittisia seurannaisvaikutuksia. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa alkoholijuomiin käytettävien edustuskulujen verovähennyskelpoisuuden vaikutuksia ja ryhtyy tarvittaessa kiireellisiin toimenpiteisiin vähennyskelpoisuuden kokonaan poistamiseksi verotuksessa."

Ed. Moilanen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laineen tekemää perustelulausumaehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laine ed. Moilasen kannattamana tehnyt edellä esittämänsä perustelulausumaehdotuksen.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Nyt on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Laineen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 59 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 23. (Koneään. 34)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotukset laiksi maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 204
Lakialoite n:o 44
Toivomusaloitteet n:ot 74, 96, 134 ja 142/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 77

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotukset laeiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain ja merenkulun veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 205
Lakialoite n:o 43
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 78

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Apukka: Herra puhemies! Yksi tämän pääomaveropaketin suurimpia heikkouksia on se, että tässä osingonsaajat vapautetaan veronmaksusta kokonaan. Sitä me emme voi hyväksyä.

Herra puhemies! Sen vuoksi ehdotankin, että perusteluissa lausuttaisiin siten kuin valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa on sanottu, mikä tarkoittaa sitä, että edellytettäisiin, että hallitus pikaisesti valmistelee sellaisen uuden esityksen, jolla myös osinkotulojen saajat pistettäisiin maksamaan veroa kuten he vielä tälläkin hetkellä jonkin verran tekevät.

Ed. Backman: Herra puhemies! Kannatan ed. Apukan tekemää hyvin perusteltua ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Apukka ed. Backmanin kannattamana ehdottanut vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Apukan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 63 ei-ääntä, 10 tyhjää; poissa 25. (Koneään. 35)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotus laiksi rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 206
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 79

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Ehdotus laiksi veronhyvityslain 1 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 207
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 80

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Ehdotukset laiksi verotuslain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 208
Lakialoite n:o 45
Toivomusaloite n:o 146/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 81

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

18) Ehdotukset laiksi veronkantolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 209
Lakialoite n:o 37
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 82

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

19) Ehdotus laiksi ennakkoperintälain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 244
Toivomusaloite n:o 135/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 83

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta. Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

20) Ehdotus laiksi korkotulon lähdeverosta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 281
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 84

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

21) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1993 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta, eläketuloa saavan henkilön korotetusta sosiaaliturvamaksusta sekä työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1993

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 288
Lakialoite n:o 51
Toivomusaloitteet n:ot 64/1991 vp sekä 31 ja 41
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 85

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Hallitus esittää, että eläkeläisiltä perittäisiin ylimääräiset 2 pennin sairausvakuutusmaksu ja pennin kansaneläkemaksu. Emme hyväksy tätä yli miljardin markan ylimääräistä verorasitusta eläkeläisille.

Sen vuoksi ehdotan, että kolmas lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Teen III vastalauseen mukaisen perustelulausumaehdotuksen, joka siis merkitsee sitä, että verotuksen painopistettä siirrettäisiin työn verottamisesta haittojen verottamiseen ja ympäristöverojen tuotolla näin alennettaisiin välillisiä työvoimakustannuksia. Tämä on juuri sen suuntainen kehitys, minkä ed. Sasi puheenvuorossaan esitti toivomuksena.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemää ehdotusta siitä, että kolmas lakiehdotus hylättäisiin.

Kun hallituspuolueet ovat jatkuvasti täällä väittäneet, että oppositio ainoastaan vastustaa hallituksen tekemiä säästöesityksiä eikä tuo vastaavasti omia ehdotuksiaan, niin pyydän teitä nyt vihdoinkin lukemaan tähänkin valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetyn sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnon, jossa vasemmistoliiton kansanedustajat ovat esittäneet valiokunnassa erilaisia vaihtoehtomalleja niin työntekijöiden kuin myöskin työnantajien maksujen porrastuksesta, jolla voidaan kerätä rahaa, ilman että täytyy mennä aina köyhimpien kukkaroille. Kun te väitätte, että te ette leikkaa pienituloisimpien eläkkeistä, näilläkin esityksillä jo 3 100 markan tasosta joudutaan leikkaamaan.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että kolmas lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Luukkainen on ed. Hassin kannattamana ehdottanut III vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Toinen varapuhemies: Ensin päätetään lakiehdotuksista.

Toisessa käsittelyssä päätetyt ensimmäinen, toinen ja neljäs lakiehdotus hyväksytään.

Toinen varapuhemies: Nyt on päätettävä kolmannen lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn kolmannen lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho E., Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Markkula, Mattila, Moilanen, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Ollila, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Puhakka, Rauramo, Rehn O., Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Bell von, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Leppänen P., Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Ojala A., Ojala O., Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Rimmi, Rinne, Roos T., Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alho, Donner, Hautala, Jaakonsaari, Jansson, Kaarilahti, Kemppainen, Koski, Malm, Miettinen, Morri, Nyby, Näsi, Pesälä, Pura, Ranta, Rehn E., Riihijärvi, Roos J., Röntynen, Vuoristo ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 77 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 36)

Eduskunta on hyväksynyt kolmannen lakiehdotuksen.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Nyt on päätettävä perusteluja koskevasta ed. Luukkaisen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 70 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 24. (Koneään. 37)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

22) Ehdotukset vuoden 1993 veroasteikkolaiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 202
Lakialoite n:o 34
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 86

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Teen II vastalauseen mukaisen perustelulausumaehdotuksen, joka siis merkitsee sitä, että verotuksen painopistettä siirretään työn verottamisesta haittojen verottamiseen ja ympäristöverojen tuotolla alennettaisiin tuloveroa. Huomio, herätys, ed. Sasi, tämä on juuri teidän ehdotuksenne mukainen.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Hassin kannattamana ehdottanut II vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 38)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

23) Ehdotukset laeiksi laintarkastuskunnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta, Korkeimmasta oikeudesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta ja Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 123
Lakivaliokunnan mietintö n:o 11

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

24) Ehdotus laiksi ulkomaanliikenteen kauppaalusluettelosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 263
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 11

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

25) Ehdotus laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 161
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Ehdotan tätä lakiehdotusta hylättäväksi.

Hallitusryhmät aikovat tämän yöistunnon päätteeksi jälleen siirtää valtion menoja kuntien kustannettaviksi, tällä kertaa 700 miljoonaa markkaa. Toivon mukaan hallitusryhmien edustajat kertovat kotikuntiensa valtuustoissa, minkälaisen tempun olette kotikunnallenne tehneet. Toivon mukaan Kemijärven kaupunginjohtaja ed. Korvakin kertoo siellä valtuustolleen tämän.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Astalan tekemää hylkäysehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Astala ed. Tykkyläisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho E., Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Markkula, Mattila, Moilanen, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Ollila, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Puhakka, Rauramo, Rehn O., Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Bell von, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Leppänen P., Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Ojala A., Ojala O., Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Rimmi, Rinne, Roos T., Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alho, Donner, Hautala, Jaakonsaari, Jansson, Kaarilahti, Kanerva, Kemppainen, Koski, Malm, Miettinen, Morri, Nyby, Näsi, Pesälä, Pura, Ranta, Rehn E., Riihijärvi, Roos J., Röntynen, Vuoristo ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 23. (Koneään. 39)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi maanantaina kello 12.

Täysistunto lopetetaan lauantaina 19 päivänä joulukuuta kello 3.26.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen